

Проектований національний
природний парк

«Приі́рпіння та Чернечий ліс»

Національна академія наук України
Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України
Ukrainian Nature Conservation Group

Проектований національний
природний парк
«Приірпіння та Чернечий ліс»

Київ – 2018

Богомаз М. В., Василюк О. В., Заворотна Г. В., Кучма Т. Л., Некрасова О. Д., Перегрим М. М., Плига А. В., Полянська К. В., Пішняк Д. В., Прекрасна Є. П. **Проектований національний природний парк «Приірпіння та Чернечий ліс»**, видання 2-ге, доповнене і перероблене (під ред. Є. Прекрасної) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7. – К.: UNCG, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена. – 2018. – 86 с., з дод.

Видання включає повний текст наукового обґрунтування щодо створення національного природного парку «Приірпіння та Чернечий ліс», що проектується групою науковців в центральній частині Київської області. Передусім, брошура буде доречним довідником для усіх посадових осіб, що будуть залучені до процесу створення національного парку, а також громад та активістів неурядових організацій. Видання буде корисним для педагогів, студентів, учнів старших класів.

Ілюстрації: *Василюк О., Кучма Т.*

Фотографії: *Ширяєва Д., Василюк О., Мусафранова В., Вересенко А.*

Відповідальна за випуск: *Прекрасна Є.*

Дизайн обкладинки та макет: *Антонова Н.*

Фото на обкладинці: *Ширяєва Д., Мусафранова В.*

Видано експертною групою Ukrainian Nature Conservation Group за підтримки Бобриського сільського благодійного фонду «Розвиток і благоустрій» та Громадського руху «Чернечий ліс – SOS».

Укладачі:

Богомаз М. В.,
член експертної групи
«Ukrainian Nature Conservation Group»

Василюк О. В.,
м.н.с. Відділу охорони та моніторингу
тваринного світу Інституту зоології
ім. І. І. Шмальгаузена НАН України;
член експертної групи
«Ukrainian Nature Conservation Group»

Заворотна Г. В.,
магістр історії

Кучма Т. Л., к.с.-г. н.,
ст. викладач кафедри екології,
Національний університет
«Києво-Могилянська Академія»

Некрасова О. Д., к.б.н.,
с.н.с., відділу охорони та моніторингу
тваринного світу Інституту зоології
ім. І. І. Шмальгаузена НАН України

Пішняк Д. В., к.г.н.

Плига А. В.,
Координатор Громадського руху
за збереження лісу в природному стані

Полянська К. В.,
Еколог МБО «Екологія-Право-Людина»

Прекрасна Є. П., к.б.н.
член експертної групи
«Ukraine Nature Conservation Group»

Укладачі вдячні М. М. Перегриму за допомогу в підготовці видання.

Зміст

Вступ	6
1. Законодавче підґрунтя для створення НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»	7
1.1. Зміст поняття «природно-заповідний фонд»	7
1.2. Зміст поняття «національний природний парк».....	8
1.3. Державні плани розбудови мережі природно-заповідного фонду	12
1.4. Міжнародні вимоги щодо створення об'єктів природо-заповідного фонду ...	15
2. Характеристика проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»	17
2.1. Розміщення об'єкту та його межі	17
2.2. Рослинність та флора проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»	20
2.3. Тваринний світ проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс».....	25
2.3.1. Фауна безхребетних	25
2.3.2. Фауна хребетних	26
2.3.3. Перелік видів тварин, які підлягають охороні	30
2.4. Наявні та проєктовані об'єкти природо-заповідного фонду в межах Боярської лісослiдницької станції	39
2.4.1. Лісовий заказник загальнодержавного значення «Дзвінківський»	40
2.4.2. Орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Жорнівський»	43
2.4.3. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Ходосівський дуб»	43
2.4.4. Проєктований ботанічний заказник місцевого значення «Річка Плиска»	43
2.4.5. Проєктоване заповідне урочище місцевого значення «Селище»	43
2.4.6. Проєктований ландшафтний заказник місцевого значення «Чернечий ліс»	44
2.4.7. Проєктована ботанічна пам'ятка природи «Дзвінкові сосни»	45
2.5. Історико-культурна цінність території	49
2.6. Туристичний та рекреаційний потенціал території	60
2.7. Господарська діяльність та антропогенний вплив на територію проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»	61
2.7.1. Забудова території	61
2.7.2. Аналіз рубок у межах лісових масивів Боярської дослідної станції за даними супутникових знімків	63
2.8. Зонування проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»	68
2.9. Роль проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» у національній екологічній мережі	70
Висновки	72
Додатки	73
Додаток 1: Лист №5/3-9/8813-16 від 20.09.2016 Міністерства екології та природних ресурсів України	73
Додаток 2: Лист №5/1-9/708-17 від 01.02.2017 Міністерства екології та природних ресурсів України	74
Додаток 3: Розпорядження № 209 від 21 квітня 2017 року в. о. Голови Київської ОДА О. І. Савченко	77
Додаток 4: Фото-ілюстрації проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»	85

Вступ

Еколого-економічні розрахунки свідчать, що нормальне функціонування та самовідновлення біосфери можливе лише за наявності в будь-якому регіоні не менше 10–15 % площі, зайнятої природно-заповідними територіями.

В Україні порушене природозберігаюче співвідношення ріллі, лісових насаджень, природних кормових та водно-болотних угідь. Станом на 2011 рік в Україні ліси займають 15,4 % площі, а 72,9 % земельного фонду знаходиться під сільськогосподарськими угіддями та забудовою. Природно-заповідні території та об'єкти займають лише 6,5 % території країни (менше, ніж площа автошляхів та населених пунктів).

Зважаючи на велику частку трансформованості природних ландшафтів України, особливого значення набуває питання забезпечення населення рекреаційними ресурсами. Створення національних природних парків (НПП) є одним із прогресивних та найбільш раціональних шляхів задоволення зростаючих потреб населення у рекреаційних територіях. Це створює необхідні умови для відпочинку та дозволяє зменшити стихійне використання для цих потреб цінних природних територій.

Вже створені в Україні 49 НПП не охоплюють всю різноманітність природних комплексів, еталонних біотопів окремих регіонів та стратегічні елементи екомережі. Це свідчить про необхідність створення нових великих за площею НПП, бажано в межах агломерацій. Створення таких об'єктів природо-заповідного фонду забезпечить гармонійне збереження природних комплексів та покращить якість життя населення. Запропоновано до заповідання та створення НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» є територія лісових площею 17932,4 га Києво-Святошинського, Макарівського та Васильківського районів Київської області, що розміщені в межах річки р. Ірпінь та Дніпро та складають обхідний шлях Дніпровського екологічного коридору навколо Києва.

1. Законодавче підгрунття для створення НПП «Прирпіння та Чернечий ліс»

1.1. Зміст поняття «природно-заповідний фонд»

Природно-заповідний фонд (ПЗФ) України – це ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонового моніторингу навколишнього природного середовища.

ПЗФ охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Правовий режим існування територій та об'єктів ПЗФ визначається ЗУ «Про природно-заповідний фонд України»¹ (надалі – ЗУ «Про ПЗФ»), ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища України»² (надалі ЗУ «Про ОНПС») та Земельним кодексом України³ (надалі ЗКУ). Землі ПЗФ, згідно зі ст. 43 ЗКУ, віднесені до особливо цінних земель природоохоронного призначення.

Створення заповідних територій сьогодні є єдиним реально працюючим в Україні механізмом охорони природних екосистем, ландшафтів, рослинних угруповань та рідкісних видів з тих, охорона яких передбачена національним законодавством України. Інші природоохоронні напрямки, що існують у законодавчій площині, на кшталт формування екомережі або ведення Червоної та Зеленої книг, мають практичну реалізацію переважно у формі надання конкретним територіям статусу ПЗФ. Адже інших механізмів, наприклад доступної в країнах Євросоюзу системи, ділянок природоохоронних територій NATURA 2000, в Україні немає.

Всі об'єкти ПЗФ в Україні можна класифікувати за трьома ознаками: категорією, значенням і наявністю спеціальних адміністрацій. Згідно зі ст. 3 ЗУ «Про ПЗФ» передбачається існування 11 категорій ПЗФ, з яких національні природні парки (надалі – НПП), біосферні заповідники (надалі – БЗ) та природні заповідники (надалі – ПЗ) є об'єктами загальнодержавного значення і створюються лише Указами Президента

1 Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.2002 № 2456-XII

2 Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.2002 № 2456-XII

3 Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III

Україні згідно зі ст. 53 ЗУ «Про ПЗФ». Регіональні ландшафтні парки (надалі – РЛП) є аналогом НПП, але створюються рішеннями органів місцевого самоврядування згідно зі ст.ст. 23, 53 ЗУ «Про ПЗФ». Аналогічно, заповідні урочища є аналогом ПЗ на місцевому рівні в частині вимог щодо режиму цих територій природно-заповідного фонду. Решта категорій (заказники, пам'ятки природи, дендропарки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічні сади і зоопарки) можуть мати водночас і загальнодержавне значення (у разі створення Указом Президента), і місцеве значення (рішеннями органів місцевого самоврядування).

Принциповим моментом в можливостях охорони кожного об'єкта ПЗФ є спеціальна адміністрація, що створюється для низки категорій ПЗФ і виконує, в першу чергу, природоохоронну функцію. Так, адміністрації повинні створюватися для всіх НПП, БЗ, ПЗ, РЛП а також зоологічних парків, ботанічних садів та дендрологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення. На практиці не всі території ПЗФ вищезазначених категорій мають спеціальні адміністрації. Для решти категорій ПЗФ не вимагається створення спеціальних адміністрацій. Як показує практика, наявність адміністрації об'єкту ПЗФ сприяє його кращій охороні, збереженню та розвитку, оскільки є кому його захищати, відстоювати права та інтереси.

Оптимальною категорією ПЗФ у випадку з великими за площею, кластерними територіями, що мають неоднорідну структуру та потребують менеджменту та охорони, є національний природний парк. Така категорія є оптимальною і з точки зору пріоритетності цієї території в екомережі, про що буде сказано далі.

1.2. Зміст поняття «національний природний парк»

Національний природний парк найбільш поширений тип природоохоронних територій в світі⁴. Система охорони природи дуже відрізняється у різних державах. Загалом у світі відомо 1388 категорій природоохоронних територій, з яких найбільш поширена і присутня практично у кожній з країн – національні парки. Також у більшості країн саме національні парки переважають за площею всі інші природоохоронні території решти категорій. Національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність. Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами та об'єктами вилучаються з господарського використання і надаються національним природним паркам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України. Відповідно до ст. 20 ЗУ «Про ПЗФ» до складу територій національних природних парків можуть включатися ділянки землі та водного простору інших землевласників та землекористувачів.

До складу національного природного парку можуть входити різноманітні території. Відповідно до статті 21, на території національних природних парків з урахуванням природоохоронної, оздоровчої, наукової, рекреаційної, історико-культурної та інших цінностей природних комплексів та об'єктів, їхніх особливостей встановлюється диференційований режим щодо їхньої охорони, відтворення та використання згідно з функціональним зонуванням.

4 Кукурудза М. Менеджмент національних парків – Львів, ВЦ ЛНУ ім.Івана Франка, 2003.

На кожну з цих зон покладені особливі завдання, виконання яких забезпечує збалансоване функціонування НПП. Відповідно, задля виконання цих завдань для кожної із згаданих зон є свій перелік дозволеної та забороненої діяльності.

Заповідна зона призначена для охорони, збереження та відновлення найменш порушених природних комплексів. На території заповідної зони забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території національного парку, порушує природний розвиток процесів та явищ та створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси і процеси, а саме:

- відведення ділянок під дачне будівництво, садівництво, городництво, інші види сільськогосподарського використання території, окрім видів використання, необхідних для науково обґрунтованого підтримання природних комплексів НПП;
- будівництво житлових, господарських, транспортних та інших споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту та зв'язку, не пов'язаних з діяльністю НПП;
- геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;
- застосування будь-яких хімічних засобів, у тому числі мінеральних добрив;
- будівництво гідротехнічних споруд, каналів, водосховищ, запруд, іригаційних систем, поглиблення, розширення, випрямлення русел річок та інші види втручання в гідрологічний режим території НПП;
- усі види лісокористування, крім санітарних рубок і рубок догляду;
- заготівля лікарських та інших рослин, збір квітів, насіння, очерету, встановлення вуликів, випас та прогін худоби;
- мисливство та рибальство, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування;
- інтродукція нових для території НПП видів тварин та рослин;
- проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково-обґрунтовану ємність угідь;
- збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень;
- проїзд та прохід сторонніх осіб, пересування механічних транспортних засобів;
- розведення вогнищ, влаштування місць відпочинку населення;
- всі види та форми туризму, масові та тривалі студентські практики;
- проведення музичних фестивалів та інших концертів;
- розорювання заплавлених земель;
- судноплавство і використання моторних човнів (окрім спеціальних рейсів), застосування барж при вантажних перевезеннях;
- скид в гідрографічну мережу неочищених та недостатньо очищених побутових і промислових стічних вод, скид без очищення стічних вод від тваринницьких комплексів, господарчих дворів, проммайданчиків і великих населених пунктів;
- влаштування звалищ та захоронень;
- зміна основних контурів лісу;
- інші види діяльності, що призводять до порушення природних комплексів, або не пов'язані з діяльністю НПП.

Для збереження корінних природних комплексів, проведення науково-дослідних робіт та виконання інших завдань у заповідній зоні та в зоні регульованої рекреації відповідно до проекту організації його території та охорони природних комплексів, після проведення державної екологічної експертизи, з дозволу центрального органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища, допускається:

- вилучення об'єктів рослинного та тваринного світу;
- здійснення заходів щодо запобігання змінам природних комплексів НПП внаслідок антропогенного впливу – відновлення гідрологічного режиму, збереження та відновлення рослинних угруповань, що історично склалися (у тому числі і дозованого навантаження на них), видів рослин і тварин, які зникають, тощо;
- здійснення протипожежних і санітарних заходів, що не порушують режиму НПП, спорудження у встановленому порядку будівель та об'єктів, необхідних для виконання поставлених перед НПП завдань;
- збір колекційних та інших матеріалів, виконання робіт, передбачених планами довгострокових стаціонарних наукових досліджень, проведення екологічної освітньо-виховної роботи;
- моніторинг біологічного різноманіття без його вилучення з середовища існування.

Зона регульованої рекреації. До складу зони регульованої рекреації включаються землі, що знаходяться в природному або напівприродному стані та не включені до заповідної зони. Тут розміщують екологічні стежки, прокладені повз визначні та примітні природні та історико-культурні об'єкти та проводять екскурсії. На території зони регульованої рекреації забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території національного парку, порушує природний розвиток процесів та явищ та створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси і процеси, а саме:

- відведення ділянок під дачне будівництво, садівництво, городництво, інші види сільськогосподарського використання території, окрім видів використання, необхідних для науково обгрунтованого підтримання природних комплексів НПП;
- будівництво житлових, господарських, транспортних та інших споруд, шляхів, лінійних та інших об'єктів транспорту та зв'язку, не пов'язаних з діяльністю НПП;
- геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;
- порушення ґрунтового покриву;
- застосування будь-яких хімічних засобів, у тому числі мінеральних добрив;
- будівництво гідротехнічних споруд, каналів, водосховищ, запруд, іригаційних систем, поглиблення, розширення, випрямлення русел річок та інші види втручання в гідрологічний режим території НПП;
- усі види лісокористування, крім санітарних рубок і рубок догляду;
- мисливство та рибальство, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування;
- інтродукція нових для території НПП видів тварин та рослин;
- проведення заходів з метою збільшення чисельності окремих видів тварин понад допустиму науково-обгрунтовану ємність угідь;
- збирання колекційних та інших матеріалів, за винятком матеріалів, необхідних для виконання наукових досліджень;
- проведення заходів, що не передбачені плановим сезонним використанням території зони регульованої рекреації, пересування механічних транспортних засобів, за винятком шляхів загального користування, стоянка автотранспорту;
- випас худоби в прибережній смузі;
- розорювання заплавлених земель;
- судноплавство і використання моторних човнів (окрім спеціальних рейсів), застосування барж при вантажних перевезеннях;

- викид в гідрографічну мережу неочищених та недостатньо очищених побутових і промислових стічних вод, скид без очищення стічних вод від тваринницьких комплексів, господарчих дворів, проммайданчиків і населених пунктів;

- влаштування звалищ та захоронень;

- інші види діяльності, що призводять до порушення природних комплексів, або не пов'язані з діяльністю НПП.

Зона стаціонарної рекреації. До складу зони стаціонарної рекреації включаються землі, що знаходяться у напівприродному стані та зайняті існуючими рекреаційними закладами. На території зони стаціонарної рекреації забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території національного парку, порушує природний розвиток процесів та явищ та створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси і процеси, а саме:

- відведення ділянок під дачне будівництво, садівництво, городництво, інші види сільськогосподарського використання території, окрім видів використання, необхідних для науково обгрунтованого підтримання природних комплексів НПП;

- будівництво житлових та інших об'єктів, не пов'язаних з діяльністю НПП;

- геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;

- будівництво гідротехнічних споруд, каналів, водосховищ, запруд, іригаційних систем, поглиблення, розширення, випрямлення русел річок та інші види втручання в гідрологічний режим території НПП;

- мисливство та рибальство, вилов і знищення диких тварин, порушення умов їх оселення, гніздування;

- розорювання заплавлених земель;

- викид в гідрографічну мережу неочищених та недостатньо очищених побутових і промислових стічних вод, скид без очищення стічних вод від тваринницьких комплексів, господарчих дворів, проммайданчиків і великих населених пунктів;

- влаштування звалищ та захоронень;

- інші види діяльності, що призводять до порушення природних комплексів, або не пов'язані з діяльністю НПП.

Господарська зона. На території господарської зони забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню території національного парку, порушує природний розвиток процесів та явищ та створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси і процеси, а саме:

- геолого-розвідувальні роботи, розробка корисних копалин, руйнування геологічних відслонень;

- будівництво гідротехнічних споруд, каналів, водосховищ, запруд, іригаційних систем, поглиблення, розширення, випрямлення русел річок та інші види втручання в гідрологічний режим території НПП;

- викид в гідрографічну мережу неочищених та недостатньо очищених побутових і промислових стічних вод, скид без очищення стічних вод від тваринницьких комплексів, господарчих дворів, проммайданчиків і великих населених пунктів;

- влаштування звалищ та захоронень, що впливають на якість ґрунтових і поверхневих вод;

- інші види діяльності, що призводять до порушення природних комплексів, або не пов'язані з діяльністю НПП та які впливають на інші функціональні зони НПП.

1.3. Державні плани розбудови мережі природно-заповідного фонду

Вперше нормативні показники заповідності були встановлені Постановою ВРУ від 22.09.1994 № 177/94-ВР «Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні», де у ст. 3 було передбачено: «Оптимізація мережі територій та об'єктів ПЗФ, подальший розвиток заповідної справи в Україні мають бути забезпечені на основі вирішення таких першочергових завдань: (...) збільшення площі територій та об'єктів ПЗФ як важливого інтегрального екологічного показника до 2000 року в цілому в Україні до 3–4, а в окремих регіонах – до 9–10 відсотків, забезпечення репрезентативності ПЗФ за флористичною, ценотичною, фауністичною, геологічною, ґрунтознавчою, ландшафтною та іншими екологічними ознаками».

У 2000 році Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі на 2000–2015 роки»⁵ (надалі – Закон України «Про екомережу») зафіксував виконання норми збільшення частки заповідності України: «Станом на 1 вересня 2000 року природно-заповідний фонд України включає біосферні та природні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, дендрологічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки повинна садово-паркового мистецтва загальною площею близько 2,4 млн. гектарів, або 4 відсотків території країни». У Додатку 2 цим до цього Закону визначено завдання для розвитку заповідної справи: до 2015 року площа ПЗФ України становити 10,4 %.

Одночасно Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року»⁶ (надалі – Закон України «Про стратегію екополітики») зазначає, що «Частка природно-заповідних територій в Україні є недостатньою і залишається значно меншою, ніж у більшості країн Європи, де площі, зайняті під природно-заповідні території, становлять у середньому 15 відсотків».

Ціллю 5 Закону України «Про стратегію екополітики» визначено, що завданнями у сфері припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі є доведення до 2015 року площі національної екомережі до рівня (41 % території країни), необхідного для забезпечення екологічної безпеки країни, запровадження системи природоохоронних заходів збереження біо- та ландшафтного різноманіття, розширення площі природно-заповідного фонду до 10 відсотків від загальної території країни у 2015 році, та до 15 відсотків – у 2020 році.

Відповідно до Указу Президента України від 23 травня 2005 року №838/2005 «Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні» постановляється «визнати розвиток природно-заповідної справи на основі системного врахування природоохоронних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства, а також міжнародних зобов'язань держави одним з найважливіших пріоритетів довгострокової державної політики України».

Відповідно до Указу Президента України від 14 серпня 2009 року №611/2009 «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні» в законодавстві щодо природно-заповідного фонду мають відбутись суттєві зміни, зокрема затвердження загальнодержавної цільової програми розвитку заповідної

5 Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» від 21.09.2000 №1989-III

6 Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 № 2818-VI

справи (отже, і цільового фінансування ПЗФ). Цей Указ також передбачає створення нових територій ПЗФ, у тому числі на землях оборони, що використовуються не за призначенням.

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року №385 затверджено Державну програму регіонального розвитку України на період до 2020 року. У Програмі йдеться про те, що з метою підвищення ефективності, використання внутрішніх факторів розвитку регіонів здійснюватиметься шляхом виконання таких завдань:

- ...збереження в регіонах біологічного та ландшафтного різноманіття, відтворення природних комплексів, земельних та водних ресурсів, формування національної екомережі;
- раціональне використання рекреаційних ресурсів територій та об'єктів природно-заповідного фонду для формування економічного середовища та розвитку сфери зайнятості населення в регіонах;
- визначення економічного механізму стимулювання розвитку природно-заповідного фонду України;
- підвищення рівня обізнаності населення щодо цінностей територій та об'єктів природно-заповідного фонду і залучення населення до управління ними;
- збереження історико-культурних цінностей та природної спадщини, забезпечення в регіонах доступності до культурної та природної спадщини...

Також, документ зазначає, що до 2017 р. в Україні має бути створено 6733 тис га ПЗФ а до 2021 року – 9095 тис га. Тобто динаміка частки ПЗФ повинна становити у 2013 р – 6,1 %, 2017 – 11 % і у 2021 – 15%. Дані показники деталізовані в розрізі областей, дані по київській області наведені в табл. 1.1. та 1.2. Таким чином вперше в історії України затверджено нормативні показники заповідності.

Табл. 1.1. Площа зем ель природно-заповідного фонду (тис. гектарів)⁷

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
Київська	112,1	241,3	329

Табл. 1.2. Питома вага площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці (%)⁷

Назва регіону	Станом на 1 січня 2013 р.	Станом на 1 січня 2017 р.	Станом на 1 січня 2021 р.
Київська	4 %	8,6 %	11,7 %

Відповідно до рішення Київської обласної ради №849-43-VI від 07 жовтня 2014 року, затверджена Регіональна схема екологічної мережі Київської області⁸, що передбачає створення низки проєктованих об'єктів природно-заповідного фонду, які входять до складу структурних елементів цієї Схеми. На рис. 1.1. та 1.2. згідно документу наведені мережа перспективних територій природно-заповідного фонду Київської області загалом та Боярської ЛДС зокрема.

7 Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року №385 затверджено Державну програму регіонального розвитку України на період до 2020 року

8 Рішення Київської обласної ради №849-43-VI від 07 жовтня 2014 року

Серед проєктованих територій ПЗФ області, чотири заплановані в межах земель Боярської ЛДС:

1. Ботанічний заказник «Річка Плиська» (1500 га).
2. Лісовий заказник «Чернечий ліс» (718, 14 га).
3. Заповідне урочище «Селище» (100 га).
4. Ботанічна пам'ятка природи «Дзвінкові сосни» (3,06 га).

Також в межах Боярської ЛДС існують три об'єкта ПЗФ:

1. Лісовий заказник загальнодержавного значення «Дзвінківський» (700 га).
2. Орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Жорнівський» (90 га).
3. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Ходосівський дуб».

Описи зазначених проєктованих та наявних об'єктів ПЗФ подані нижче (Розділ 2.4).

Частина лісів БЛДС знаходиться в адміністративних межах м.Києва (урочище «Серякове» (близько 150 га); урочище «Бакаловщина» (близько 125 га); урочище «Церковщина»).

В минулому ці території вже мали природоохоронний статус, адже входили до Регіонального ландшафтного парку «Голосіївський». Регіональний ландшафтний парк (РЛП) «Голосіївський» функційно є аналогом національного природного парку, але є об'єктом місцевого значення і підпорядковується місцевій раді. Площа РЛП склала 11 000 гектарів. Його територія поглинула всі проєктовані до національного природного парку землі, що знаходяться в адміністративних межах Києва. У 1999 році приймається нове рішення Київської міської ради про реорганізацію парку. З РЛП «Голосіївський» зробили «1 чергу РЛП «Голосіїв». З 11 тис га парку залишили чомусь всього 5 600 га. Ділянки БЛДС внаслідок прийняття цього рішення, втратили природоохоронний статус.

Рис.1.1. Мережа перспективних територій природно-заповідного фонду Київської області. (<http://eko.koda.gov.ua/wp-content/uploads/atlas/maps/themlayers/index.html>).

Рис.1.2. Перспективні території природно-заповідного фонду в межах земель Боярської лісо-дослідної станції. (<http://eko.koda.gov.ua/wp-content/uploads/atlas/maps/themlayers/index.html>).

Лише 9 березня 2006 року, Київрада прийняла рішення про погодження створення на землях м. Києва НПП «Голосіївський». Цим же рішенням чинний РЛП був скасований. НПП «Голосіївський» був нарешті створений Указом Президента України № 794/2007 від 27 серпня 2007 року. За тривалу історію створення його площа зменшилась з 11 000 га, як планувалось з самого початку, до 4 521,29 га. Таким чином, ділянки БЛДС в межах м. Києва необхідні приєднати до НПП «Голосіївський». Учасники утворили робочу групу на чолі з директором НПП «Голосіївський» М. Дроботом, задачами якої є супровід розширення НПП «Голосіївський» підготовка обґрунтування матеріалів щодо створення нового національного парку в лісах БЛДС.

Пункт 2 рішення Київської обласної ради №849-43-VI від 07 жовтня 2014 року доручає Головному управлінню Держземагенства у Київській області, районним державним адміністраціям Київської області та інших зацікавленим державним органам обласного рівня – врахувати дане рішення у подальшій роботі. Пункт 3 рішення доручає вжити заходів щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, передбачених Схемою. В числі таких об'єктів передбачено створення і заказників, що входять до складу пропонованого нами НПП.

25 лютого 2016 року в стінах Мінприроди України відбулась нарада щодо розширення Голосіївського національного природного парку у м. Київ та створення нового національного природного парку на південній околиці Києва. Зустріч зібрала науковців, працівників Мінприроди, керівництво національного парку «Голосіївський», громадські організації та представників громад. Всі учасники одночасно згодились водночас і з потребою розширення НПП «Голосіївський», і з потребою створення нового нацпарку шляхом реорганізації Боярської лісодослідної станції.

Листом №5/3-9/8813-16 від 20.09.2016 Міністерство екології та природних ресурсів України схвалило клопотання Національного екологічного центру України від 05.09.2016 №125-1/9876-202 щодо створення національного природного парку «Приріпіння та Чернечий ліс» (Додаток 1). Починаючи з цього, створення національного парку перейшло на державний рівень.

Розпорядженням № 209 від 21 квітня 2017 року в.о. Голови Київської ОДА О. І. Савченко затвердив «Київщина заповідна» на 2017-2020 роки, що передбачає виділення 20 млн грн. на створення нових заповідних територій і оформлення земельної документації для вже створених заказників і пам'яток природи. Документ розроблений в розвиток Державної Стратегії регіонального розвитку України (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року №385), що зазначає необхідність збільшення частки природно-заповідного фонду в Київській області з 4 % до 15 % у 2020 році. Результатом реалізації Програми має стати створення додаткових територій і об'єктів ПЗФ, які значно збільшать площу ПЗФ області – до 443 тис. га (а без врахування площі Чорнобильського РЕБЗ до 216 тис. га), що дозволяє досягнути показника 15,7 %, як і передбачає Державна Стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року. Програма також включає Перелік цінних природних територій та об'єктів, перспективних для заповідання на території Київської області загальною площею близько 151 тис.га. Серед запроєктованих об'єктів і великі національні парки, в тому числі національний парк «Приріпіння – Чернечий ліс» в межах лісів Боярської лісодослідної станції. (Додаток 2)

1.4. Міжнародні вимоги щодо створення об'єктів природо-заповідного фонду

Зважаючи на велику частку змінених внаслідок господарської діяльності людини природних ландшафтів, особливого значення набуває питання збереження природи та забезпечення населення рекреаційними ресурсами. Створення заповідних територій є одним із прогресивних та найбільш раціональних шляхів вирішення цієї проблеми.

На території проектного НПП наявні види, що охороняються Конвенцією про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція) 1979 р., якою ініційоване створення Смарагдової мережі (Emerald Network). Ця мережа має поєднати території особливого природоохоронного значення (Areas of Special Conservation Interest) – місця існування рідкісних тварин та оселищ в країнах, які не є членами Європейського Союзу. Території Смарагдової мережі при вступі країни до Євросоюзу набувають статусу територій NATURA 2000. Разом ці мережі складають ядро Загально-європейської екомережі (Pan European Ecomerger). На виконання Бернської конвенції, Україна здійснює роботи щодо проектування Смарагдової мережі. Провідною організацією, яка відповідає за розбудову мережі є Міністерство екології та природних ресурсів.

На території проектного НПП наявні такі види тварин, що охороняються Резолюцією № 6 Конвенції: жук-олень (*Lucanus cervus*), тритон гребінчастий (*Triturus cristatus*), черепаха болотна (*Emys orbicularis*), бугай (*Botaurus stellaris*), бугайчик (*Ixobrychus minutus*), чепурна велика (*Egretta alba*), лелека білий (*Ciconia ciconia*), осоїд (*Pernis apivorus*), лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*), підорлик малий (*Aquila pomarina*), деркач (*Crex crex*), дятел сирійський (*Dendrocopos syriacus*), сорокопуд терновий (*Lanius collurio*), мухоловка білошия (*Ficedula albicollis*), видра річкова (*Lutra lutra*), бобер європейський (*Castor fiber*). Територія проектного НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» є перспективною для включення її в Смарагдову мережу.

Створення національного природного парку дасть змогу зберегти природні комплекси та різноманіття флори та фауни території, забезпечити її функціонування як одного з ядер Лісостепового екокоридору, сприяти охороні лісів та здійснювати комплексну охорону лісових ландшафтів.

Створення НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» стане значним кроком у реалізації вимог низки міжнародних природоохоронних конвенцій та угод, ратифікованих Україною:

- **Європейської ландшафтної конвенції**, згідно ст. 5 якої Україна зобов'язалася встановлювати та впроваджувати ландшафтну політику, спрямовану на охорону, регулювання і планування ландшафту шляхом прийняття конкретних заходів.

- **Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція)**, згідно ст. 3 якої Україна має вживати заходи для здійснення національної політики охорони дикої флори, дикої фауни та природних середовищ існування, приділяючи особливу увагу видам, яким загрожує зникнення, та вразливим видам, особливо ендемічним, та середовищам існування, яким загрожує зникнення; а згідно ст. 4 цієї Конвенції Україна має вживати відповідних і необхідних законодавчих та адміністративних заходів для забезпечення охорони середовищ існування видів дикої флори та фауни, а також приділяти особливу увагу охороні територій, що мають значення для мігруючих видів.

- **Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів**, згідно ст. 3 якої Україна має визначати середовища існування мігруючих водно-болотних птахів, які знаходяться в межах її території, та сприяти охороні, управлінню, реабілітації і відновленню цих середовищ.

- **Угоди про збереження кажанів в Європі**

- Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин та інших конвенцій і міжнародних угод.

2. Характеристика проектowanego НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»

2.1. Розміщення об'єкту та його межі

Проектований НПП розташований в центральній частині Київської області на території лісових масивів Боярської лісодослідної станції Національного університету біоресурсів та природокористування (НУБІП). Загальна площа проектowanego національного природного парку – 17932,4 га. Межі та розташування проектowanego НПП показані на рис. 2.1.

Лісові масиви Боярської лісовою дослідної станції, які плануються включити до національного природного парку, розташовані на території 15 сільських рад в межах Києво-

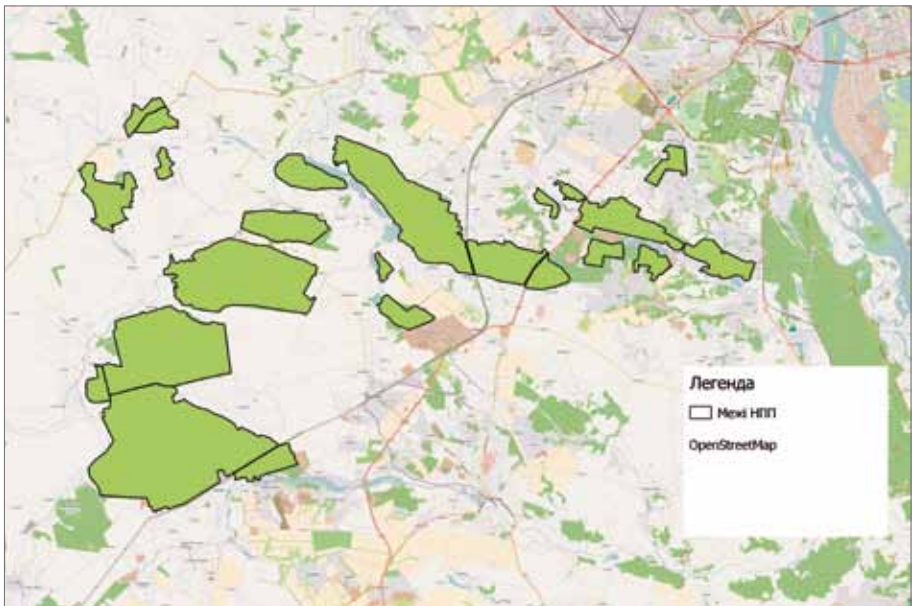

Рис. 2.1. Межі та розташування проектowanego НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»

Святошинського, Макарівського, Васильківського адміністративних районів, Боярської міської ради та Голосіївського району м.Києва (табл. 2.1). В таблиці 2.1. наведені дані щодо лісових масивів в межах цих адміністративних районів станом на 01.01.2013 року.

Табл. 2.1. Площа та адміністративне підпорядкування лісових масивів, що пропонуються для створення НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»

Назва лісництва	Адміністративний район	Загальна площа, га
Боярське	Києво-Святошинський	6695
	Макарівський	1063
	Голосіївський район	328
	м. Києва	
<i>Всього по Боярському лісництву</i>		<i>8086</i>
Плесецьке	Васильківський	9846
<i>Всього по Плесецькому лісництву</i>		<i>9846</i>
<i>Разом по Боярській ЛДС</i>		<i>17932</i>
в т.ч. по адміністративних районах	Васильківський	9846
	Києво-Святошинський	6695
	Макарівський	1063
	Голосіївський район м. Києва	328

За природною зональністю територія займає південну частину Полісся, на переході в Лісостеп. В геоморфологічному відношенні – на вододілі річок Дніпро й Ірпінь, в зоні Київського Полісся.

Ліси в межах пропонованого національного парку мають загальною площу 17932,4 га, віднесені до двох категорій захисності лісів:

1. Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення:

1.1. Заказники – 790,0 га.

1.2. Ліси наукового призначення, включаючи генетичні резервати – 21,9 га.

Разом по категорії – 811,9 га.

2. Рекреаційно-оздоровчі ліси:

2.1. Лісопаркова частина лісів зелених зон – 3177,0 га.

2.2. Лісогосподарська частина лісів зелених зон – 13943,5 га.

Разом по категорії – 17120,5 га.

Площа стиглих та перестиглих насаджень складає 10 % від загальної площі лісового фонду, пристигаючих – 25 %. Відповідно до фізико-географічного районування території України (Національний атлас України, 2007 р.⁹), територія проектованого НПП розташована на межі між Здвизько-Ірпінським районом області Київського Полісся Поліського краю хвойно-широколистяної зони та Васильківсько-Кагарлицьким районом Київської височинної області Подільсько-Придніпровського краю Лісостепової зони.

Згідно з фізико-географічним районуванням, територія проектованого НПП знаходиться на межі між Здвизько-Ірпінським районом області Київського Полісся Зони мішаних (хвойно-широколистяних) лісів (Поліський край) та Васильківсько-Кагарлицьким районом Київської височинної області Лісостепової зони (Подільсько-Придніпровський край)¹⁰.

9 Національний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2007. – 440 с., іл.

10 Національний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2007. – 440 с., іл.

Згідно з ботаніко-географічним районуванням України територія, що характеризується у цьому обґрунтуванні, знаходиться на межі Київського правобережного округу грабово-дубових, дубово-соснових лісів, заплавних лук та евтрофних боліт Поліської підпровінції хвойно-широколистяних лісів, Східноєвропейської (Сарматської) провінції хвойно-широколистяних та широколистяних лісів Європейської широколистяної області та Північно Правобережнопридніпровського округу грабово-дубових, дубових лісів, остепнених лук та лучних степів, Української лісостепової підпровінції, Східноєвропейської лісостепової провінції дубових лісів, остепнених лук та лучних степів Євразійської степової області¹¹.

Клімат. Територія НПП знаходиться в помірно континентальному, м'якому кліматичному поясі з достатнім зволоженням. Середня річна температура повітря за останні 30 років становить близько +8 °С, найтепліший місяць липень з середньою температурою +21 °С, найхолоднішим – січень -4 °С. Абсолютний мінімум температури -33 °С, абсолютний максимум +39°С. Найбільша мінливість температури припадає на лютий місяць, тоді як найменша – на червень. За рік випадає близько 600 мм опадів, найбільша кількість в липні, і вдвічі менша – у жовтні та березні. З жовтня по квітень включно опади можуть випадати у вигляді снігу з утворенням снігового покриву. Протягом року переважають вітри північно-західної чверті, взимку значний вклад має південно-східна складова. Середня швидкість вітру невелика і становить від 2 до 3 м/с при осередненні за місяць. За останні 20 років спостерігається тенденція зростання температури повітря в усі пори року, що пов'язано з проявом глобальних змін клімату.

Мікроклімат. Долина річки Ірпін з одного боку та каскад ставків вздовж струмка з іншого, у поєднанні із розчленованим рельєфом вкритим лісовим покривом формують на території НПП досить виразний м'який мікроклімат. Значна площа лісу водоюм та заплав сприяють накопиченню вологи, зменшують добову амплітуду температури повітря та згладжують її екстремальні значення. Пересічений рельєф підсилює мікрокліматичні відмінності зменшуючи вплив вітру, створює відмінності в освітленні і прогріві схилів, локальні циркуляції повітря. Мікрокліматичні умови території є найбільш сприятливими для підтримання видового різноманіття рослинного і тваринного світу.

Геоморфологічна будова. Проектований НПП розташований в зоні рівнин та горбогір'я давніх і молодих плит що сформувалися в умовах неотектонічних рухів земної кори. Навколишню територію складають пластово-акумулятивні рівнини областей помірних та відносно слабких піднять льодовикового походження, або точніше пластово-хвиляста, моренно-водно-льодовикова рівнина на крейдових та палеоген-неогенових відкладах.

Ландшафт представлений низовинами з потужним антропогенним покривом на неоген-палеогенових відкладах. Моренно-зандрові низовини, горбисто-пасмові, з дерново-підзолистими, супіщаними ґрунтами, під суборами, хвойно-широколистяним лісовим покривом.

Рельєф. НПП має підвищену розчленованість відносно сусідніх територій, з інтегральним коефіцієнтом 0,5-1. Горбисті підняття зрізані ярами та балками.

Ґрунти. Дерново-підзолисті на давньо-алювіальних та водно-льодовикових відкладах. Основні дерново-середньопідзолисті супіщані, Ясно-сірі та сірі опідзолені, Дернові переважно оглеєні піщані, глинистопіщані та супіщані ґрунти в комплексі зі слабугумосованими пісками. За вмістом гумусу 1-3 %, бідні. За показником кислотності переважно середньо- та сильнокислі з (рН 5 і менше).

11 Дідух Я.П., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Геоботанічне районування України та суміжних територій // Укр. ботан. журн., –2003. –60, №1. – С. 6-17.

2.2. Рослинність та флора проектованого НПП «Приіріння та Чернечий ліс»

За попередньою оцінкою територія майбутнього Національного природного парку характеризується значним флористичним різноманіттям. Так, екстраполюючи данні отримані А.М. Чуріловим¹² (2015), припускаємо, що флора цього природного масиву нараховує 500-600 видів судинних рослин, серед яких фракція аборигенної флори сягає близько 85%. Спектр провідних родин розподіляється наступним чином – *Asteraceae*, *Poaceae*, *Caryophyllaceae*, *Cyperaceae*, *Fabaceae*, *Lamiaceae*, *Rosaceae*, *Scrophulariaceae*, *Ariaceae*. Проте робота по уточненню флористичного складу продовжується.

Серед достовірно виявлених видів, значна частина належить до категорії рідкісних і зникаючих. До «Червоної книги України»¹³ (2009) занесені 24 види рослин, місцезнаходження яких були у різні часи виявлені на території майбутнього НПП; 3 види, включено у додатки Бернської конвенції; 81 вид – у оновлений Європейський Червоний Список (2011) під різними категоріями рідкості; а 23 види – є регіонально рідкісними у межах Київської області. Переліки цих видів наводимо у Табл. 2.2:

Таблиця 2.2. Перелік рослин з природоохоронним статусом, що ростуть на території проектованого НПП «Приіріння та Чернечий ліс»

№	Назва виду	Природоохоронний статус	Інформація про місця росту
1	<i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub (<i>Lycopodiaceae</i>)	ЧКУ ¹²	с. Дзвонкове; ур. Кладове Боярського лісництва ^{11, 12, 14}
2	<i>Diphasiastrum tristachyum</i> (Pursh) Holub (<i>Lycopodiaceae</i>)	ЧКУ	бл. ст. Боярка ¹⁵
3	<i>Lycopodium annotinum</i> L. (<i>Lycopodiaceae</i>)	ЧКУ	кв. 51, 53 Боярського лісництва; поблизу Йосипового ставу в окол. м. Боярка; окол. с. Дерманка ¹¹
4	<i>Botrychium multifidum</i> (S.G.Gmel.) Rupr. (<i>Ophioglossaceae</i>)	ЧКУ, БК ¹⁶ , ЄЧС	кв. 60, 66 Боярського лісництва ^{11, 17}
5	<i>Galanthus nivalis</i> L. (<i>Amaryllidaceae</i>)	ЧКУ, ЄЧС	окол. с. Плисецьке Мотовилівське ліс-во; окол. м. Боярка Боярське ліс-во ¹¹
6	<i>Carex umbrosa</i> Host (<i>Cyperaceae</i>)	ЧКУ	окол. с. Віта-Поштова; окол. с. Ярошівка ¹¹
7	<i>Lilium martagon</i> L. (<i>Liliaceae</i>) –	ЧКУ	окол. м. Боярка Боярське ліс-во; від Одеської траси до с. Круглик; Дзвінківський державний лісовий заказник у Плисецькому ліс-ві ¹¹
8	<i>Anacamptis laxiflora</i> (Lam.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase (<i>Orchidaceae</i>)	ЧКУ, ЄЧС	окол. с. Круглик ¹⁴

12 Чурілов А.М. Флора, рослинність і охорона лісів південної частини Київського Полісся: дис. канд. біол. наук: 03.00.05 – ботаніка; Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України. – К., 2015. – 450 с.

13 Червона книга України. Рослинний світ / за заг. ред. Я.П. Дідуха – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с.

14 Флора УРСР / Відп. ред. Є.І. Бордзівольський. — К.: Наук. думка, 1938. — Т. I. — 200 с

15 Гербарій КВНУ

16 Вініченко Т.С. Рослини України під охороною Бернської конвенції. – Київ: Хімджест, 2006. – 176 с

17 Мельник В.І. Види роду *Botrychium* Sw. (*Botrychiaceae*), рекомендовані для включення до Червоної книги України: географічне поширення та стан популяції // Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Наук.зап. – Т. 93. – Біол. та екол. – 2009. – С. 45–53.

Таблиця 2.2. Продовження

№	Назва виду	Природо-охоронний статус	Інформація про місця росту
9	<i>Cephalanthera rubra</i> (L.) Rich. (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	с. Дзвонкове; ур. Кладове Боярського лісництва ^{11, 13}
10	<i>Dactylorhiza fuchsii</i> (Druce) Soó (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. м. Боярка ¹¹
11	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. с. Забір'я; окол. с. Дзвонкове; окол. с. Віта-Поштова; окол. с. Юрівка, окол. с. Новосілки ^{11, 18}
12	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. с. Забір'я; ур. Кладове Боярського лісництва; окол. с. Дзвонкове; окол. с. Віта-Поштова ^{11, 17}
13	<i>Dactylorhiza sambucina</i> (L.) Soó (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. м. Боярка; ур. Кладове Боярського лісництва ¹¹
14	<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Besser (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. ст. Боярка ¹¹
15	<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. с. Малютянка; окол. с. Тарасівка; окол. м. Боярка; кв. 51, вид. 17, кв. 139, вид. 5, ур. Кладове Боярського лісництва; окол. с. Дзвонкове ¹¹
16	<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	звичайно вздовж долин річок ¹⁰ окол. с. Дзвонкове; окол. ст. Мотовилівка; окол. ст. Білки; ур. Кладове Боярського лісництва; окол. ст. Боярка; ур.
17	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich. (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	Круглик ^{11, 14}
18	<i>Neottianthe cucullata</i> (L.) Schlechter (Orchidaceae)	ЧКУ	окол. с. Дзвонкове; ур. Кладове Боярського лісництва ¹¹
19	<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich. (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	заказник «Дзвінківський»; с. Круглик ¹¹
20	<i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Rchb. (Orchidaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. м. Боярка; окол. с. Дзвонкове ¹¹
21	<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. (Ranunculaceae)	ЧКУ, БК ¹⁵ , ЄЧС	окол. ст. Боярка; кв. 35, 10, кв. 68 Боярського лісництва; кв. 133, 141, 144, 145, 155, 156, 171, 172, 190, 191 Дзвінківського лісництва; окол. с. Мотовилівка ^{11, 14}
22	<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. (Ranunculaceae)	ЧКУ	окол. с. Тарасівка; окол. ст. Боярка; окол. с. Круглик; Мотовилівське ліс-во ^{11, 14}
23	<i>Astragalus arenarius</i> L. (Fabaceae)	ЧКУ, ЄЧС	окол. с. Плисецьке ^{11, 13}
24	<i>Carlina cirsioides</i> Klokov (<i>Carlina acaulis</i> L.) (Asteraceae) –	ЧКУ	окол. ст. Боярка ¹⁴
25	<i>Jurinea cyanoides</i> (L.) Rchb.	БК ¹⁵ , ЄЧС	-
26	<i>Adenophora lilifolia</i>	ЄЧС	-

18 Чурілов А.М., Якубенко Б.Є. Ценопопуляції охоронних видів роду *Dactylorhiza* Soo у лісових ценозах південної частини Київського Правобережного Полісся // Науковий вісник НУБіП України: Сер. Біологія, біотехнологія, екологія. – К., 2011. – № 158. – С. 42-48.

Таблиця 2.2. Продовження

№	Назва виду	Природо-охоронний статус	Інформація про місця росту
27	<i>Alisma lanceolatum</i>	ЄЧС	-
28	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	ЄЧС	-
29	<i>Allium angulosum</i>	ЄЧС	-
30	<i>Allium oleraceum</i>	ЄЧС	-
31	<i>Allium scorodoprasum</i>	ЄЧС	-
32	<i>Alopecurus pratensis</i>	ЄЧС	-
33	<i>Angelica palustris</i>	ЄЧС	-
34	<i>Asparagus officinalis</i>	ЄЧС	-
35	<i>Caltha palustris</i>	ЄЧС	-
36	<i>Equisetum arvense</i>	ЄЧС	-
37	<i>Equisetum palustre</i>	ЄЧС	-
38	<i>Festuca ovina</i>	ЄЧС	-
39	<i>Festuca rubra</i>	ЄЧС	-
40	<i>Fragaria moschata</i>	ЄЧС	-
41	<i>Fragaria vesca</i>	ЄЧС	-
42	<i>Fragaria viridis</i>	ЄЧС	-
43	<i>Hottonia palustris</i>	ЄЧС	-
44	<i>Iris aphylla ssp. Hungarica</i>	ЄЧС	-
45	<i>Iris pseudacorus</i>	ЄЧС	-
46	<i>Juncus bufonius</i>	ЄЧС	-
47	<i>Juncus effusus</i>	ЄЧС	-
48	<i>Lathyrus tuberosus</i>	ЄЧС	-
49	<i>Leersia oryzoides</i>	ЄЧС	-
50	<i>Lemna gibba</i>	ЄЧС	-
51	<i>Lemna minor</i>	ЄЧС	-
52	<i>Lemna trisulca</i>	ЄЧС	-
53	<i>Lepidium campestre</i>	ЄЧС	-
54	<i>Lepidium cardamines</i>	ЄЧС	-
55	<i>Lepidium ruderale</i>	ЄЧС	-
56	<i>Lolium perenne</i>	ЄЧС	-
57	<i>Lotus corniculatus</i>	ЄЧС	-
58	<i>Lycopodium clavatum</i>	ЄЧС, К	-
59	<i>Lycopus europaeus</i>	ЄЧС	-
60	<i>Lycopus exaltatus</i>	ЄЧС	-
61	<i>Lysimachia nummularia</i>	ЄЧС	-
62	<i>Malus sylvestris</i>	ЄЧС	-
63	<i>Medicago sativa</i>	ЄЧС	-
64	<i>Melilotus albus</i>	ЄЧС	-
65	<i>Melilotus officinalis</i>	ЄЧС	-
66	<i>Nuphar lutea</i>	ЄЧС	-
67	<i>Nymphaea alba</i>	ЄЧС	-

Таблиця 2.2. Продовження

№	Назва виду	Природо-охоронний статус	Інформація про місця росту
68	<i>Persicaria amphibia</i>	ЄЧС	-
69	<i>Persicaria hydropiper</i>	ЄЧС	-
70	<i>Phragmites australis</i>	ЄЧС	-
71	<i>Poa pratensis</i>	ЄЧС	-
72	<i>Potamogeton natans</i>	ЄЧС	-
73	<i>Potamogeton perfoliatus</i>	ЄЧС	-
74	<i>Prunus avium</i>	ЄЧС	-
75	<i>Prunus fruticosa</i>	ЄЧС	-
76	<i>Pyrus communis</i>	ЄЧС	-
77	<i>Ranunculus polyphyllus</i>	ЄЧС	-
78	<i>Ranunculus repens</i>	ЄЧС	-
79	<i>Rhododendron luteu</i>	ЄЧС, К	-
80	<i>Sagittaria sagittifolia</i>	ЄЧС	-
81	<i>Secale sylvestre</i>	ЄЧС	-
82	<i>Trifolium arvense</i>	ЄЧС	-
83	<i>Trifolium pratense</i>	ЄЧС	-
84	<i>Trifolium repens</i>	ЄЧС	-
85	<i>Typha angustifolia</i>	ЄЧС	-
86	<i>Typha latifolia</i>	ЄЧС	-
87	<i>Urtica dioica</i>	ЄЧС	-
88	<i>Urtica kioviensis</i>	ЄЧС	-
89	<i>Wolffia arrhiza</i>	ЄЧС	-
90	<i>Gymnocarpium dryopteris</i> (L.) Newm.	К	-
91	<i>Pyrola chlorantha</i> Sw.	К	-
92	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> (L.) Spreng.	К	-
93	<i>Scorzonera purpurea</i> L.	К	-
94	<i>Viola uliginosa</i> Besser	К	-
95	<i>Digitalis grandiflora</i> Mill.	К	-
96	<i>Genista germanica</i> L.	К	-
97	<i>Cerasus fruticosa</i> (Pall.) Woron.	К	-
98	<i>Antennaria dioica</i> (L.) Gaertn.	К	-
99	<i>Scorzonera humilis</i> L.	К	-
100	<i>Polypodium vulgare</i> L.	К	-
101	<i>Carex humilis</i> Leys.	К	-
102	<i>Calla palustris</i> L.	К	-
103	<i>Veratrum lobelianum</i> Bernh.	К	-
104	<i>Anemone sylvestris</i> L.	К	-
105	<i>Trollius europaeus</i> L.	К	-
106	<i>Isopyrum thalictroides</i> L.	К	-

Таблиця 2.2. Продовження

№	Назва виду	Природоохоронний статус	Інформація про місця росту
107	<i>Drosera rotundifolia</i> L.	К	-
108	<i>Dianthus stenocalyx</i> Juz.	К	-
109	<i>Chimaphila umbellata</i> (L.) W. Barton	К	-
110	<i>Moneses uniflora</i> (L.) A. Gray	К	-

Примітки: ЧКУ – види, внесені до Червоної книги України (2009), БК – види, що включені до додатків Бернської конвенції, ЄЧС – види, включені у Європейський Червоний Список (2011), К – регіонально рідкісні види Київської області; «-» – дані відсутні.

Рослинність території, перспективної для створення Національного природного парку, представлена 5 типами рослинних угруповань: лісовими, лучними, болотними, водними і рудеральними.

Найбільші площі тут зайняті лісами, що зростають на терасах та схилах долин р. Сіверка та р. Ірпін з притоком р. Бобрицю. Вони представлені 7 формаціями: соснові ліси (*Pineta sylvestris*), дубові ліси (*Querceta roboris*), березові ліси (*Betuleta pendulae*), вільхові ліси (*Alneta glutinosae*), грабові ліси (*Carpineta betulitis*), осикові ліси (*Populeta tremulaea*) та вербові ліси (*Saliceta albae*). Повний продромус лісової рослинності цієї території наведений у дисертаційній роботі А.М. Чурілова¹¹ (2015) на сторінках 113–124. Більше 60–70 % території майбутнього Національного природного парку зайняті сосновими насадженнями, а далі розподіл за зайнятою площею відбувається наступним чином – *Querceta roboris*, *Betuleta pendulae*, *Alneta glutinosae*, *Carpineta betulitis*, *Populeta tremulaea* і *Saliceta albae*. За даними А.М. Чурілова (2015) найбільш флористично багатими виявились формація соснових лісів (*Pineta sylvestris*), другі – березові ліси (*Betuleta pendulae*), треті – дубові ліси (*Querceta roboris*), а далі – *Populeta tremulaea*, *Carpineta betulitis*, *Alneta glutinosae*, *Saliceta albae*. Без сумніву, що з усіх лісових рослинних угруповань, які виявлено на території майбутнього Національного природного парку, найбільш созологічно цінними є соснові і дубові ліси, вік яких більше 100 років.

Лучна рослинність на території, яка характеризується, представлена виключно справжніми та болотистими луками. Перший клас формацій тут представлений 4 формаціями: наземнокуничниковою (*Calamagrostidetia epigeios*), повзучопириїною (*Elytrigietia repensis*), лучнокострицевою (*Festuceta pratensis*) і лучнотимофіївковою (*Phleeta pratensis*). Другий клас формацій представлений лише однією формацією – болотнотонконогових лук (*Poeta pratensis*). Не дивлячись на суттєвий антропогенний вплив на лучні екосистеми, у їх складі тут збереглися декілька рідкісних видів, що включені у «Червону книгу України» (2009), як наприклад, види роду *Dactylorhiza*.

У наслідок активних міліоративних робіт болотна рослинність на території майбутнього Національного природного парку займає незначні площі. Локально вздовж природних і штучних водойм басейнів р. Віта та р. Ірпін зустрічаються заболочені ділянки та евтрофні (низинні) угруповання групи формацій трав'янисті болота, підгрупи високотравних боліт, очеретяної, рогозово-схеноплектової та лепехової формацій.

Водна рослинність приурочена до природних і штучних водойм басейнів р. Віта та р. Ірпін. Вона цілком звичайна для лісостепової і лісової зон, проте у її складі відмічено формації глечиків жовтих (*Nupharetta luteae*) та латаття білого (*Nymphaeeta albae*), які включені до «Зеленої книги України» (2009) і потребують охорони.

Рудеральна рослинність приурочена до місць з порушеним ґрунтовим покривом, узбіччя доріг, стежок, сміттєзвалищ тощо. В основному сконцентрована поблизу населених пунктів, а також у місцях з високим рекреаційним навантаженням. Площі зайняті рудеральними типами рослинності відносно не значні, і вони не мають ніякої природоохоронної цінності.

Додатковим показником значної цінності вказаної території є потужні запаси лікарських рослин: купини, малини, ожини, буквиці, пижми, суховершок, бузини та багатьох інших. Суттєвим, і поки ще практично невивченим, є різноманіття нижчих рослин та грибів.

Поширення значної кількості видів рослин (110 видів), що мають регіональний, національний та міжнародний охоронний статус, зумовлює необхідність охорони описаної території шляхом надання їх статусу Національного природного парку.

2.3. Тваринний світ проектного НПП «Прирпіння та Чернечий ліс»

За зоогеографічним районуванням територія проектного національного парку знаходиться в межах Палеарктичної області Бореальної Європейсько-Сибірська під-області. Європейсько-Західносибірська лісової провінції, Східноєвропейського округу, району мішаного та листяного лісу і лісостепу, ділянки Східноєвропейського змішаного лісу, підділянки Центральне Полісся¹⁹.

Фауна в межах території, яка пропонується для створення національного природного парку, потребує подальших ґрунтовних досліджень.

2.3.1. Фауна безхребетних

Серед бабок на території проектного парку на сьогоднішній день вдалось встановити такі види: мешкають красуня блискуча *Calopteryx splendens* (Harris, 1780), плосконіжка звичайна *Platycnemis pennipes* (Tillyard, 1917), тонкочеревець криваво-червона *Sympetrum sanguineum* (Müller, 1764), тонкочеревець звичайний *Sympetrum vulgatum* (Linnaeus, 1758), рівночеревець решітчастий *Orthetrum cancellatum* (Linnaeus, 1758), сіролютка кільчаста *Sympetrum paedisca* (Brauer, 1877), коромисло синє *Aeshna cyanea* (Müller, 1764), стрілка-дівчина *Coenagrion puella* (Linnaeus, 1758), стрілка наяда *Erythromma najas* (Hansemann, 1823), тонкохвіст елегантний *Ishcnura elegans* (Vander Linden, 1820).

Серед лускокрилих найбільш поширеними видами є головчак лісовий *Thymelicus sylvestris* (Poda, 1761), головчак *Tages Erynnis tages* (Linnaeus, 1758), головчак великий рожаний *Carcharodus alceae* (Esper, 1780), головчак жовтуватий *Ochlodes venatus* (Esper, 1777), цитринєць *Gonepteryx rhamni* (Linnaeus, 1758), білюшок гірчичник *Leptidea sinapis* (Linnaeus, 1758), білан жилкуватий *Aporia crataegi* (Linnaeus, 1758), білан капустяний *Pieris brassicae* (Linnaeus, 1758), білан ріп'яний *Pieris rapae* (Linnaeus, 1758), білан брукв'яний *Pieris napi* (Linnaeus, 1758), жовтху шапранєць *Colias myrmidone* (Esper, [1781]), жовтху осьмак *Colias hyale* (Linnaeus, 1758), перлюшок лісовий *Hamaeris lucina* (Linnaeus, 1758), дукачик непарний *Lycaena dispar* (Haworth, 1803), дукачик бурий *Lycaena tityrus* (Poda, 1761), дукачик фіялковий *Lycaena alciphron* (Rottemburg, 1775), легіт дубовий *Favonius quercus* (Linnaeus, 1758), хвостюшок підзелень *Calliphrys rubi* (Linnaeus, 1758), синявець крушини *Celastrina argiolus* (Linnaeus, 1758), синявець Аргус *Plebeius argus* (Linnaeus, 1758), синявець Ікар *Polyommatus icarus* (Rottemburg, 1775), синявець Аргірогномон *Plebeius argyrognomon* (Bergstrasser, 1779), осадець Егерія *Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758), осадець великий *Lasiommata maera* (Linnaeus, 1767), прочанок Памфіл *Coenonympha pamphilus* (Linnaeus,

1758), сатир Дриада *Mionis dryas* (Scopoli, 1763), сонцевик будяковий *Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758), сонцевик павиче око *Inachis io* (Linnaeus, 1758), сонцевик кропив'яний *Aglais urticae* (Linnaeus, 1758), сонцевик адмірал *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758), рябець звичайний *Melitaea trivia* (Denis & Schiffermuller, 1775), рябець Дидима *Melitaea didyma* (Esper, 1779), підсрібник великий *Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) та інші види. Серед рідкісних денних метеликів рідко трапляється махаон *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758), який охороняється Червоною книгою України. Вивчення лускокрилих на території проектового національного парку потребує подальших досліджень.

Серед інших комах поширені такі види як сліпняк бурий *Adelphocoris seticornis* (Fabricius, 1775), вуховертка звичайна *Forficula auricularia* (Linnaeus, 1758), Серед клопів поширені червоноклоп червоний *Pyrhocoris apterus* (Linnaeus, 1758), щитники справжній *Graphosoma lineatum* (Linnaeus, 1758) та бронзовий *Eysarcoris aeneus* (Scopoli, 1763).

Серед жорсткокрилих найбільш поширеними видами є туруни лісовий *Carabus nemoralis* (Muller, 1764) та фіолетовий *Carabus violaceus* (Linnaeus, 1758), скакун польовий *Cicindela campestris* (Linnaeus, 1758), рогач малий *Dorcus parallelipipedus* (Linnaeus, 1758), бронзівка золотиста *Cetonia aurata* (Linnaeus, 1761) та волохата *Tropinota hirta* (Poda, 1761). Жук-олень *Lucanus cervus* (Linnaeus, 1758), який на території парку трапляється зрідка, занесений до Червоної книги України. Окрім того, звичайними є такі види як майка звичайна *Meloe proscarabaeus* (Linnaeus, 1758), сонечко семикрапкове *Coccinella septempunctata* (Linnaeus, 1758), лептура плямиста *Leptura maculate* (Poda, 1761), странгалія вузькотіла *Strangalia attenuata* (Linnaeus 1758), жук-гноювик звичайний *Geotrupes stercorarius* (Linnaeus, 1758), строкатка бджолина *Trichodes apiarius* (Linnaeus, 1758) та інші

Перетинчатокрилі представлені сколією чотриплямистою *Scolia quadripunctata* (Fabricius, 1775), бджолою медоносною *Apis mellifera* (Linnaeus, 1758), джмелями польовим *Bombus pascuorum* (Scopoli, 1763), кам'яним *Bombus lapidarius* (Linnaeus, 1758), джмелем підземним *Bombus subterraneus* (Linnaeus, 1758), земляним *Bombus terrestris* (Linnaeus, 1758). Серед рідкісних перетинчатокрилих на території проектового парку мешкає ксилокопа фіолетова *Xylocopa violacea* (Linnaeus, 1758), яка занесена до Червоної книги України.

2.3.2. Фауна хребетних

Фауна хребетних тварин проектового національного парку є типовою для Правобережного Полісся України. Загалом, за попередніми даними, на території проектового регіонального ландшафтного парку поширена така кількість видів наземних хребетних: ссавці – 26 птахи – більше 150, плазуни – 7 та земноводні – 12.

Іхтіофауна. Встановлення видового складу іхтіофауни потребує спеціальних досліджень в межах території, пропонованої під створення НПП. Однак тут поширені такі звичайні види як окунь прісноводний *Perca fluviatilis* (Linnaeus, 1758), краснопірка *Scardinius erythrophthalmus* (Linnaeus, 1758), щука *Esox lucius* (Linnaeus, 1758), карась сріблястий *Carassius gibelio* (Bloch, 1782) та інші.

Батрахофауна (фауна земноводних). За нашими даними в басейні цієї річки мешкає 12 видів амфібій (табл. 2.3). Представники амфібій, що поширені на території проектового НПП, належать до 2 рядів, 5 родин та 8 родів. Тут зареєстровані такі види: тритон звичайний *Lissotriton vulgaris* (Linnaeus, 1758) та гребінчастий *Triturus cristatus* (Laurenti, 1768), кумка червоночерева *Bombina bombina* (Linnaeus, 1758), часничниця звичайна *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768), квакша звичайна *Hyla arborea* (Linnaeus, 1758), ропуха звичайна *Bufo bufo* (Linnaeus, 1758) та зелена *Bufo viridis* (Laurenti, 1768), жаби гостроморда *Rana arvalis* (Nilsson, 1839), трав'яна *Rana temporaria* (Linnaeus, 1758), озерна *Pelophylax ridibundus* (Pallas, 1771), ставкова *Pelophylax lessonae* (Camerano, 1882) та істівна *Pelophylax kl. esculentus* (Linnaeus, 1758) жаби.

Справжніми водно-болотними формами, які входять до прибережно-водного фауністичного комплексу земноводних є тільки 3 види – кумка червоночерева, жаба озерна та ставкова, які мешкають на території постійних водойм та боліт. До лучно-степового комплексу входить ропуха зелена. Найбільше видів представлено у деревно-чагарниковому фауністичному комплексі – 6 видів: жаба гостроморда та трав'яна, часничниця звичайна, ропуха звичайна та тритони – гребінчастий і звичайний. Квакша звичайна зустрічається у деревно-чагарниковому, лучно-степовому та синантропному комплексів.

У 80–90-х роках минулого сторіччя спостерігались у великій кількості (майже усюди) зелена ропуха (1 ос./м кв., 1986 р., ок. с. Юрівка), трав'яна жаба (у лісі 1,6 ос./м кв., 10.07.1999, с. Гатне, с. Хотів), часничниця, квакша та останнім часом ці тварини зустрічаються епізодично й невеликій кількості. Тенденція скорочення лісонасаджень та трансформації також спостерігається у Середній частині басейну р. Ірпінь, яка зазнала великого антропогенного пресу. Хоча більшість елементів самої заплави річки залишилось. Так, протягом сіл Бобрися – Малютянка з амфібій зустрічались трав'яна, істівна та озерна жаби, сіра ропуха, кумка, квакша, вуж.

Так, до списку видів амфібій, які знаходяться під особливою охороною (Бернська конвенція, 2 додаток) входять 6 видів земноводних. Всі інші види входять до охоронного списку 3 додатку Бернської конвенції. Також до списку видів Резолюції № 6 Бернської Конвенції (середовища існування цих видів потребує спеціальної охорони) відносяться 2 види земноводних фауни України – 1166 *Triturus cristatus* (Laurenti, 1768) тритон гребінчастий; 1188 *Bombina (Bombina) bombina* (Linnaeus, 1761) кумка червоночерева.

Скорочення кількості видів амфібій на території проектного НПП внаслідок антропогенної діяльності свідчить про нагальну необхідність надання території природоохоронного статусу.

Герпетофауна. За нашими даними на території проектного НПП мешкає 7 видів рептилій, належать до 2 рядів, 5 родин та 7 родів. Тут мешкають веретільниця колхідська *Anguis colchica* (Nordmann, 1840), ящірка прудка *Lacerta agillis* (Linnaeus, 1758), ящірка живородна *Zootoca vivipara* (Jacquin, 1787), вуж звичайний *Natrix natrix* (Linnaeus, 1758), гадюка звичайна *Vipera berus* (Linnaeus, 1758), черепаха болотяна *Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758) та занесена до Червоної книги України мідянка звичайна *Coronella austriaca* (Laurenti, 1768). Всі види плазунів охороняються Бернською конвенцією конвенцією (II та III додатки), а болотна черепаха має статус NT (Near Threatened) у Червоному списку Міжнародного союзу охорони природи (МСОП), та знаходиться в Резолюції №6 Бернської Конвенції (середовища існування цих видів потребує спеціальної охорони) (табл. 2.3).

Поширені на території проектного НПП плазуни входять до складу 3 фауністичних комплексів: 3 до деревно-чагарникового – веретільниця ламка, гадюка звичайна та мідянка звичайна; 2 до прибережно-водного – черепаха болотна та вуж звичайний і 1 до лучно-степового – ящірка прудка.

Перспективними для заповідання є місця, де поширені червонокнижні види плазунів, наприклад, мідянка в лісових масивах біля сіл – Лісники – Ходосівка, Круглик, Кременище, Гвоздів, Боярка. Тому дуже доречно при створенні НПП розширити територію біля Ходосівки аж до с. Гвоздів, де знаходяться унікальні лісо-степові балки. Біля сіл Бобрися – Малютянка, чисельними є черепаха, ящірка прудка у заплаві. В лісових масивах в ок. м. Боярка зустрічались рідкісні види – ящірка живородна, мідянка.

Особливої охорони потребують Лісові території заплави річок Віта – Сіверка, оскільки вони є найбільш трансформовані та знаходяться під постійним антропогенним тиском. В найбільш природному стані знаходяться лісові масиви на півночі – в ок. сіл Дзвінкове, Плесецьке, де збереглося багато червонокнижних видів рослин та тварин. Також

мешкають такі рідкісні наразі лісові види плазунів – ящірка живородна, веретільниця, гадюка звичайна та інші.

Відповідно до рослинних угруповань та біотопів види амфібій та плазунів утворюють 4 типи основних батрахо-герпетокомплексів — водно-болотний (гідрофільно-плавневий), лучний, деревно-чагарниковий, синантропний:

1. Деревно-чагарниковий включає 4 види земноводних: частково – тритона гребінчастого, ропуху звичайну, квакшу звичайну, жабу трав'яну та 5 видів плазунів: веретільницю ламку, ящірку прудку, ящірку живородну, мідянку звичайну, гадюку звичайну.
2. Водно-болотний включає 7 видів земноводних: частково тритонів – гребінчастого, звичайного, кумку червоночерева, представників *Pelophylax esculentus complex* – жабу їстівну, жабу озерну та жабу ставкову і 2 види плазунів: черепаха болотну і звичайного вужа. Водно-болотні біотопи також слугують місцем розмноження амфібій.
3. До лучного можливо віднести 4 види земноводних: квакшу звичайну, ропуху зелену, часничницю звичайну, жабу гостроморду та 2 види плазунів: вужа звичайного, ящірку прудку.
4. Синантропних видів небагато: часничниця звичайна, ропуха зелена, жаба гостроморда, жаба озерна, вуж звичайний, ящірка прудка та ін. Зустрічаються ці види у невеликій кількості.

Табл. 2.3. Список земноводних та плазунів, що мешкають на території проектного НП «Приріпіння та Чернечий ліс».

Українська назва		Латинська	Охоронний статус *		
КЛАС ЗЕМНОВОДНІ		<i>Amphibia</i>		**	***
1	Тритон гребінчастий	<i>Triturus cristatus</i> (Laurenti, 1768)	МСОП (LC), БК (II)	К	КО
2	Тритон звичайний	<i>Lissotriton vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (LC), БК (III)	К	КО
3	Кумка червоночерева	<i>Bombina bombina</i> (Linnaeus, 1761)	МСОП (LC), БК (II)	К	КО
4	Часничниця звичайна	<i>Pelobates fuscus</i> (Laurenti, 1768)	МСОП (LC), БК (II)		КО
5	Ропуха звичайна	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (LC), БК (III)	К	КО
6	Ропуха зелена	<i>Bufo viridis</i> (Laurenti, 1768)	МСОП (LC), БК (II)		КО
7	Квакша звичайна	<i>Hyla arborea</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (LC), БК (II)	К	КО
8	Жаба трав'яна	<i>Rana temporaria</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (LC), БК (III)		КО
9	Жаба гостро- морда	<i>Rana arvalis</i> (Nilsson, 1842)	МСОП (LC), БК (II)	К	КО
10	Жаба їстівна	<i>Pelophylax kl. esculentus</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (LC), БК (III)		
11	Жаба ставкова	<i>Pelophylax lessonae</i> (Camerano, 1882)	МСОП (LC), БК (III)	К	
12	Жаба озерна	<i>Pelophylax ridibundus</i> (Pallas, 1771)	МСОП (LC), БК (III)		
КЛАС ПЛАЗУНИ		<i>Reptilia</i>			
1	Черепаха болотна	<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (NT), БК (II)	К	КО
2	Веретільниця колхідська	<i>Anguis colchica</i> (Nordmann, 1840)	БК (III)		КО
3	Ящірка прудка	<i>Lacerta agilis</i> (Linnaeus, 1758)	БК (II)		
4	Ящірка живородна	<i>Zootoca vivipara</i> (Jacquin, 1787)	БК (III)	К	КО
5	Мідянка звичайна	<i>Coronella austriaca</i> (Laurenti, 1768)	ЧКУ, БК (II)		
6	Вуж звичайний	<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (LR/c), БК (III)		
7	Гадюка звичайна	<i>Vipera berus</i> (Linnaeus, 1758)	МСОП (LC), БК (III)	К	КО

Примітки: * – У дужках для червоних списків подано категорію охоронного статусу, для конвенцій – номер додатку; К** – Регіональний список червонокнижних тварин Києва; КО*** – Запропоновані нами червоні списки Київської області; ЧКУ – Червона книга України, третє видання; ЧС МСОП – Червоний список Міжнародного союзу охорони природи (IUCN Red List); БК – Бернська конвенція.

Орнітофауна. За попередніми даними, в межах проектного національного парку відмічено більше 150 видів птахів, що гніздують, мігрують або зимують на території лісових масивів та прилеглих до них територіях.

Серед представників водно-болотного комплексу на гніздівлі та міграції відзначено такі види: пірникоза велика *Podiceps cristatus* (Linnaeus, 1758), бугай *Botaurus stellaris* (Linnaeus, 1758), бугайчик *Ixobrychus minutus* (Linnaeus, 1766), чепура велика *Egretta alba* (Linnaeus, 1758), а також чапля сіра *Ardea cinerea* (Linnaeus, 1758), яка в межах Жовнірського заказника утворює колонію. Окрім того, відмічені такі види як лебідь-шипун *Cygnus olor* (Gmelin, 1789), крижень *Anas platyrhynchos* (Linnaeus, 1758), чирянка велика *Anas querquedula* (Linnaeus, 1758). Окрім того, на лучних і водно-болотних ділянках в межах та прилеглих до лісових масивів, мешкають такі види птахів: баранець звичайний *Gallinago gallinago* (Linnaeus, 1758), чайка *Vanellus vanellus* (Linnaeus, 1758), пастушок *Rallus aquaticus* (Linnaeus, 1758), деркач *Crex crex* (Linnaeus, 1758), рибалочка *Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758), коловодник чорний *Tringa ochropus* (Linnaeus, 1758), вальдшнеп *Scolopax rusticola* (Linnaeus, 1758) та інші.

Серед хижих птахів типовими є яструб великий *Accipiter gentilis* (Linnaeus, 1758), яструб малий *Accipiter nisus* (Linnaeus, 1758) та канюк звичайний *Buteo buteo* (Linnaeus, 1758). На узліссях та лучних ділянках мешкає боривітер звичайний *Falco tinnunculus* (Linnaeus, 1758). Окрім того, зрідка трапляються осойд *Pernis apivorus* (Linnaeus, 1758), лунь очеретяний *Circus aeruginosus* (Linnaeus, 1758), підсоколик великий *Falco subbuteo* (Linnaeus, 1758) та (під час міграції) підорлик малий *Aquila pomarina* (Brehm, 1831).

Совоподібні представлені 3 видами: сова сіра *Phylloscopus collybita* (Vieillot, 1817), сова вухата *Asio otus* (Linnaeus, 1758) та сич хатній *Athene noctua* (Scopoli, 1769). Всі совоподібні, які і соколоподібні, підлягають охороні відповідно до Бернської конвенції.

До дятлових, які мешкають в межах проектного національного природного парку і є представниками деревно-чагарникового комплексу, належать: дятел звичайний *Dendrocopos major* (Linnaeus, 1758), дятел середній *Dendrocopos medius* (Linnaeus, 1758), дятел сирійський *Dendrocopos syriacus* (Nemp. et Ehr., 1833). Більш рідкісним видом є жовна чорна *Dryocopus martius* (Linnaeus, 1758), яка тримається переважно у старовікових соснових насадженнях.

Серед горобиних птахів, які переважно представлені у деревно-чагарниковому ярусі, звичайними є щеврик лісовий *Anthus trivialis* (Linnaeus, 1758), вівчарик весняний *Phylloscopus trochilus* (Linnaeus, 1758), вівчарик-ковалик *Phylloscopus collybita* (Vieillot, 1817), зяблик *Fringilla coelebs* (Linnaeus, 1758), синиця велика *Parus major* (Linnaeus, 1758), синиця блакитна *Parus caeruleus* (Linnaeus, 1758), дрізд співочий *Turdus philomelos* (C.L.Brehm, 1831), дрізд чорний *Turdus merula* (Linnaeus, 1758), вільшанка *Erithacus rubecula* (Linnaeus, 1758), соловейко східний *Luscinia luscinia* (Linnaeus, 1758), повзик *Sitta europaea* (Linnaeus, 1758), сойка звичайна *Garrulus glandarius* (Linnaeus, 1758). Більш рідкісними є мухоловка сіра *Muscicapa striata* (Pallas, 1764), мухоловка білошия *Ficedula albicollis* (Temminck, 1815), мухоловка строката *Ficedula hypoleuca* (Pallas, 1764), волове око *Troglodytes troglodytes* (Linnaeus, 1758), крук *Corvus corax* (Linnaeus, 1758), омелюх *Turdus viscivorus* (Linnaeus, 1758), костогриз *Coccothraustes coccothraustes* (Linnaeus, 1758), вівсянка звичайна *Emberiza citrinella* (Linnaeus, 1758), вівчарик жовтобровий *Phylloscopus sibilatrix* (Bechstein, 1793), підкоришник звичайний *Certhia familiaris* (Linnaeus, 1758), синиця чорна *Parus ater* (Linnaeus, 1758), гаїчка болотна *Parus palustris* (Linnaeus, 1758), берестянка звичайна *Hippolais icterina* (Vieillot, 1817), кропив'янка чорноголова *Sylvia atricapilla* (Linnaeus, 1758), горихвістка звичайна *Sylvia atricapilla* (Linnaeus, 1758) та інші. Серед рідкісних птахів, які занесені до Червоної книги України, тут гніздують голуб-синяк *Columba oenas* (Linnaeus, 1758). Окрім того, з голубиних тут мешкає припутень *Columba palumbus* (Linnaeus, 1758).

У осінньо-зимовий період у лісі мешкають зграї снігурів *Pyrrhula pyrrhula* (Linnaeus, 1758) та омелюхів *Bombus garrulus* (Linnaeus, 1758)

На узліссях, вирубках, лучних ділянках мешкають такі види птахів: лелека білий *Ciconia ciconia* (Linnaeus, 1758), куріпка сіра *Perdix perdix* (Linnaeus, 1758), перепілка *Coturnix coturnix* (Linnaeus, 1758), зозуля звичайна *Cuculus canorus* (Linnaeus, 1758), дрімлюга *Caprimulgus europaeus* (Linnaeus, 1758), вальдшнеп *Scolopax rusticola* (Linnaeus, 1758), бджолоїдка *Merops apiaster* (Linnaeus, 1758), одуд *Upupa epops* (Linnaeus, 1758), горлиця звичайна *Streptopelia turtur* (Linnaeus, 1758), серпокрилець *Apus apus* (Linnaeus, 1758), плиска біла *Motacilla alba* (Linnaeus, 1758), плиска жовта *Motacilla flava* (Linnaeus, 1758), вивільга *Oriolus oriolus* (Linnaeus, 1758), жайворонок польовий *Alauda arvensis* (Linnaeus, 1758), очеретянка лучна *Acrocephalus schoenobaenus* (Linnaeus, 1758), синьошийка *Luscinia svecica* (Linnaeus, 1758), щиглик *Carduelis carduelis* (Linnaeus, 1758), горобець польовий *Passer montanus* (Linnaeus, 1758), ластівка сільська *Hirundo rustica* (Linnaeus, 1758), сорокопуд терновий *Lanius collurio* (Linnaeus, 1758), шпак звичайний *Sturnus vulgaris* (Linnaeus, 1758), вівсянка садова *Emberiza hortulana* (Linnaeus, 1758) та інші види.

Теріофауна. За попередніми даними, в межах проектового національного парку відмічено 26 видів ссавців, що належать до 6 рядів, 14 родин та 22 родів.

Комахоїдні ссавці представлені їжаком європейським *Erinaceus europaeus* (Linnaeus, 1758), кротом європейським *Talpa europaea* (Linnaeus, 1758) та мідницею звичайною *Sorex araneus* (Linnaeus, 1758). Серед кажанів мешкають вечірниця руда *Nyctaleus noctula* (Schreber, 1774), нетопир карликовий *Pipistrellus pygmaeus* (Leach, 1825), кажан пізній *Eptesicus serotinus* (Schreber, 1774) та нічниця водяна *Myotis daubentonii* (Kuhl, 1817). Всі кажани та їх оселища підлягають охороні, оскільки вони охороняються Червоною книгою України.

Серед хижаків поширеними є лисиця звичайна *Vulpes vulpes* (Linnaeus, 1758), куниця лісова *Martes martes* (Linnaeus, 1758) та кам'яна *Martes foina* (Erleben, 1777), ласка *Mustela nivalis* (Linnaeus, 1766). Також зустрічаються борсук *Meles meles* (Linnaeus, 1758) та видра річкова *Lutra lutra* (Linnaeus, 1758), яка занесена до Червоної книги України та має статус NT (Near Threatend) у Червоному списку Міжнародного союзу охорони природи (IUCN).

Зайцеподібні представлені 1 видом – зайцем сірим *Lepus europaeus* (Pallas, 1778).

Серед гризунів бобер європейський *Castor fiber* (Linnaeus, 1758), вівірка звичайна *Sciurus vulgaris* (Linnaeus, 1758), вовчки звичайний *Dryomys nitedula* (Pallas, 1778) та горішковий *Muscardinus avellanarius* (Linnaeus, 1758), мишак жовтогорлий *Sylvaeus tauricus* (Pallas, 1811) та інші.

Серед ратичних кабан *Sus scrofa* (Linnaeus, 1758), козуля європейська *Capreolus capreolus* (Linnaeus, 1758) та лось європейський *Alces alces* (Linnaeus, 1758).

До деревно-чагарникового фауністичного комплексу (сюди входять лісовий та лісолучний екологічні типи звірів) належить 15 видів.

Прибережно-водний фауністичний комплекс (включає навколоводний екологічний тип ссавців) містить всього 2 види. Лучно-степовий комплекс представлений також 4 видами ссавців. У синантропний фауністичний комплекс входить 8 видів.

2.3.3. Перелік видів тварин, які підлягають охороні

Серед видів тварин, що мешкають на території проектового НПП, 11 видів занесено до: Червоної книги України, 129 – до додатків Бернської Конвенції, 43 – Боннської конвенції, 151 – до Червоного списку МСОП (табл. 2.4).

Таким чином, поширення на території проектового національного парку видів тварин, що мають національний та міжнародних природоохоронний статус, а також інтенсивне знищення місць існування цих тварин внаслідок антропогенної діяльності вказують на необхідність негайного надання описаній території природоохоронного статусу, а також запровадження диференційованих заходів охорони оселищ важливих для збереження кожного з видів.

Таблиця 2.4. Види тварин, що занесені до Червоної книги України, додатків міжнародних конвенцій (Бернська та Боннська) та Червоного списку МСОП; БК – Бернська конвенція, Б – Боннська конвенція, Д – додаток

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Invertebrata	Безхребетні тварини				
Insecta	Клас Комахи				
Odonata	Ряд Бабки				
Calopterygidae	Родина Красуни				
<i>Calopteryx splendens</i> (Harris, 1780)	Красуна блискуча				LC
Platynemididae	Родина Плосконіжки				
<i>Platynemis pennipes</i> (Tillyard, 1917)	Плосконіжка звичайна				LC
<i>Sympsectra paedisca</i> (Brauer, 1877)	Сіролютка кільчаста				LC
Libellulidae	Родина Справжні бабки				
<i>Sympetrum vulgatum</i> (Linnaeus, 1758)	Тонкочеревець звичайна				LC
<i>Sympetrum sanguineum</i> (Müller, 1764)	Тонкочеревець криваво-червона				
<i>Orthetrum cancellatum</i> (Linnaeus, 1758)	Рівночеревець решітчастий				LC
Aeshnidae	Родина Коромисла				
<i>Aeshna cyanea</i> (Müller, 1764)	Коромисло синє				LC
Coenagrionidae	Родина Стрілки				
<i>Ishnura elegans</i> (Vander Linden, 1820)	Тонкохвіст елегантний				LC
<i>Coenagrion puella</i> (Linnaeus, 1758)	Стрілка-дівчина				LC
<i>Erythromma najas</i> (Hansemann, 1823)	Стрілка-наяда				LC
Lepidoptera	Ряд Лускокрилі				
Papilionidae	Родина Косатці				
<i>Papilio machaon</i> (Linnaeus, 1758)	Махаон	Вразливий			LC
Lycaenidae	Родина Синявці				
<i>Plebejus argyrognomon</i> (Bergstrasser, 1779)	Синявець-аргірогномон				LC
<i>Lycaena dispar</i> (Haworth, 1803)	Червінець непарний		II		LR
Coleoptera	Ряд Жорсткокрилі				
Lucanidae	Родина Гребінчастовусі або Рогачі				
<i>Lucanus cervus</i> (Linnaeus, 1758)	Жук-олень	Рідкісний	III		
Hymenoptera	Ряд Перетинчастокрилі				
Apidae	Родина Справжні бджоли				
<i>Xylocopa violacea</i> (Linnaeus, 1758)	Ксилокопа фіолетова	Рідкісний			

Таблиця 2.4. Продовження

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Vertebrata	Хребетні тварини				
Amphibia	Клас Земноводні				
Caudata	Ряд Хвостаті земноводні				
Salamandridae	Родина Саламандрові				
<i>Lissotriton vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	Тритон звичайний		III		LC
<i>Triturus cristatus</i> (Laurenti, 1768)	Тритон гребінчастий		II		LC
Anura	Ряд Безхвості земноводні				
Pelobatidae	Родина Земляні жабки				
<i>Pelobates fuscus</i> (Laurenti, 1768)	Часничниця звичайна		II		LC
Hylidae	Родина Райки				
<i>Hyla arborea</i> (Linnaeus, 1758)	Квакша звичайна		II		LC
Bufo	Родина Ропухові				
<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)	Ропуха звичайна		III		LC
<i>Bufo viridis</i> (Laurenti, 1768)	Ропуха зелена		II		LC
Ranidae	Родина Жаб'ячі				
<i>Rana arvalis</i> (Nilsson, 1839)	Жаба гостроморда		II		LC
<i>Rana temporaria</i> (Linnaeus, 1758)	Жаба трав'яна		III		LC
<i>Pelophylax lessonae</i> (Camerano, 1882 «1881»)	Жаба ставкова		III		LC
<i>Pelophylax ridibundus</i> (Pallas, 1771)	Жаба озерна		III		
<i>Pelophylax</i> kl. <i>esculentus</i> (Linnaeus, 1758)	Жаба їстівна		III		LC
Reptilia	Клас Плазуни		Ш		
Squamata	Ряд Лускаті				
Anguillidae	Родина Веретінницеві				
<i>Anguilla anguilla</i> (Linnaeus, 1758)	Веретільниця колхідська		III		
Lacertidae	Родина Ящіркові				
<i>Lacerta agilis</i> (Linnaeus, 1758)	Ящірка прудка		II		
<i>Zootoca vivipara</i> (Jacquin, 1787)	Ящірка живородна		II		
Colubridae	Родина Вужеви				
<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)	Вуж звичайний		III		LR/LC
<i>Coronella austriaca</i> (Laurenti, 1768)	Мідянка звичайна	Вразливий	II		
Viperidae	Родина Гадюкові				
<i>Vipera berus</i> (Linnaeus, 1758)	Гадюка звичайна		III		
Testudines	Ряд Черепахові				
Emydidae	Родина Прісноводні черепахи				
<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)	Черепаха болотна		II		NT/LC

Таблиця 2.4. Продовження

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Aves	Клас Птахи				
Podicipediformes	Ряд Пірникозоподібні				
Podicipedidae	Родина Пірникозові				
<i>Podiceps cristatus</i> (Linnaeus, 1758)	Пірникоза велика		III		LC
Ciconiiformes	Ряд Лелекоподібні				
Ardeidae	Родина Чаплеві				
<i>Botaurus stellaris</i> (Linnaeus, 1758)	Бугай		II	II	LC
<i>Ixobrychus minutus</i> (Linnaeus, 1766)	Бугайчик		II	I	LC
<i>Egretta alba</i> (Linnaeus, 1758)	Чепура велика		II	II	LC
<i>Ardea cinerea</i> Linnaeus, 1758	Чапля сіра		III		LC
Ciconiidae	Родина Лелекові				
<i>Ciconia ciconia</i> (Linnaeus, 1758)	Лелека білий		II	II	LC
Anseriformes	Ряд Гусеподібні				
Anatidae	Родина Качкові				
<i>Cygnus olor</i> (Gmelin, 1789)	Лебідь-шипун		III	II	LC
<i>Anas platyrhynchos</i> (Linnaeus, 1758)	Крижень		III	II	LC
<i>Anas querquedula</i> (Linnaeus, 1758)	Чирянка велика		III	II	LC
Falconiiformes	Ряд Соколоподібні				
Accipitridae	Родина Яструбові				
<i>Pernis apivorus</i> (Linnaeus, 1758)	Осоїд		II	II	LC
<i>Circus aeruginosus</i> (Linnaeus, 1758)	Лунь очеретяний		II	II	LC
<i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758)	Яструб великий		II	II	LC
<i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758)	Яструб малий		II	II	LC
<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)	Канюк звичайний		II	II	LC
<i>Aquila pomarina</i> (Brehm, 1831)	Підорлик малий	Рідкісний	II	II	LC
Falconidae	Родина Соколові				
<i>Falco tinnunculus</i> (Linnaeus, 1758)	Боривітер звичайний		II	II	LC
<i>Falco subbuteo</i> (Linnaeus, 1758)	Підсоколик великий		II	II	LC
Galliformes	Ряд Куроподібні				
Phasianidae	Родина Фазанові				
<i>Perdix perdix</i> (Linnaeus, 1758)	Куріпка сіра		III		LC
<i>Coturnix coturnix</i> (Linnaeus, 1758)	Перепілка		III	II	LC
Gruiformes	Ряд Журавлеподібні				
Rallidae	Родина Пастушкові				
<i>Crex crex</i> (Linnaeus, 1758)	Деркач		II		LC
<i>Rallus aquaticus</i> (Linnaeus, 1758)	Пастушок		III		LC

Таблиця 2.4. Продовження

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Charadriiformes	Ряд Сивкоподібні				
Charadriidae	Родина Сивкові				
<i>Vanellus vanellus</i> (Linnaeus, 1758)	Чайка		III	II	NT
Scolopacidae	Родина Баранцеві				
<i>Gallinago gallinago</i> (Linnaeus, 1758)	Баранець звичайний		III	II	LC
<i>Tringa ochropus</i> (Linnaeus, 1758)	Коловодник лісовий		II	II	LC
<i>Scolopax rusticola</i> (Linnaeus, 1758)	Слуква			II	LC
Columbiformes	Ряд Голубоподібні				
Columbidae	Родина Голубові				
<i>Columba palumbus</i> (Linnaeus, 1758)	Припутень		III		LC
<i>Columba oenas</i> (Linnaeus, 1758)	Голуб-синяк	Вразливий	III		LC
<i>Columba livia</i> (Gmelin, 1789)	Голуб сизий		III		LC
<i>Streptopelia decaocto</i> (Frivakdszky 1838)	Горлиця садова		III		LC
<i>Streptopelia turtur</i> (Linnaeus, 1758)	Горлиця звичайна		III		VU
Cuculiformes	Ряд Зозулеподібні				
Cuculidae	Родина Зозулеві				
<i>Cuculus canorus</i> (Linnaeus, 1758)	Зозуля звичайна		III		LC
Strigiformes	Ряд Совоподібні				
Tytonidae	Родина Сипухові				
Strigidae	Родина Совові				
<i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758)	Вухата сова		II		LC
<i>Athene noctua</i> (Scopoli, 1769)	Сич хатній		II		LC
<i>Strix aluco</i> (Linnaeus, 1758)	Сова сіра		II		LC
Caprimulgiformes	Ряд Дрімлюгоподібні				
Caprimulgidae	Родина Дрімлюгові				
<i>Caprimulgus europaeus</i> (Linnaeus, 1758)	Дрімлюга		II		LC
Apodiformes	Ряд Серпокрильцеподібні				
Apodidae	Родина Серпокрильцеві				
<i>Apus apus</i> (Linnaeus, 1758)	Серпокрилець		III		LC
Coraciiformes	Ряд Сиворакшеподібні				
Alcedinidae	Родина Рибалочкові				
<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	Рибалочка		II		LC
Meropidae	Родина Бджолоїдкові				
<i>Merops apiaster</i> (Linnaeus, 1758)	Бджолоїдка		II	II	LC

Таблиця 2.4. Продовження

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Urupiformes	Ряд Одудоподібні				
Urupidae	Родина Одудові				
<i>Upupa epops</i> (Linnaeus, 1758)	Одуд		II		LC
Piciformes	Ряд Дятлоподібні				
Picidae	Родина Дятлові				
<i>Jynx torquilla</i> (Linnaeus, 1758)	Крутиголова		II		LC
<i>Dryocopus martius</i> (Linnaeus, 1758)	Жовна чорна		II		LC
<i>Dendrocopos major</i> (Linnaeus, 1758)	Дятел звичайний		II		LC
<i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemp. Et Ehr., 1833)	Дятел сирійський		II		LC
<i>Dendrocopos medius</i> (Linnaeus, 1758)	Дятел середній		II		LC
Passeriformes	Ряд Горобцеподібні				
Hirundinidae	Родина Ластівкові				
<i>Riparia riparia</i> (Linnaeus, 1758)	Ластівка берегова		II		LC
<i>Hirundo rustica</i> (Linnaeus, 1758)	Ластівка сільська		II		LC
<i>Delichon urbica</i> (Linnaeus, 1758)	Ластівка міська		II		LC
Alaudidae	Родина Жайворонкові				
<i>Galerida cristata</i> (Linnaeus, 1758)	Посмітюха		II		LC
<i>Lullula arborea</i> (Linnaeus, 1758)	Жайворонок лісовий		II		LC
<i>Alauda arvensis</i> (Linnaeus, 1758)	Жайворонок польовий		II		LC
Motacillidae	Родина Плискові				
<i>Anthus trivialis</i> (Linnaeus, 1758)	Щеврик лісовий		II		LC
<i>Motacilla flava</i> (Linnaeus, 1758)	Плишка жовта		II		LC
<i>Motacilla alba</i> (Linnaeus, 1758)	Плишка біла		II		LC
Laniidae	Родина Сорокопудові				
<i>Lanius collurio</i> (Linnaeus, 1758)	Сорокопуд терновий		II		LC
Oriolidae	Родина Вивільгові				
<i>Oriolus oriolus</i> (Linnaeus, 1758)	Вивільга		II		LC
Strunidea	Родина Шпакові				
<i>Sturnus vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	Шпак звичайний				LC
Corvidae	Родина Воронові				
<i>Corvus corax</i> (Linnaeus, 1758)	Крук		III		LC
<i>Corvus corone</i> (Linnaeus, 1758)	Ворона сіра				LC
<i>Corvus frugilegus</i> (Linnaeus, 1758)	Грак				LC
<i>Corvus monedula</i> (Linnaeus, 1758)	Галка				LC
<i>Pica pica</i> (Linnaeus, 1758)	Сорока звичайна				LC
<i>Garrulus glandarius</i> (Linnaeus, 1758)	Сойка звичайна				LC

Таблиця 2.4. Продовження

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Bombycillidae	Родина Омелюхові				
<i>Bombycilla garrulus</i> (Linnaeus, 1758)	Омелюх		II		LC
Troglodytidae	Родина Воловоочкові				
<i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus, 1758)	Волове око		II		LC
Prunellidae	Родина Тинівкові				
<i>Prunella modularis</i> (Linnaeus, 1758)	Тинівка лісова		II		LC
Sylviidae	Родина Кропив'янкові				
<i>Locustella fluviatilis</i> (Wolf, 1810)	Кобилочка річкова		II	II	LC
<i>Locustella naevia</i> (Boddaert, 1783)	Кобилочка-цвіркун		II	II	LC
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (Linnaeus, 1758)	Очеретянка лучна		II	II	LC
<i>Hippolais icterina</i> (Vieillot, 1817)	Берестянка звичайна		II	II	LC
<i>Sylvia atricapilla</i> (Linnaeus, 1758)	Кропив'янка чорноголова		II	II	LC
<i>Sylvia curruca</i> (Linnaeus, 1758)	Кропив'янка прудка		II	II	LC
<i>Phylloscopus trochilus</i> (Linnaeus, 1758)	Вівчарик весняний		II	II	LC
<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot, 1817)	Вівчарик-ковалик		II	II	LC
<i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechstein, 1793)	Вівчарик жовтобровий		II	II	LC
Muscicapidae	Родина Мухоловкові				
<i>Ficedula hypoleuca</i> (Pallas, 1764)	Мухоловка строката		II	II	LC
<i>Ficedula albicollis</i> (Temminck, 1815)	Мухоловка білошия		II	II	LC
<i>Muscicapa striata</i> (Pallas, 1764)	Мухоловка сіра		II	II	LC
<i>Saxicola torquatus</i> (Linnaeus, 1766)	Трав'янка чорноголова		II		LC
<i>Phoenicurus phoenicurus</i> (Linnaeus, 1758)	Горихвістка звичайна		II	II	LC
<i>Erithacus rubecula</i> (Linnaeus, 1758)	Вільшанка		II	II	LC
<i>Luscinia luscinia</i> (Linnaeus, 1758)	Соловейко східний		II	II	LC
<i>Luscinia svecica</i> (Linnaeus, 1758)	Синьошийка		II		LC
<i>Turdus viscivorus</i> (Linnaeus, 1758)	Дрізд-омелюх		Ш	II	LC
<i>Turdus merula</i> (Linnaeus, 1758)	Дрізд чорний		III	II	LC
<i>Turdus philomelos</i> (C.L.Brehm, 1831)	Дрізд співочий		Ш	II	LC

Таблиця 2.4. Продовження

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Paridae	Родина Синицеві				
<i>Parus palustris</i> (Linnaeus, 1758)	Гаїчка болотяна		II		LC
<i>Parus cristatus</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця чубата		II		LC
<i>Parus ater</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця чорна		II		LC
<i>Parus caeruleus</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця блакитна		II		LC
<i>Parus major</i> (Linnaeus, 1758)	Синиця велика		II		LC
Sittidae	Родина Повзиків				
<i>Sitta europaea</i> (Linnaeus, 1758)	Повзик		II		LC
Certhiidae	Родина Підкоришникові				
<i>Certhia familiaris</i> (Linnaeus, 1758)	Підкоришник звичайний		II		LC
Passeridae	Родина Горобцеві				
<i>Passer montanus</i> (Linnaeus, 1758)	Горобець польовий		Ш		LC
Fringillidae	Родина В'юркові				
<i>Fringilla coelebs</i> (Linnaeus, 1758)	Зяблик		Ш		LC
<i>Carduelis carduelis</i> (Linnaeus, 1758)	Щиглик		II		LC
<i>Spinus spinus</i> (Linnaeus, 1758)	Чиж		II		LC
<i>Pyrrhula pyrrhula</i> (Linnaeus, 1758)	Снігур		II		LC
<i>Coccothraustes coccothraustes</i> (Linnaeus, 1758)	Костогриз		II		LC
Emberizidae	Родина Вівсянкові				
<i>Emberiza citrinella</i> (Linnaeus, 1758)	Вівсянка звичайна		II		LC
<i>Emberiza hortulana</i> (Linnaeus, 1758)	Вівсянка садова		Ш		LC
Mammalia	Клас Ссавці				
Insectivora	Ряд Комахоїдні				
Erinaceidae	Родина Їжаків				
<i>Erinaceus europaeus</i> (Linnaeus, 1758)	Їжак європейський				LC
Talpidae	Родина Кротові				
<i>Talpa europaea</i> (Linnaeus, 1758)	Кріт європейський				LC
Soricidae	Родина Землерийкові				
<i>Sorex araneus</i> (Linnaeus, 1758)	Мідиця звичайна		II		LC
Chiroptera	Ряд Кажани				
Vespertilionidae	Родина Лиликові				
<i>Plecotus auritus</i> (Linnaeus, 1758)	Вухань звичайний	Вразливий	II	II	LC
<i>Nyctalus noctula</i> (Schreber, 1774)	Вечірниця руда	Вразливий	II	II	LC
<i>Pipistrellus pygmaeus</i> (Leach, 1825)	Нетопир- карлик	Неоціне-ний	II	II	LC
<i>Myotis daubentonii</i> (Kuhl, 1817)	Нічниця водяна	Вразливий	II	II	LC

Таблиця 2.4. Продовження

Назва групи, класу, ряду, родини, виду		Червона книга України, категорія	БК, Д	Б, Д	МСОП, категорія
Латинська	Українська				
1	2	3	4	5	6
Carnivora	Ряд Псоподібні				
Canidae	Родина Псові				
<i>Vulpes vulpes</i> (Linnaeus, 1758)	Лис звичайний				LC
Mustelidae	Родина Куницеві				
<i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777)	Куниця кам'яна		Ш		LC
<i>Martes martes</i> (Linnaeus, 1758)	Куниця лісова		Ш		LC
<i>Mustela nivalis</i> (Linnaeus, 1766)	Ласка		II		LC
<i>Meles meles</i> (Linnaeus, 1758)	Борсук		Ш		LC
<i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)	Видра річкова	Неоцінений	II		NT
Lagomorpha	Ряд Зайцеподібні				
Leporidae	Родина Зайцеві				
<i>Lepus europaeus</i> (Pallas, 1778)	Заєць сирій		III		LC
Rodentia	Ряд Гризуни				
Castoridae	Родина Боброві				
<i>Castor fiber</i> (Linnaeus, 1758)	Бобер європейський		III		LC
Sciuridae	Родина Білячі				
<i>Sciurus vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	Вивірка звичайна		Ш		LC
Gliridae	Родина Вовчкові				
<i>Dryomys nitedula</i> (Pallas, 1778)	Вовчок лісовий		Ш		LC
<i>Muscardinus avellanarius</i> (Linnaeus, 1758)	Вовчок горішковий		Ш		LC
Muridae	Родина Мишеві				
<i>Mus musculus</i> (Linnaeus, 1758)	Миша звичайна				LC
<i>Sylvaemus sylvaticus</i> (Linnaeus, 1758)	Мишак звичайний				LC
<i>Sylvaemus tauricus</i> (Pallas, 1811)	Мишак жовтогорлий				LC
<i>Sylvaemus uralensis</i> (Pallas, 1811)	Мишак уральський				LC
<i>Apodemus agrarius</i> (Pallas, 1771)	Миша-житник				LC
<i>Rattus norvegicus</i> (Berkenhout, 1769)	Пацюк мандрівний				LC
Arvicolidae	Родина Щурові				
<i>Myodes glareolus</i> (Schreber, 1780)	Нориця руда				LC
Artiodactyla	Ряд Ратичні				
Suidae	Родина кабанові				
<i>Sus scrofa</i> (Linnaeus, 1758)	Свиня дика				LC
Cervidae	Родина Оленячі				
<i>Capreolus capreolus</i> (Linnaeus, 1758)	Козуля європейська		III		LC
<i>Cervus elaphus</i> (Linnaeus, 1758)	Олень шляхетний		III		LC
<i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758)	Лось європейський		III		LC

2.4. Наявні та проєктовані об'єкти природо-заповідного фонду в межах Боярської лісодослідницької станції

В межах Боярської ЛДС існують три об'єкта ПЗФ:

1. Лісовий заказник загальнодержавного значення «Дзвінківський» (700 га).
2. Орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Жорнівський» (90 га).
3. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Ходосівський дуб».

Також чотири території в межах земель Боярської ЛДС є проєктованими для заповідання:

1. Ботанічний заказник «Річка Плиска» (1500 га).
2. Лісовий заказник «Чернечий ліс» (718, 14 га).
3. Заповідне урочище «Селище» (100 га).
4. Ботанічна пам'ятка природи «Дзвінкові сосни» (3,06 га).

Межі, а також розташування відносно проєктованого НПП «Прирпіння та Чернечий ліс», вказаних наявних та проєктованих об'єктів природозаповідного фонду показані на рис. 2.2 та 2.3 відповідно.

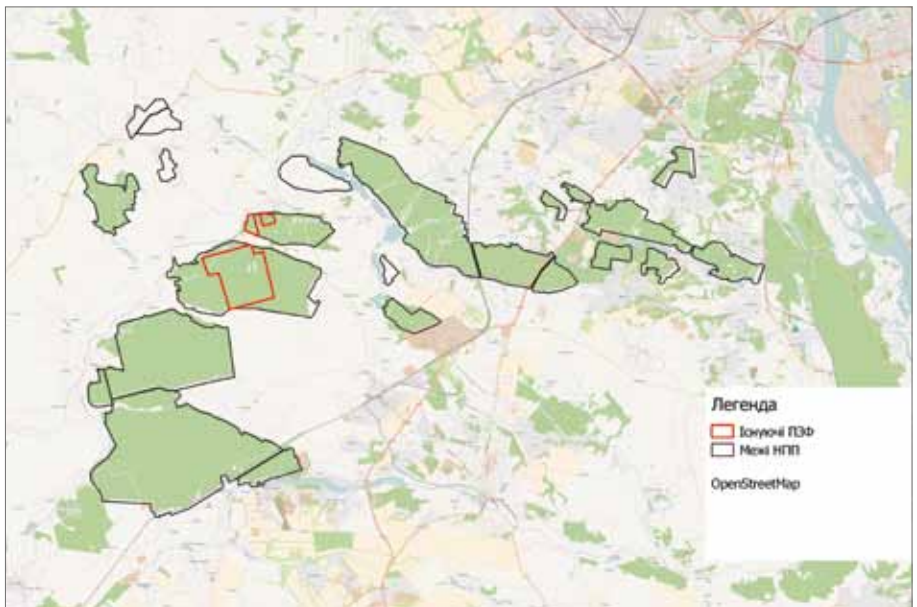

Рис. 2.2 Наявні об'єкти ПЗФ в межах майбутнього НПП «Прирпіння та Чернечий ліс»

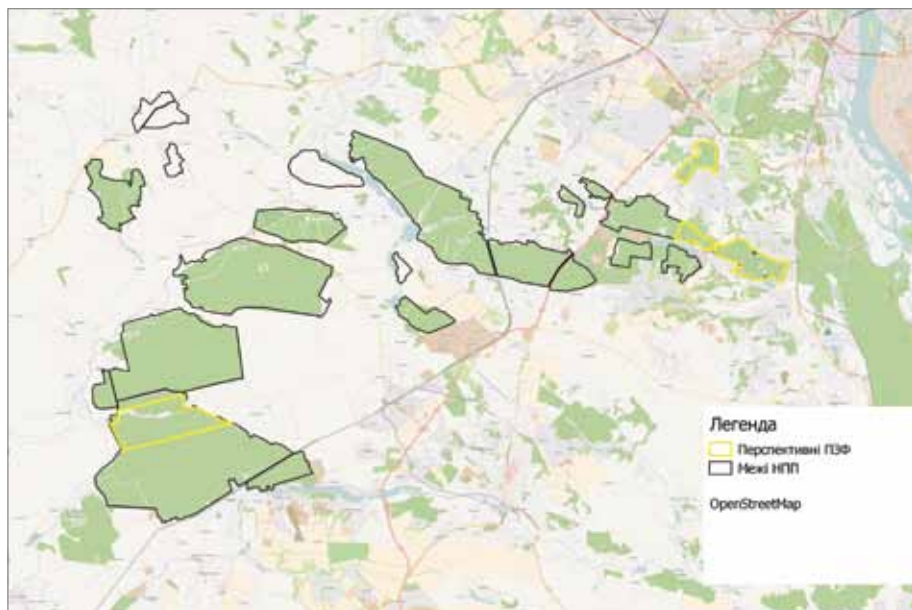

Рис. 2.3. Проектовані об'єкти ПЗФ в межах майбутнього НПП «Приірпіння та Чернечий ліс».

2.4.1. Лісовий заказник загальнодержавного значення «Дзвінківський»

Заказник займає площу в 700 га. Створений відповідно Постанови Ради Міністрів УРСР від 28.10.1974 р. Знаходиться у віданні Боярської ЛДС. Входить до меж Дзвінківського лісництва. Займає 7, 8, 9, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 30, 32, 33, 43, 44, 45, 57, 58, 59, 60 квартали, всі виділи. (Джерело: Мережа природно-заповідного фонду Київської області).

Розташовується заказник на крайньому півдні Київського Полісся на правій надзаплавній терасі р. Ірпінь. Середній вік соснових лісів природного походження в заказнику складає 150 років, окремі ділянки мають вік 180–190 років. Згідно з описом, на момент створення тут виявлено 350 видів судинних рослин. П'ять видів занесено до Червоної книги України – лілію лісову, гніздівку звичайну, коручку морозниковидну, любку зеленоквіткову та осоку тіньову. Окрім того, в заказнику росте ряд видів, занесених до Червоного регіонального Списку Київської області: косарики черепитчасті, півники угорські, клопогін європейський, стародуб широколистяний²⁰.

Найбільш сучасний опис заказника був підготовлений 2012 року А.Плигою²¹:

Згідно охоронного положення, у заказнику охороняють «унікальні високопродуктивні соснові насадження в заплаві р. Ірпінь». Фактично, в заказнику представлені найстаріші соснові ліси Київської області. Обхват окремих сосон сягає майже 4 м, а їхній вік сягає більше 200 років. В другому ж ярусі представлені листяні породи, такі як дуб черешчатий, липа серцелиста та береза чорна, занесена до Червоної книги

20 Борейко В.Є., Мельник В.І., Грищенко В.М., Листопад О.Г. Гордість заповідної Київщини. Серія: Охорона дикої природи. Вип.4. К.: Київський еколого-культурний центр. -1997

21 <http://pryroda.in.ua/kyiv-region/zakaznyky/dzvinkivsky/>

України. Підлісок представлений ліщиною, грабом, крушиною та рядом інших порід. Багато представлений трав'яний ярус, в якому, серед інших, представлені вороняче око звичайне, розрив-трава дрібноквіткова, медунка темна, фіалка собача, представник Червоної книги України – лісова лілія, представлена тут потужною популяцією. Такі старовікові суборі займають більше половини площі заказника, ще третину в північній частині заказника складають суборі із значною домішкою дуба в першому ярусі або значним його переважанням, і густим підліском. Вологі пониження зайняті фрагментами вільхового деревостану. Ще частину деревостану заказника складають ділянки середньовікових соснових монокультур, посаджених тут до створення заказника 1974 року. Вони характеризуються збідненим біорозмаїттям.

В заказнику представлена багата лісова фауна. Птахи представлені типовим лісовим набором видів, таких як дрізд співочий, зяблик, вільшанка, великі синиці, строкаті дятли, припутні та багато інших. Великі дерева дають змогу гніздити найбільшим дятлам Європи – чорним жовнам. В заказнику ймовірно гніздування хижого птаха Червоної книги України – малого підорлика, а також канюка та великого яструба. Ссавці представлені такими копитним, як козулі та дикі кабани, хижими – лисицею та ласкою, рядом гризунів та рукокрилими., занесеними до Червоної книги України. Великими колоніями мешкають вони в дуплах та у тріщинах і відставаннях кори великих сосон. Серед великого розмаїття комах треба відмітити представників Червоної книги України махаона та жука-оленя.

На порозі XXI ст. перед унікальними лісами заказника постала проблема цілковитого знищення. Приблизно з 2004 року в заказнику розпочались широкомасштабні суцільні лісовідновні рубки. Причиною їх стало усихання старовікових соснових масивів, що призводить до розмноження шкідників лісового господарства. Усихання 200 річних сосон є логічним завершенням життєвого циклу старих дерев, адже, хоча біологічний вік сосни звичайної є значно вищим, в силу природних причин мало дерев сягає такого віку. В старовікових суборах ми на разі маємо змогу спостерігати кінцеві стадії заміщення соснового лісу широколистяним. Молодий підрост сосни відсутній, натомість потужно розвивається другий ярус із широколистяних дерев. У разі випадіння сосни перший ярус автоматично займає дуб, і за кілька десятків років сформувався б переважно широколистяний ліс з окремими ще не всохлими соснами. Але хід природної сукцесії не вписується в наше лісове господарства. Згідно Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабміну № 555 1995 року, та Правил якісного поліпшення складу лісів, затверджених постановою Кабміну № 734 2007 року, на територіях заказників дозволяється проведення санітарно-оздоровчих заходів у разі погодження з територіальними органами Мінекології. А проведення санітарних рубок не заперечується охоронним положенням заказника. Згідно лісового законодавства, на гектар лісу має припадати не більше 3 кубометрів мертвої деревини, і, відповідно, всихаючі соснові масиви потрапили під «дірку» в охоронному положенні, і почалося їх знищення. В лісах експлуатаційного призначення рубку всохлих дерев можна пояснити економічною доцільністю, проте рубка в лісі природоохоронного призначення, де на першому місці мають бути природоохоронні, а не господарські пріоритети, є злочином. Злочинним також є ставлення Міністерства екології, на думку якого «ліси досягли природної цінності, деградували і заражені шкідниками». При рубці не було враховано наявність видів Червоної книги України, що є порушенням Законів України «Про Червону книгу України» та «Про охорону навколишнього природного середовища». В період з 2004 по 2008 рік суцільними рубками було знищено третину унікальних старовікових лісів заказника. На їх місці було посаджено

соснові монокультури, біорозмаїття яких ще добру сотню років не йтиме в жодне порівняння з природними лісами заказника.

Починаючи з 2008 року, Боярська ЛДС змінила відношення до лісу і почала проводити замість суцільних вибірок рубки, прибираючи перший сосновий ярус і лишавши частину другого широколистяного яруса. При цьому знищується багато дерев червонокнижної чорної берези, але в цілому лісова екосистема зберігається, і, отримавши значно більше світла, починається інтенсивний ріст лісового підросту. Але при цьому втрачається той самий унікальний сосновий ліс, який, як сказано в охоронному положенні, «має науково-лісівниче та виховне значення». Адже навіть суто естетичне значення цього лісу величезне, всі, хто побували в ньому чи бачили фотографії, лишаються в захваті.

Коли активісти вперше побували в заказнику в лютому 2011 року, рубка вікових дерев у ньому тривала навіть у вихідні дні. Заказник нічим не відрізнявся по інтенсивності робіт від рядового лісового господарства, чим порушувались три пункти охоронного положення заказника: п. 7 – «Розведення вогнищ» – їх розводили лісоруби для спалювання порубкових решток, п. 8 – «Порушення умов оселення та гніздування звірів і птахів», та п. 15 – «Інші види господарської діяльності, які можуть призвести до втрати наукової і природної цінності», адже санітарні рубки є якраз тим «іншим» типом господарської діяльності, що призводить до безпосереднього руйнування природних комплексів, знищення рідкісних видів та порушення проживання звірів і птахів. Втім, на всі звернення до контролюючих органів були отримані відповіді, що рубки погоджені Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища в Київській області та затверджені Київським обласним управлінням лісового та мисливського господарства. Той факт, що рубки були погоджені і проводяться із порушенням природоохоронного законодавства, контролюючі органи ігнорували.

В травні-червні 2011 року відбулось обстеження території Дзвінківського заказника і був складений експертний висновок, згідно якого в лісах заказника зростають великі популяції рослин Червоної книги України чорної берези та лісової лілії та, відповідно, проведення лісогосподарських заходів тут недопустиме. Але цей експертний висновок був проігнорований керівництвом Боярської ЛДС, Держлісагенцією та Держекоінспекцією, і рубка продовжилась. В приватній розмові керівництво Боярської ЛДС для пояснення необхідності рубки всихаючи сосон в заказнику доходило до химерних аргументів, що сосни «падають на голови студентів, які проходять тут практику». Жодної ж статистики, скільки студентів тут постраждало, звісно ж немає. Варто лише додати, що з такими аргументами потрібно знищити всі ліси України, щоб не дай Боже нікого не вбило.

На разі Боярська ЛДС проходить процедуру сертифікації за міжнародним стандартом FSC, згідно якої від неї вимагається виділення ключових особливо цінних для збереження лісових ділянок. На жаль, сертифікаційні стандарти розходяться зі стандартами законодавства України, і до особливо цінних для збереження лісів, на яких буде виключене проведення лісогосподарських заходів, входить лише невелика частина заказника. Тому в заказнику і надалі продовжуватиметься знищення унікальних старовікових масивів лісу.

Ще однією загрозою для заказника є можлива зміна його меж, що розглядалось керівництвом Боярської ЛДС та час від часу звучить з уст не розуміючої громадськості. Адже якщо переносити кожен заказник при досягненні лісом стиглого віку, то втрачається сам смисл існування лісових заказників

2.4.2. Орнітологічний заказник загальнодержавного значення «Жорнівський»

Знаходиться в Києво-Святошенському районі та входить до меж Жорнівської сільської ради. Займає площу в 90 га. Підпорядковується Боярській ЛДС. Входить в межі Жорнівського лісництва, займає кв.53, 55, 58. Об'єкт був створений згідно з Постановою Ради Міністрів УРСР від 28.10.1974р №500.

Територія заказника розміщується на терасі р. Ірпінь. Заказник має цінність як поселення чаплі сірої в типових для Київського Полісся угрупованнях.

У рослинному покриві переважають високопродуктивні дубово-соснові ліси з домішкою берези повислої та по зниженнях – вільхи чорної. Підлісок утворюють переважно ліщина звичайна, крушина ламка, горобина звичайна²².

2.4.3. Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Ходосівський дуб»

Об'єкт є старовіковим екземпляром дуба звичайного віком щонайменше 250 років. Об'єкт розташовується в Києво-Святошинському районі та займає площу в 0,04 га. Розташовується в межах вид. 20, кв. 61 Хотівського лісництва ВП НУБПУ «Боярська лісова дослідницька станція» в адміністративних межах Ходосівської сільської ради. Створено рішенням 5 скликання Київської обласної ради №391-21-V від 12.12.2008 р.

2.4.4. Проектований ботанічний заказник місцевого значення «Річка Плиска»²³

Заказник знаходиться поблизу с. Плесецьке Васильківського району. Загальна площа проектованого заказника 1500 га. Землекористувачем є Мотовилівське лісництво.

Рослинність урочища представлена водною та прибережно-водною рослинністю річки Плиски, заплавною рослинністю її долини, а також багатими орляково-конвалієвими лісами на борових пісках на надзаплавних терасах. Флора урочища нараховує більш ніж 145 видів судинних рослин. Особливу цінність становлять популяції таких видів, як сон лучний, сон розкритий та лілія лісова, занесених до Червоної книги України.

Тваринний світ урочища завдяки збереженості природного гідрорежиму також дуже різноманітний. Тут звичайними є такі червонокнижні комахи, як джміль яскравий, ксилокопи звичайна та фіолетова, махаон, жук-олень. Територія об'єкта дуже сприятлива для збереження популяцій лісових та болотяних амфібій та плазунів, є схованкою місцем перебування для птахів, серед яких багато охороняються Бернською конвенцією. Із ссавців в урочищі поширені козуля, сірий заєць, водяна полівка та цілий ряд рідкісних лісових видів кажанів.

2.4.5. Проектоване заповідне урочище місцевого значення «Селище»²⁴

Об'єкт знаходиться на території Києво-Святошинського району на околицях сіл Новосілки та Чабани і є фрагментом суцільного неморального масиву на відрогах Київського лесового плато. Площа об'єкта складає 100 га. Землекористувачем є Хотівське лісництво Боярської лісодослідної станції.

22 Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона / [Андрієнко Т.Л., В.А. Онищенко, Коніщук В.В. та ін.]; під ред. Т.Л. Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2006. – 316 с.

23 Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Річка Плиска». Укладачі: Подобайло А.В., Остапченко Л.І., Парнікоза І.Ю., Борейко В.Є.).

24 Наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника місцевого значення «Урочище Селище». Укладачі: Подобайло А.В., Остапченко Л.І., Парнікоза І.Ю., Василюк О.В.

Проектований заказник включає в себе фрагмент колись цілісного дубово-грабового лісу в районі південної околиці м.Києва (іншими фрагментами є урочища «Теремки», «Феофанія», «Голосіївський ліс» та «Лиса гора»). Деревостани сформовані переважно грабом, дубом черешчатим, кленом гостролистим. На території об'єкта збереглися старі дуби. У ярусі низьких дерев та чагарників зростають черемха пізня, бруслини європейська та бородавчата, свидина криваво-червона, горобина звичайна, ірга овальна, клен польовий та татарський. В травостої домінують неморальні види: копитень європейський, тонконіг дібровний, щитник чоловічий, яглиця звичайна, маренка запашна, чистець лісовий, ранник лісовий, реп'яшок звичайний, вероніка дібровна та багато інших. Зустрічаються рідкісні види-ефемероїди: анемона жовтецева, ряст ущільнений, гусячі цибульки мала та жовта. Ці види під час квітвання створюють напрочуд яскравий декоративний килим.

Велике значення територія об'єкта має для збереження популяції тварин. З існуванням старих дубів пов'язана острівна популяція червонокнижного жука-оленя. В зімкнутих чагарниках гніздує велика кількість горобиних птахів: кропив'янки, дрозди, солов'ї. Звичайними є шпаки та сойки, а також велика кількість інших дрібних лісових птахів ряду Горобцеподібних. Тут трапляються сивий та малий дятли, а також крутиголовка. В урочищі гніздують хатній сич та сова сіра, що охороняються Бернською конвенцією. Взимку тут знаходять прихисток зграї омельохів, снігурів та чикотнів. Тут все ще зустрічається багато дрібних ссавців. На лісових ділянках мешкають руда та підземна нориці, миша лісова, їжак білочеревий та мідиця звичайна. Не менш цінною складовою зазначеного масиву є фауна кажанів. На його території зареєстровано малога нетопира, вечірницю дозірну, кажана пізнього та нетопира середземноморського (охороняються Бернською конвенцією та Червоною книгою України). Урочище «Селище» є важливим елементом у складі екологічної мережі Києво-Святошинського району та Київської агломерації.

2.4.6. Проектований ландшафтний заказник місцевого значення «Чернечий ліс»²⁵

Проектований заказник площею 700 га розміщений в межах кварталів 53-61 Хотівського лісництва Боярської лісової дослідної станції. Адміністративно, квартали лісу розділені між землями Хотівської, Лісниківської та Холосівської сільських рад. Землекористувачем території є Боярська лісова дослідна станція.

Вказаний фрагмент лісу презентує рослинні угруповання соснового, змішаного та подекуди листяного лісу, насичені великим флористичним різноманіттям. Флора даного об'єкту налічує більше 300 видів вищих рослин, цей список продовжує поповнюватись.

Основним компонентом рослинності є розвинені три-чотириярусні сосняки. В перший ярус виходить сосна, до неї інколи домішуються дуб черешчатий та подекуди дуб північний. В другому ярусі зростають клен татарський та черемха. Багатим є і чагарниковий ярус: тут поєднуються ліщина, свидина криваво-червона, крушина ламка та рокитник руський.

В трав'яному покриві панує типово бореальна флора: дрік фарбувальний, вероніка лісова, смовдь герська, молочай кіпарисовидний, деревій звичайний, звіробій подирявлений, підмаренник руський. Викликає інтерес своєрідна піонерна рослинність піщаних грив. Тут, в умовах недостачі елементів живлення, сформувалися ділянки сосняку з суцільним лишайниково-моховим покривом.

25 Наукове обґрунтування створення ботанічного заказника місцевого значення «Чернечий ліс». Укладачі: Василюк О.В., Іноземцева Д.М.

На освітлених узліссях поширена рідкісна і разом з тим цінна лікарська рослина – перстач білий. Велике наукове значення мають локалітети дуже давньої спорової рослини, відомої ще з палеозойської геологічної ери – плауна булавовидного. На території об'єкту збереглися також фрагменти сосняків вересових та костричникових. Але найбагатшими за своїм флористичним складом є ділянки сосняків орляково-конвалієвих. Тут сконцентровані великі зарості рідкісної рослини – конвалії травневої.

Найвищу цінність вказаної території становлять популяції трьох рідкісних ранньоквітучих рослин: лілії лісової, сону широколистого, що охороняється згідно Додатку I до Бернської конвенції та Рішенням Київради № 219/940 на території м.Києва і сону чорніючого, занесеного до Червоної книги України. Ці види зростають на сонячних узліссях. Показником великої цінності вказаної території є великі запаси лікарських рослин: купини, малини, костяниці, ожини, чорниць, брусниці, вересу, буквиці, пижма, суховершок, бузини та багатьох інших.

На території об'єкту зафіксовано багато рідкісних видів безхребетних тварин, як то махаон, бражник підмаренниковий, бджола тесляр фіолетова, вусач мускусний, жук олень та інші. Усі ці види охороняються Червоною книгою України. Фауна об'єкту багата на амфібій та плазунів. Тут, зокрема, поширені сіра жаба, гадюка та звичайний вуж. А такі тварини, як прудка ящірка та веретільниця, охороняються Додатком II до Бернської конвенції. Тут також поширена рідкісна «червонокнижна» змія мідянка.

Птахи представлені величезним різноманіттям. Серед горобиних, зокрема тут зустрічаються синиці болотяна та гірська. Можна побачити тут і найбільшого у Європі чорного дятла - жовну. Особливу цінність становлять популяції денних та нічних хижих птахів, адже тут поширена вухата сова, сич хатній, яструб великий та чоглок. Усі ці птахи охороняються згідно Додатку II до Бернської Конвенції.

З ссавців все ще зустрічаються козуля, сірий заєць, а також дрібні мишовидні гризуни та комахоїдні. Зазначимо, що тут відмічені такі кожани, як вечірниця мала та нічниця ставкова. Вони охороняються Червоною книгою України. Окрім того, на території проєктованого заказника розміщене поселення рідкісного звіра – борсука.

2.4.7. Проєктована ботанічна пам'ятка природи «Дзвінківі сосни»²⁶

Проєктована пам'ятка природи розташована в межах Дзвінківського лісництва Боярської лісової дослідної станції, а саме в 106, 107, 108, 109, 119, 120, 121, 122, 135 та 136 кварталах Дзвінківського лісництва. Об'єктом є 153 дерева вікових сосон, обхватом від 260 до 390 сантиметрів, з прилеглою площею 0,02 га навколо кожного дерева. Загальна площа об'єкта складає 3,06 га. Землекористувач території – ВП НУБІП «Боярська ЛДС».

Сосни, що входять до складу ботанічної пам'ятки природи, є найстарішими соснами Київської області. Разом з тим, ліс, що вони формують – є найстарішим сосновим лісом Київської області, який входить до Дзвінківського лісового заказника загальнодержавного значення. У всихаючих соснах робить дупла чорна жовна – птах, занесений до Бернської конвенції, найбільший дятел України. Потім ці дупла можуть бути використані в якості домівки іншими рідкісними птахами Європи, занесеним до Бернської конвенції, зокрема, сірою совою, а також, занесеними до Червоної книги України кажанами – рудою вечірницею, нетопиром-карликом та іншими. Під відсталою корою також роблять гнізда ряд птахів, таких як підкоришник звичайний, так і утворюють виводкові колонії кажани.

26 Обґрунтування створення ботанічної пам'ятки природи «Дзвінківі сосни», укладачі Василюк О.В., Парнікоза І.Ю., Плига А.В.

У гниючій сосновій деревині мешкає ряд рідкісних комах, занесених до Червоної книги України, зокрема, златка блискуча, а хвоєю харчується целеліда сітчаста.

Найбільші сосни Київщини приголомшують людей своїми розмірами. Ніхто не лишається байдужим при погляді на висоту та товщину цих дерев. Навіть у всохлому стані, вікові сосни, що мають кілька обхватів завширшки, мають величезне естетичне значення. Вони дають змогу людям побачити всю красу і велич вікового природнього лісу, яким він був задовго до втручання людини. Велетенські дерева такого розміру щастить побачити далеко не кожній людині.

Разом з тим, внаслідок ряду причин відбувається усихання вікових сосон в заказнику. Через це соснові масиви заказника підпадають під рубки догляду (санітарні рубки), внаслідок яких знищуються найбільші сосни в Київській області. Проте, ці унікальні дерева, з вищенаведених причин, потребують збереження навіть у всихаючому та всохлому стані. Така практика давно поширена в країнах Західної Європи. В зв'язку з тим, що діюче законодавство дозволяє проведення рубок вікових дерев в лісовому заказнику, оптимальним варіантом є заповідання окремих, найбільших дерев заказника, з метою подальшого їх збереження, попри всихаючий стан. Збереження окремих всихаючих дерев не призведе до масового розмноження комах – шкідників лісового господарства.

Кординати вікових сосен та їхні розміри – в охопленні на висоті 1,3 м:

260 см – 50° 17.047'Пн, 30° 8.037'С (136 квартал)

50° 17.320'Пн, 30° 8.033'С (122 квартал)

50° 17.245'Пн, 30° 7.345'С (120 квартал)

50° 17.270'Пн, 30° 7.452'С (120 квартал)

50° 17.261'Пн, 30° 7.567'С (121 квартал)

50° 17.090'Пн, 30° 7.659'С (121 квартал)

261 см – 50° 17.181'Пн, 30° 7.205'С (120 квартал)

50° 17.441'Пн, 30° 7.440'С (108 квартал)

262 см – 50° 17.018'Пн, 30° 7.426'С (120 квартал)

50° 17.255'Пн, 30° 7.549'С (121 квартал)

263 см – 50° 17.205'Пн, 30° 7.778'С (121 квартал)

50° 17.074'Пн, 30° 7.827'С (121 квартал)

264 см – 50° 16.769'Пн, 30° 7.687'С (135 квартал)

50° 17.076'Пн, 30° 8.048'С (136 квартал)

50° 16.887'Пн, 30° 8.469'С (136 квартал)

50° 17.156'Пн, 30° 6.859'С (119 квартал)

50° 17.167'Пн, 30° 6.842'С (119 квартал)

50° 17.255'Пн, 30° 7.549'С (121 квартал)

265 см – 50° 17.130'Пн, 30° 7.797'С (121 квартал)

50° 17.074'Пн, 30° 7.827'С (121 квартал)

50° 17.129'Пн, 30° 6.752'С (119 квартал)

50° 17.177'Пн, 30° 7.199'С (120 квартал)

50° 17.199'Пн, 30° 7.426'С (120 квартал)

50° 17.605'Пн, 30° 7.531'С (108 квартал)

266 см – 50° 16.980'Пн, 30° 7.307'С (120 квартал)

50° 17.335'Пн, 30° 7.634'С (120 квартал)

267 см – 50° 17.146'Пн, 30° 6.759'С (119 квартал)

50° 17.021'Пн, 30° 7.278'С (120 квартал)

50° 17.451'Пн, 30° 7.436'С (108 квартал)

- 268 см – 50° 16.984'Пн, 30° 7.284'С (120 квартал)
50° 17.246'Пн, 30° 7.397'С (120 квартал)
50° 17.081'Пн, 30° 7.637'С (121 квартал)
- 269 см – 50° 17.349'Пн, 30° 7.614'С (108 квартал)
50° 17.261'Пн, 30° 6.769'С (106 квартал)
50° 17.355'Пн, 30° 7.463'С (108 квартал)
- 270 см – 50° 17.355'Пн, 30° 8.045'С (122 квартал)
50° 17.156'Пн, 30° 7.667'С (121 квартал)
50° 17.076'Пн, 30° 6.890'С (119 квартал)
50° 17.426'Пн, 30° 7.736'С (108 квартал)
50° 17.487'Пн, 30° 7.582'С (108 квартал)
50° 17.281'Пн, 30° 6.713'С (106 квартал)
- 271 см – 50° 17.435'Пн, 30° 7.946'С (109 квартал)
- 272 см – 50° 17.199'Пн, 30° 7.817'С (121 квартал)
50° 17.221'Пн, 30° 7.677'С (121 квартал)
50° 17.285'Пн, 30° 7.705'С (121 квартал)
50° 17.282'Пн, 30° 7.708'С (121 квартал)
- 273 см – 50° 17.050'Пн, 30° 8.092'С (136 квартал)
50° 17.003'Пн, 30° 6.891'С (119 квартал)
50° 17.263'Пн, 30° 7.283'С (120 квартал)
- 274 см – 50° 17.244'Пн, 30° 7.398'С (120 квартал)
50° 17.123'Пн, 30° 7.642'С (121 квартал)
- 275 см – 50° 16.827'Пн, 30° 7.687'С (135 квартал)
50° 16.922'Пн, 30° 7.601'С (135 квартал)
50° 17.207'Пн, 30° 7.798'С (121 квартал)
50° 17.218'Пн, 30° 7.430'С (120 квартал)
50° 17.523'Пн, 30° 7.672'С (108 квартал)
50° 17.487'Пн, 30° 7.718'С (108 квартал)
50° 17.349'Пн, 30° 7.453'С (107 квартал)
- 277 см – 50° 17.105'Пн, 30° 6.733'С (119 квартал)
50° 17.230'Пн, 30° 7.242'С (120 квартал)
50° 17.250'Пн, 30° 7.547'С (121 квартал)
50° 17.136'Пн, 30° 7.612'С (121 квартал)
- 278 см – 50° 17.215'Пн, 30° 7.337'С (120 квартал)
50° 17.000'Пн, 30° 7.277'С (120 квартал)
50° 17.068'Пн, 30° 7.442'С (120 квартал)
- 279 см – 50° 16.999'Пн, 30° 7.312'С (120 квартал)
50° 17.488'Пн, 30° 7.733'С (108 квартал)
- 280 см – 50° 16.786'Пн, 30° 7.681'С (135 квартал)
50° 17.080'Пн, 30° 8.065'С (136 квартал)
50° 17.041'Пн, 30° 8.050'С (136 квартал)
50° 16.898'Пн, 30° 8.383'С (136 квартал)
50° 17.340'Пн, 30° 7.861'С (122 квартал)
50° 17.198'Пн, 30° 7.817'С (121 квартал)
50° 17.140'Пн, 30° 6.718'С (119 квартал)
50° 17.097'Пн, 30° 7.657'С (121 квартал)
50° 17.074'Пн, 30° 7.683'С (121 квартал)
50° 17.466'Пн, 30° 7.748'С (108 квартал)

- 50° 17.455'Пн, 30° 7.351'С (107 квартал)
282 см – 50° 17.287'Пн, 30° 7.698'С (121 квартал)
50° 17.462'Пн, 30° 7.901'С (109 квартал)
50° 17.323'Пн, 30° 7.413'С (107 квартал)
283 см – 50° 17.115'Пн, 30° 7.736'С (121 квартал)
50° 17.053'Пн, 30° 7.439'С (120 квартал)
285 см – 50° 17.254'Пн, 30° 7.646'С (121 квартал)
50° 17.136'Пн, 30° 6.894'С (119 квартал)
286 см – 50° 17.265'Пн, 30° 6.982'С (106 квартал)
288 см – 50° 17.086'Пн, 30° 7.214'С (120 квартал)
50° 17.238'Пн, 30° 7.574'С (121 квартал)
50° 17.375'Пн, 30° 7.609'С (108 квартал)
289 см – 50° 17.130'Пн, 30° 7.456'С (120 квартал)
50° 17.361'Пн, 30° 7.629'С (108 квартал)
50° 17.396'Пн, 30° 7.583'С (108 квартал)
290 см – 50° 17.208'Пн, 30° 7.824'С (121 квартал)
50° 17.109'Пн, 30° 7.703'С (121 квартал)
50° 17.155'Пн, 30° 7.679'С (121 квартал)
50° 17.170'Пн, 30° 7.668'С (121 квартал)
50° 17.152'Пн, 30° 6.848'С (119 квартал)
50° 17.153'Пн, 30° 6.841'С (119 квартал)
50° 17.123'Пн, 30° 7.448'С (120 квартал)
50° 17.078'Пн, 30° 7.744'С (121 квартал)
50° 17.526'Пн, 30° 7.676'С (108 квартал)
50° 17.345'Пн, 30° 7.413'С (107 квартал)
291 см – 50° 16.891'Пн, 30° 8.126'С (136 квартал)
50° 17.348'Пн, 30° 8.037'С (122 квартал)
50° 17.455'Пн, 30° 7.445'С (107 квартал)
292 см – 50° 17.004'Пн, 30° 7.305'С (120 квартал)
293 см – 50° 17.249'Пн, 30° 7.648'С (121 квартал)
294 см – 50° 17.140'Пн, 30° 7.635'С (121 квартал)
50° 17.480'Пн, 30° 8.254'С (109 квартал)
295 см – 50° 17.292'Пн, 30° 8.045'С (122 квартал)
50° 17.117'Пн, 30° 7.709'С (121 квартал)
50° 17.116'Пн, 30° 7.642'С (121 квартал)
50° 17.108'Пн, 30° 7.668'С (121 квартал)
296 см – 50° 17.355'Пн, 30° 7.611'С (108 квартал)
297 см – 50° 17.071'Пн, 30° 7.225'С (120 квартал)
50° 17.215'Пн, 30° 7.347'С (120 квартал)
298 см – 50° 17.219'Пн, 30° 7.329'С (120 квартал)
300 см – 50° 16.896'Пн, 30° 8.392'С (136 квартал)
50° 17.370'Пн, 30° 7.023'С (106 квартал)
50° 17.459'Пн, 30° 7.355'С (107 квартал)
50° 17.457'Пн, 30° 7.358'С (107 квартал)
302 см – 50° 17.337'Пн, 30° 7.405'С (107 квартал)
303 см – 50° 17.021'Пн, 30° 8.028'С (136 квартал)
304 см – 50° 17.270'Пн, 30° 7.452'С (120 квартал)
306 см – 50° 17.276'Пн, 30° 7.328'С (120 квартал)

- 307 см – 50° 17.143'Пн, 30° 6.879'С (119 квартал)
 50° 17.156'Пн, 30° 7.211'С (120 квартал)
 50° 17.540'Пн, 30° 8.012'С (109 квартал)
 50° 17.382'Пн, 30° 7.592'С (108 квартал)
 50° 17.462'Пн, 30° 7.435'С (107 квартал)
 309 см – 50° 17.260'Пн, 30° 7.405'С (120 квартал)
 312 см – 50° 16.881'Пн, 30° 8.117'С (136 квартал)
 50° 17.227'Пн, 30° 7.654'С (121 квартал)
 50° 17.263'Пн, 30° 7.561'С (121 квартал)
 313 см – 50° 17.057'Пн, 30° 8.046'С (136 квартал)
 50° 17.140'Пн, 30° 7.628'С (121 квартал)
 315 см – 50° 17.198'Пн, 30° 7.778'С (121 квартал)
 50° 17.492'Пн, 30° 7.401'С (107 квартал)
 50° 17.226'Пн, 30° 6.874'С (106 квартал)
 317 см – 50° 17.019'Пн, 30° 8.037'С (136 квартал)
 50° 17.171'Пн, 30° 7.668'С (121 квартал)
 320 см – 50° 17.031'Пн, 30° 8.040'С (136 квартал)
 50° 17.418'Пн, 30° 8.128'С (109 квартал)
 326 см – 50° 17.263'Пн, 30° 7.394'С (120 квартал)
 329 см – 50° 17.579'Пн, 30° 7.535'С (108 квартал)
 330 см – 50° 17.205'Пн, 30° 7.821'С (121 квартал)
 50° 17.250'Пн, 30° 7.403'С (120 квартал)
 336 см – 50° 17.198'Пн, 30° 7.826'С (121 квартал)
 338 см – 50° 17.342'Пн, 30° 7.460'С (107 квартал)
 348 см – 50° 17.142'Пн, 30° 7.602'С (121 квартал)
 390 см – 50° 17.399'Пн, 30° 7.390'С (107 квартал)

Таким чином, в межах проектного НПП знаходяться створені та спроектовані об'єкти природно-заповідного фонду, що мають велике природоохоронне значення. Для збереження цінних природних територій та рідкісних видів рослин і тварин необхідним є забезпечення екологічної мережі, тобто цілісності та поєднаності природних територій. Для створення екологічної мережі необхідним є надання описаній території статусу НПП. Природну цінність та розташування наявних та перспективних об'єктів ПЗФ слід взяти до уваги при виділенні функціональних зон проектного НПП «Прирпіння та Чернечий ліс».

2.5. Історико-культурна цінність території

Функціонування національного природного парку, діяльність якої направлена не лише на охорону природи а й на розвиток туризму, неминує пов'язана із історико-культурною цінністю, яка нерідко стає важливим фактором у приваблюванні відпочиваючих та мандрівників.

Велике значення має історична складова тутешніх лісів. На території проектного заказника знаходяться цінні археологічні об'єкти: курганний могильник на північно-східній околиці с. Віта-Поштова (X-XI ст. н. е.), фрагмент валу північніше с.Кременище (VII-VI ст. до н. е.), поселення VI ст. до н. е. та замок XII-XIII та XVI-XVII ст., поселення доби бронзи, скіфської, зарубинецької та київської культур а також XII-XIII ст. та цілий ряд інших.

Крім того, тут у мальовничий ландшафт гармонійно вписані суворі свідки тривалої та запеклої оборони столиці України від фашистських загарбників, що тривала з 11 липня по 19 вересня 1941 року. Саме тут, в південному секторі київської оборони німецька 6-та армія наносила головний удар. Оборона частин Радянської 37 армії спиралася на залізобетонні довгочасні вогневі точки (ДОТ), та ніші допоміжні споруди, що були побудовані в 30-х роках навколо Києва і складала так званий Ур№1 чи Київський укріплений район. Безпосередньо на території об'єкту збереглися ДОТ № 138, 129, 151, 152, 154, 184, 179, 181, 182, частково ДОТ №13, що безпосередньо приймали участь у бойових діях. Окрім цього північніше села Круглик зберігся віадук для постачання води.

Відвідування національного парку неминуче пов'язане із прилеглими населеними пунктами, їх транспортною інфраструктурою та туристичними цікавинами. Поєднання національного природного парку з історико-культурними особливостями прилеглих сіл підвищує туристичний потенціал регіону.

Село Лісники. У селі розташована Спостережна станція астрономічної обсерваторії Київського національного університету ім. Т. Шевченка «Лісники».

За свідченням Києво-Печерського Патерика, давньоруський письменник та один з перших ігуменів Києво-Печерського монастиря Феодосій (бл. 1036-1074) «имел пещеру в селе Лесниках и живал в оной через весь великий пост» (ім'я Феодосія Печерського, як вважають, носить сусіднє село Ходосівка). Десь на межі XI-ХП ст. поруч з Лісниками, 1-2-км. у бік Дніпра був заснований великий і колись добре відомий Гнилицький монастир, який занепав і запустів внаслідок монгольської навали.

У роки визвольної війни XVII ст. лісничани мали самоврядування на чолі з отаманом, про що дізнаємось з листа Богдана Хмельницького до київського полковника Антона Ждановича 25 травня 1654р. із заборороною мешканцям Лісник та Ходосівки ловити рибу у водоймах, що належали Видубицькому монастирю. Козацький устрій, поширившись більшістю українських земель, був прийнятий і в Лісниках. Місцеве населення вважало себе козаками, виряджало загони на захист Батьківщини. Навіть тепер, через три з половиною століття, серед їхніх далеких нащадків живе спогад про те, що село було колись козацьким.

Проте тривале воєнне лихоліття забрало безліч життів, дуже підірвало господарство, призвело до ослаблення та спустошення українських міст і сіл. Смерть і руїна не минули і Лісники, чисельність населення різко скоротилась, у полум'ї ворожих наїздів був знищений замок Корецьких. 19 грудня 1670 р. гетьман Петро Дорошенко передав «село, або колись бувше містечко Лісники з усіма належностями» Видубицькому монастирю, «дозволяючи їм людей там обирати і осаджувати, всякі звідти відбирати повинності і пожитки». Відтоді до 1786 р. лісничани були монастирськими селянами.

Внаслідок секуляризації, проведеною Катериною II, мешканці Лісників стали економічними селянами. На той час у 27 хатах мешкало 127 душ.

У селі з 1836 р. і до 1851 року служив у місцевій Преображенській дерев'яній церкві дід великого історика і громадського діяча Михайла Грушевського – Федір Васильович Грушевський. Федір Грушевський сприяв відкриттю першої церковно-приходської школи.

Село Хотів. Перші стаціонарні поселення на території сучасного села з'явилися близько VI-V ст. до н.е. В 1965-1967 р. науковцями Інституту археології НАН України було досліджене городище скіфського часу, розташоване на високому плато між Хотовом і Феофанією. Хотівське городище (площа близько 31 га) було обнесено земляним валом, мало три в'їзди і виїзди та дерев'яні оборонні вежі. Це найвіддаленіше на північ зі всіх городищ скіфського часу на території України.

Через заплаву струмка Стратівка на відстані 1,5 км розташовані залишки валів давнього городища, яке, можливо, існувало у комплексі з Хотівським. Скоріше за все, якщо саме городище було «дітинцем» (умовно), то прилеглі території заселяли «городяни» (також умовна назва). Звісно, що оборонні споруди тут були значно слабші і не розраховані на тривале протистояння, як у дітинці. Всі вали, крім двох оточуючих, йдуть 5 рядами вздовж заплави р. Віти. Тобто на найбільшу небезпеку мешканці чекали з боку річки. Це не дивно, зважаючи на те, що у ті часи р. Вітою ходили кораблі і одна з приток давнього Дніпра підходила впритул до гір, що височіють над річкою.

За легендою городище заснував князь Сіряк. Про князя Сіряка згадує Лаврентій Похилевич, а наразі – самі мешканці с. Хотова. Це підтверджується і назвою урочища на південний схід від городища – Сірякове – також частина проєктованого НПП. Північна брама городища на відміну від південної була «парадним» в'їздом. Умовно цю браму можна назвати «Золотими воротами». Звідси пролягав шлях до правдавнього Києва, де на території сучасного Інституту фізики НАН України на проспекті Науки також було городище скіфського часу. У Лаврентія Похилевича зазначено тільки два в'їзди і виїзди з городища. З кінця XVI ст. Хотів належав Києво-Печерській лаврі.

Село Ходосівка. Носить ім'я святого Феодосія Печерського. Розміщене тут «Мале» Ходосівське городище датоване V ст. до н.е. Поселення – VIII-VII ст. до н.е. Це одне з низки поселень на ділянці від сіл Круглика, Кременища і до Ходосівки у межах Змієвих валів. Інше таке городище, відоме як «Велике» Ходосівське городище, ще є так зване «Кругле» городище, а також втрачене назавжди городище, де зараз побудовано котеджне містечко «Маєток». «Мале» Ходосівське поселення відрізняється від «Великого» Ходосівського порівняно недовгим періодом свого існування. Городище, імовірно, зникло під час сарматської навали.

У той самий час «Велике» Ходосівське городище, згідно з висновками Північної експедиції Інституту археології НАН України, проіснувало з неоліту до XIX ст. Площа близько 1000 га.

Також біля села розташовані так звані Змієві вали. В історії дослідження Змієвих валів центральне місце займає питання їх хронології. Через крайню обмеженість джерельних даних вали датувалися у межах від доби раннього заліза до Київської Русі включно. Результати радіовуглецевого аналізу не внесли ясності до цього питання. Залишається незрозумілим, чому Змієві вали, що служили засобом захисту протягом дев'яти століть, не використовувалися для цих цілей після VII ст. н.е. Для визначення віку валів конкретні дані до останнього часу були відсутні. Використовуючи легенду про будівництво римським імператором Траяном (к. I-поч. II ст. н.е.) так званих Траянових валів у Подністров'ї і Подунав'ї, І.І. Фундуклей відносив їх будівництво до римського часу. Відомі твердження про будівництво середньодніпровських Змієвих і дунайських Траянових валів київським Траяном за 500 років до н.е. В 1151 р. вал на південь від середньої течії Стугни на південь від Василева (сучасне м. Васильків) згадується у літописі. При цьому літопис не дає прямої відповіді на запитання про значення валів як штучних споруд. Вони згадуються при описі військових дій як проти половців, так і між давньоруськими князями, але без визначення їх конкретної ролі у цих діях: війська «проїдоша вал»; «Проведений вал», «став межі валом», «прийшли до валів»; «изидоша стрілці з валу»; «ста межі валом»; «йде за вал», «прийшли до валових і не проходячи валу».

У літописі за 1223 р. йдеться про появу орд Чингіз-хана, які пройшли через половецькі володіння і, відповідно до одного з літописних списків, «придоша поблизу Русі, ідеже зветься вал Половечській». Виходячи з цього повідомлення, Є. Ковальчик припускає, що Половецький вал знаходився десь на лівому березі Дніпра. Однак в інших літопис-

них списках ці відомості викладені повніше: орди Чингіз-хана відтіснили половців до Дніпра; рятуючись від прибульців, до Половецькому валу «приблизить» половецький «князь» Котян.

На думку дослідників у літописних згадках мова йде про Змієві вали, які вже існували у XI-XII ст. Більшість дослідників вважає, що високі насипи великої довжини виконували роль суцільних загороджень і були ефективними засобами захисту осілого землеробського населення лісостепу, його господарства та поселень від легкої кінноти степових кочовиків, зводячи нанівець їх головну перевагу – швидкість просування та раптовість нападу. Загрозу з боку степу підтверджує конструкція валів та загальна спрямованість їхніх ліній – вали віялом розходяться з півночі на південь та південний схід, утворюючи паралельні лінії.

Те, що зараз виглядає як залишки невиразних земляних насипів, колись було потужним та складним укріпленням – суцільні вали висотою 10-15 м, шириною основи до 20 м, на дерев'яному каркасі, у деяких місцях у вигляді 5-6 паралельних земляних укріплень, з ровом глибиною до 2-3 м. Будівництво таких споруд вимагало величезної кількості людей та централізованого управління, тобто воно було можливим лише за умови існування держави або розвинутої цивілізації на цих територіях. У вітчизняній історіографії раніше довгий час вважалося, що ці укріплення були побудовані за часів Київської Русі, хоча вже тоді було багато аргументів на користь того, що вони були створені набагато раніше. Про це, зокрема, свідчить і те, що вже за руських часів виникнення Змієвих валів мало вигляд легенди. Причиною таких поглядів було недостатнє дослідження історичної доби великого переселення народів та часом свідоме ігнорування свідочств античних письмових джерел пізнього часу (Флавій Зенон, Касіодор та ін.) про державу готів та її знищення гунською навалою 375 р. н.е.

Археолог М.Ю. Брайчевський 1952 р. висловився проти датування Змієвих валів скіфським часом. Він зазначав, що існування таких валів в умовах общинного ладу за відсутності єдиної централізованої влади і єдиної військової організації позбавлене будь-яких підстав. Змієві вали захищали не Степ, де у скіфський період виникла рабовласницька держава, а Лісостеп. У порядку робочої гіпотези М.Ю. Брайчевський запропонував датувати Змієві вали Середнього Подніпров'я періодом черняхівської археологічної культури II-V ст. н.е. При цьому М. Брайчевський не заперечував існування валів часів Київської Русі, однак місце розташування цих валів не вказував. Пізніше М.Ю. Брайчевський уточнив, що до доби Київської Русі можуть відноситися вали Київщини, а до черняхівської культури – вали Поділля. Археолог П.А. Раппопорт, займаючись давньоруськими пам'ятками оборонного будівництва Київського Подніпров'я – городищами, не виявив чіткого зв'язку їх зі Змієвими валами. Пізніше дослідник під впливом ранніх робіт В.Г. Ляскоронського відніс Змієві вали до скіфського часу – ця думка здавалася більш прийнятним, ніж гіпотеза М.Ю. Брайчевського.

Історик І.М. Самойловський відніс Змієві вали до давньоруського часу – Переяславські вали він вважав спорудами, які захищали стародавній Переяслав. Однак у призначенні Змієвого валу на лівому березі Дніпра сумнівався і допускав можливість, що він охороняв зі Сходу Дніпровський водний шлях. В останньому випадку дослідник помилявся: оборонний рів вздовж вала знаходиться не зі сходу, а з боку Дніпра. Для правильного відповіді на запитання необхідно було більш конкретно визначити західні хронологічні дані. Адаже одного разу споруджений вал не міг знаходитися у справному стані сотні років і функціонувати протягом всього давньоруського періоду. Наприкінці X-I тр. XI ст. на Дніпрі між Стугною на Правобережжі та Сулою на Лівобережжі проходив кордон Русі у Середньому Подніпров'ї. Вал на вказаній ділянці захищав Лівобережжя з заходу – з боку Правобережжя.

Археологічними дослідженнями було встановлено, що Змієві вали були споруджені набагато раніше часів Київської Русі – племенами землеробів, які заселяли територію українського лісостепу та степу і мали державну організацію. Обстежуючи вали, А.С. Бугай виявив у них вугілля від згорілих колод, вік яких був визначений радіовуглецевим методом. На підставі отриманих даних А.С. Бугай датує вали II ст. до н.е.-VII ст. н.е. На опублікованій ним схемі валів вказані дати радіовуглецевого аналізу у місцях взяття проб вугілля. Всього відзначено 14 дат для дев'яти ліній валів у межах 150 р. до н.е. – 550 р. н.е., у тому числі, дві дати – II-I ст. до н.е., по одній – II і III ст., шість – IV ст., два – V ст. і дві – VI ст. Якщо оцінювати отримані визначення об'єктивно, то вали датуються II ст. до н.е. – VI ст. н.е. З цих даних випливає, що протягом 130 років (150-20 р. до н.е.) у межириччі Ірпеня-Тетерева існувала тільки частина валу, залишки якого збереглися у с. Раковичі. У 280 р. н.е. на 50-кілометровому відрізку межириччя Ірпеня-Тетерева починається будівництво зовнішнього валу, яке тривало 170 років – до 450 р.

Ще до отримання даних про датування А.С. Бугай вважав, що Змієві вали є продуктом багатомілітарної історії місцевого населення. На його думку, будівництво величезних городищ скіфського часу типу Немирівського було кроком до будівництва валів для захисту цілих районів; їх зведення, розпочате I тис. до н.е., могло продовжуватися і I тис. н.е., «навіть за часів Аскольда і Діра». Трохи пізніше А.С. Бугай вважав, що Змієві вали служили рубежами між окремими суспільно-політичними утвореннями, які захищали свої території від спільного ворога.

Окремі дослідники вважають, що вали були побудовані за часів, коли ця територія була заселена остготами.

Якийсь час село Ходосівка було власністю князів Корецьких.

Королівська комісія у справах повсталих козаків Богдана Хмельницького на чолі з Адамом Киселем на початку 1649 р. заїхала до села. Місцеві селяни з козаками перегородили їм дорогу і піймали за вуздечку коня козака, який ніс воєводський знак за сьнями А. Киселя. Посли ледь відкупились кількома талерами.

Згідно з грамотою Богдана Хмельницького від 18 серпня 1652 р. село Ходосівка належало жіночому Києво-Михайлівському монастирю. З XIX ст. село належало до Хотівської волості Київського повіту.

З 2003 р. на території села на постійній основі працює Північна археологічна експедиція Інституту археології Національної академії наук України. Керівник – кандидат історичних наук, науковий співробітник ІА НАНУ Готун Ігор Анатолійович. Експедиція досліджує багатозарове поселення I тис.-XVIII ст. і одночасно є базою для експериментальної археології. Тут проводиться натурне моделювання гончарного ремесла, ковальства, сиродутного процесу, бортництва та медоваріння (Готун І.А., Петраускас А.В.).

На південь від села знаходиться гора, з якої здійснюють польоти на дельтапланах, парaplанах та інших надлегких літальних апаратах.

Село Іванковичі. Існує переказ, що село заснував Ян Острозький. Він збудував тут дерев'яний костел, наразі зруйнований.

Як свідчить український краєзнавець Лаврентій Похилевич у праці «Сказания о населенных местностях Киевской губернии» (1864 р.): «Янковичи село в 4-х верстах от Рославич и в 20-ти от Киева при истоках ручья, к Ходосовке текщего. Жителей обоего пола 894. Село расположено по раздолам меж гор на земле очень способной к садоводству, которых жители и занимаются. Для хлебопашества земля тоже годится, особенно возвышенные равнины, покрытые черноземом. Чрез село проходила в древности дорога из Киева в Васильков. У жителей существует предание, что Янковичи основано каким-то знатным польским вельможей Яном (имя Ян

употреблялось и у Киевлян. Известен Ян – вельможа князя Святополка в 1093 году), что этот Ян после разорения Киева и стояния его с окрестностями под польским правительством основал даже здесь латинский монастырь и хотя ныне не осталось от этого монастыря никаких следов, вероятно, потому что все здания его, по тогдашнему в этих странах обилию лесов, все были деревянные, но на том месте, где он был, и теперь выкапывают гробы с человеческими костями, а также находят древние римские и польские монеты, а в Лысом яру близ нынешней приходской церкви находятся развалины погребов, принадлежавших по преданию тому же латинскому монастырю. К древностям Янкович принадлежат также несколько древних могил, на запад от села находящихся. Они носят названия: Турова, Острая, Безыменная и Оброслая. Последнюю, самую высокую, раскапывал в 1846 году профессор Иванишев, но кроме человеческих костей ничего в ней не оказалось».

Разом з тим в архівних матеріалах опису київського замку, на які посилається М.С. Грушевський, існує згадка про село, датована 1552 р. При цьому у них йдеться про спустошення села, що свідчить про його давніше існування.

У цьому контексті заслуговує на увагу думка Мирослава-Любомира Чепи, що Янковичі існували вже 1099 р., коли «місяця січня в 30, на святого Іполіта, купила землю Боянову княгиня Всеволодова. Згідно гіпотези Вельтмана-Чепи, Боян і Ян є однією і тією самою особою, а Янковичі є тією «землею Бояна», яку купила княгиня Всеволожа – дружина Всеволода Ярославовича, мати Ростислава Всеволодовича. Таким чином Янковичі і Рославичі були передані княгинею у володіння Києво-Софійському монастирю, в якому зберігалися саркофаги її чоловіка і сина.

У давніші часи ця місцевість називалася Білокріжним полем, і через неї проходив старовинний шлях з Києва через Васильків до Білої Церкви.

До революції село підпорядковувалося Києво-Святошинському монастирю і наприкінці XIX ст. налічувало 242 двори, а на поч. XX ст. – вже 360. Населення було переважно неписьменним, але село мало свою церковно-приходську школу, що знаходилася у маленькій хатинці біля церкви. Навчалися там 4 групи селян, яких досить тривалий час навчала попівна Катерина – донька Аристарха Хотинського.

В 1921 р. Іванковичі перейшли під управління міста Василькова. На той момент Іванковичі вважалися багатим селом, яке мало 6 вітряних млинів, 2 кузні та хлібну комору, що вміщала 289 четверті озимого і 194 четверті ярого зерна. Того самого року було організовано комітет бідноти, а 1929 р. – перші споживчі кооперативи, керівниками та організаторами яких були: Кузьменко Григорій Лукич, Ткаченко Кузьма Якович та Клименко Мина Гнатович. З цього часу починається розбудова села: 1930 р. відкривається перший сільський клуб, 1935 р. з'являється перший трактор. Іванковичі належали до колгоспу ім. Чапаєва, який був одним зі зразкових та передових колгоспів на теренах Радянської України. Саме тому Погонщенко Семен Андрійович представляв село на I Всеукраїнському з'їзді колгоспників-ударників. Андрущенко Мусій Сидорович був відомий як перший голова колгоспу, а Шкільний Семен Андрійович – перший голова сільської ради.

Тяжкими часами для села стали роки німецько-радянської війни. Довгі 2 роки і 4 місяці Іванковичі були окуповані нацистськими загарбниками. 6 листопада 1943 р. радянські війська нарешті визволили село з окупації. Орденами та медалями нагороджені 217 мешканців с. Іванковичі.

В 1959 р. було створено Васильківську птахофабрику, відділком № 3 якої стало с. Іванковичі, а 1975-2003 р. тут займалися вирощуванням плодово-ягідних культур.

4 січня 2014 р. Патріарх Київський і всієї Русі-України Філарет звершив чин великого освячення новозбудованого храму на честь Різдва Пресвятої Богородиці.

Село Кременище. В околицях села знаходяться зміві вали скіфських часів; два поселення VII-VI ст. до н.е. у місці впадіння глибокої балки до долини річки Віти (займають північно-західний схил; рештки фортифікаційних споруд Київського укріпленого району часів Другої світової війни) У селі знаходиться пам'ятник захисникам доту № 131 Київського укріпрайону. Захисники доту (командир – лейтенант Якунін В.П.) загинули при обороні Києва у серпні 1941 р. За деякими даними ДОТ був спалений з використанням вогнеметних танків. Тіла воїнів поховано у братській могилі у центрі села. Знаходиться на околиці с. Кременище (виїзд у бік с. Лісники).

Село Круглик. Недалеко від зупинки маршрутівки № 736 (від метро Теремки) знаходиться фортифікаційна споруда 1930 р. Двоповерховий артилерійсько-кулеметний капонір № 176 у Круглику – один з трьох артилерійських дотів Київського укріпрайону. Обладнаний у земляному валі Кругліковського городища. Двома своїми 76-міліметровими гарматами зразка 1900 р. прострілював долину річки Северка (Віти) і дорогу від хутора Круглик до Віти-Поштової. Вогнем кулемета з амбразури зі зворотного боку контролював міст на дорозі Іванковичі-Хотів. ДОТ 176 був використаний 4 серпня 1941 г. В середині зберігся один з артилерійських лафетів конструкції Р. Дурляхера зразка 1912 р.

Село Віта-Поштова. Перша частина назви походить від місцевої річки Віта, назва якої, своєю чергою, походить від слова «витися, звиватися», друга частина назви – «Поштова» тому, що тут XIX ст. знаходилася перша від Києва поштова станція на шляху до Одеси. Біля Віти-Поштової виявлено ранньослов'янське поселення зарубинецької культури (II ст. до н.е.-II ст. н.е.), досліджено також могильник і городище часів Київської Русі, яке вважають літописним містом Звенигородом.

Під час Другої світової війни 1941 р. через Віту-Поштову проходив передній край оборони Києва. За мужність, виявлену у боротьбі проти німецьких загарбників, багато мешканців села нагороджені орденами і медалями СРСР. На території села знаходяться такі ДОТи Київського укріпленого району: ДОТ № 178, ДОТ № 179, ДОТ № 180 (зараз – музей), ДОТ № 211.

В «Історії міст і сіл Української РСР» про Віту-Поштову початку 1970-х р. було подано таку інформацію: «Віта-Поштова – село, центр сільської Ради, розташоване по берегах річки Северки (притоки річки Ірпеня), за 18 км від Києва, на автомагістралі Київ-Одеса. Населення – 1510 чоловік. Сільраді підпорядковане село Юрівка.

У Віти-Поштовій міститься відділок радгоспу «Тарасівський» (центральна садиба – в с. Тарасівці). Є гончарний завод. У селі працюють початкова школа, клуб, бібліотека».

Місто Боярка. Назву місто дістало від села, яке 1924 р. перейменоване на Тарасівку. Назву міста «Боярка» етимологи пов'язують зі словом буерак (байрак). На складеному І. Ушаковим плані Києва 1695 р. у його околицях трапляються назви Боярак, Бояраки. Село Тарасівка розміщене в ярах, у розмитій водою долині, а сусідня з ним Юрівка стоїть на пагорбах, дослівно старослов'янською – «на юру». Таким чином, на юру – Юрівка, на буераках – Боярка.

За іншою версією назва Боярки (за багатьма історичними джерелами) походить від вітських бояр, які за часів Київської Русі проживали на верхній течії ріки Віти, яка бере початок з молодіжного парку, протікає через Тарасівку, Віту-Поштову, Круглик і впадає до Дніпра.

Територія сучасної Боярки заселена здавна. Поблизу міста виявлено поселення скіфських часів (VIII-VII ст. до н.е.).

Збереглися залишки невеликого городища часів Київської Русі. Це городище Будаївка – фортифікаційна споруда, що є нині пагорбом, на якому зараз стоїть місцева Свято-Михайлівська церква і розміщується старий цвинтар. Це городище охороняється державою як історична пам'ятка.

Згодом на цьому місці виникло село Городище-Будаївка, перша згадка про яке в історичних документах відноситься до поч. XVI ст. Тоді ця територія перебувала під владою Великого князівства Литовського, а після Люблінської унії 1569 р. воно ввійшло до складу Речі Посполитої. Сама Будаївка належала українським аристократам князям Корецьким. Згідно з Андрусівським договором поляків та московитів 1667 р. село закріплено за Лівобережною Гетьманщиною і увійшло до складу Київського полку. Ярослав Дашкевич стверджував про надання гетьманом Павлом Тетерею 29 квітня 1670 р. права «повновластя» на свої маєтки матері-черниці Анастасії, Інокентію Гізелю, Феодосію Софновичу і чоловіку сестри Атанасію Піроцькому, серед яких було і містечко Боярка.

Спочатку володарем села був Київський Свято-Михайлівський монастир, згодом – Києво-Печерська Лавра. Після секуляризації монастирських земель Будаївка стала державним селом. З 1845 р. входило до складу Білгородської волості Київського повіту Київської губернії.

Нова сторінка життя Боярки-Будаївки розпочалася з будівництва у 60-х роках XIX ст. залізниці Київ-Фастів, що проходила повз село Будаївку. Залізнична станція, що виникла тут 1870 р., отримала назву від сусіднього села Боярки (нині Тарасівка). Біля станції Боярка почало зростати нове дачне селище, яке невдовзі злилося з с. Будаївка. З 80-х років XIX ст. ця місцевість стала відомою як лікувально-кліматичний курорт для хворих на легені.

Здавня у замковищі Будаївки знаходилася дерев'яна церква в ім'я Архистратига Михайла, котра 1820 р згоріла. На її місці 1854 р. побудована з залишків Желянської церкви нова, у котрій час від часу проводилося богослужіння. Підземних та інших фундаментів немає. Однак 1860 р. до цієї церкви було призначено священика та причетника на утримання прихожан за їхнім проханням.

З побудовою залізниці Київ-Фастів населення Будаївки зростає. Виникає необхідність у будівництві більшої церкви. В 1901 р. поруч зі старою церквою будується нова церква, що діє і зараз. 25 вересня 1901 р. вона освячується Преосвященним Сергієм Єпископом Уманським. Престольний день – 8 листопада в ім'я Архистратига Михайла. А стара церква у роки Радянської влади використовувалась як склад під зерно, а потім і геть була зруйнована.

В 1917 р. село входить до складу Української Народної Республіки. З часу встановлення радянської влади 1921-1923 р. Будаївка є центром Будаївської волості Київського повіту. В 1923-1930 р. – центр Будаївського району. В 1930 р. Боярка-Будаївка входить до Київської міської ради, згодом – до Київського району, який 1944 р. радянська адміністрація перейменувала на Києво-Святошинський.

Після Голодомору 1932-1933 р. радянська влада почала зведення лінії Київського укріпленого району (КиУР) довжиною 55 км, що проходив повз Боярку. Згодом, 1939 р., після укладення військового союзу з нацистською Німеччиною, вона була законсервована. І тільки на третій день німецько-радянської війни командуючий Південно-Західним фронтом генерал Кирпонос М.П. дав директиву про формування частин КиУР. 8 липня будівництво першої лінії, яка проходила через населені пункти Бірки-Білгородку-Боярку-Віту-Поштову, було завершено, використовуючи каторжну працю навколишніх селян.

Цілих два місяці точилися бої на території району між німецьким та радянськими військами. Німці заволоділи Бояркою 1 серпня 1941 р., відступили – 5 листопада 1943 р.

В 1941 р. поряд з містом було прокладено магістральний газопровід Дашава-Київ і збудовано компресорну станцію. Біля неї почалося будівництво селища газовиків. З 1955 р. вся територія між цим селищем і Бояркою була відведена під індивідуальну забудову.

Смт. Глеваха. Назва походить від невеликої річки Глеви, яка протікала через село. Назва річки походить від слова «глевкий» – сирий. Річка мала дуже глинисте русло. Коли річка впадала у Бобрицю, що є притокою Ірпеня. Наразі р. Глева перетворилася на невеличкий замулений струмок. А ось на глину селище все ще багате і навіть цілий куток селища зветься Глинянкою. Розповідають, що у давнину після дощів дорогу у долині річки розмивало і вози з товаром, що їхали до Києва, застрягали у цій глині надовго.

Як свідчать археологічні джерела, заселення території селища почалося ще за доби бронзи. На території сучасної Глевахи було знайдено курган XI ст. до н.е. У ньому було виявлено поховання вождя місцевого землеробського племені. У цей час завершився процес суцільного поділу праці, інтенсивно розвиваються орне землеробство і скотарство, формуються і розвиваються общинні ремесла, використовують упряжного коня і колісницю, виділяється племінна верхівка, парна сім'я, виникають великі етнокультурні утворення. Знайдений посуд представлений мисками, чашками, тюльпаноподібними горщиками, орнаментованими валиками, нарізками та відбитками шнура, що утворюють різні геометричні фігури. Племена, які населяли територію селища, відносяться до східнотишинецької культури XVIII-XI ст. до н.е. Вони були скотарсько-землеробськими, займалися підсічним землеробством, мали дерев'яний плуг і запряжку волів.

Добу раннього заліза або скіфські часи VII ст. до н.е. – IV ст. н.е. представлено курганним похованням VI ст. до н.е. Курган був розкопаний 1950 р. археологом О.І. Тереножкіним. При розкопках виявлено поховання знатного скіфського вождя. Знайдено велику кількість речей: глиняний посуд, бляшки від кінської вузди, бронзова підвіска від обушка, шпильки, цвяхоподібна сережка, намисто, наконечники до стріл, меч-акінак.

Пізніше, у ранньослав'янські часи, на території Глевахи люди проживали в укріпленому городищі, розкопаному археологами у північно-західній частині селища. Знайдено велику кількість кісток різних тварин, зерна ячменю, жита, проса, пшениці. Розкопали велику гончарну майстерню з готовим посудом: глечиками, кухлями, мисками. Це говорить про те, що давні мешканці Глевахи були не тільки землеробами і мисливцями, але і вправними гончарами.

У часи Київської Русі через територію селища пролягав дуже важливий шлях з Києва до Василькова і далі на Білу Церкву. Ця дорога у давнину називалася Битий шлях. Сьогодні пам'ять про давні часи зберігається у назвах вулиць та залізничної зупинки «Шляхова». Життя на території селища у ті часи то завмирало, то відроджувалося через постійні набіги з півдня кочових племен.

Після монголо-татарської навали у с. XIII ст. на цій території довгий час постійного людського проживання не фіксується.

Життя починає відроджуватися з поч. XIV ст., коли землі Київщини ввійшли до складу Литовсько-Руського князівства. А після розгрому 1367 р. Великим Литовським князем Ольгердом монголо-татар стало взагалі спокійно, що сприяло відродженню господарства.

Десь наприкінці XIV-поч. XV ст. в урочищі «Глинянка» з'являються перші поселенці землеробів і мисливців. Територія селища у той час була вкрита густими дубовими та сосновими лісами, в яких водилося багато різних звірів. У навколишніх річках та озерах було багато риби і водоплавних птахів. Кількість мешканців місцевості зростала повільно і край окультурювався поступово. Основним заняттям було землеробство, а також полювання на бобрів та заготівля їхнього хутра, що у той час приносило значний прибуток.

Саме ця обставина і привернула погляд литовських князів. Своєю грамотою литовський князь 1471 р. передає навколишні землі разом з селом Глевахою у власність державцю (поміщику) Гриньковичу – землянину. Право на ці землі Гриньковича та його

нащадків не раз підтверджувалися польськими королями Сигізмундом, Теофаном та Владиславом.

Отже, вперше в історичних документах Глеваха згадується 1471 р., коли тут жило 8 родин «...по месту это село на реке Глеваха в Киевском землевладении. 8 семей ходили на толоку в Белгород. В 1471 году было 8 человек свободных от военной повинности и подъемщины. (Архів Південно-Західної Росії, том 7, частина 2, с. 1), Белгород сьогодні – це село Білогородка Києво-Святошинського району.

20 грудня 1565 р. Києво-Михайлівський монастир купив село Глеваху зі всіма угіддями у державця Семена Гриньковича – землянина, Київського воєводи за 30 коп. литовських грошей. Кордони земельних угідь, які стали належати монастирю, були визначені князем Костянтином Острозьким у грамоті 20 жовтня 1586 р. Межі земель були такими: «...від річки Віти, нижче греблі, долиною до Білоцерківської дороги. Дорогою до кургану на Білоцерківському полі і на Глеваський ґрунт. Далі межа іде від Богушевого оборка до річки Оленівки, потім по річці Бобриця вниз до впадіння в неї річки Глевахи. Далі руслом Глевахи до річки Бобер та до валу під городище Будаївку. Далі валом через ліс до річки Віта, де межа починається».

На поч. XVII ст. ченці Києво-Михайлівського монастиря руками Глевахівських селян побудували на річці великий двокілісний млин. Він знаходився нижче за течією річки за три версти від Глевахи. З часом біля млина виник хутір Малютянка, який вважався частиною Глевахи. Під час національно-визвольної війни під керівництвом Богдана Хмельницького чоловіче населення взяло до рук зброю і пішло до козацької армії воювати з поляками, а жінки і діти пішли до Будаївки, Білогородки і на хутір Малютянка. Через село неодноразово проходили як козацькі, так і польські війська, і воно було повністю знищене. Перші роки після війни у селі ніхто не жив.

Тільки наприкінці XVII ст. у селі починає відроджуватися життя. Після приєднання Київщини до Росії село Глеваха переходить у власність казни монастирських володінь, а пізніше – до державної казни. Мешканці села стають державними селянами. Вони традиційно займаються землеробством, скотарством, мисливством, бджолярством. Розвинені деякі ремесла: ткацтво, теслярство, лимарство (виробництво кінської збруї).

Ось як описує заняття населення на поч. XIX ст. француз Де ля Фліз: «Населення Глевахи займається землеробством та розведенням свійської худоби. Найбільше висівають жита, ячменю вівса, а ще – гречку, сочевицю. Багато конопель, з пряжі яких роблять полотно, а з нього одяг. Окремі селяни мали пасіки. У селі Глеваха було на той час п'ять ремісників: чотири ткачі і коваль». Кузня стояла біля ставка у центрі села.

У 30-х р. XIX ст. село Глеваха стає волостю. Тут знаходилась волосна управа, сільське училище та запасний магазин з хлібом. В 1838 р. було зроблено перепис мешканців села та їх господарів. У селі проживало 581 чоловік і 644 жінки, які займались землеробством та тваринництвом, розводили домашню птицю. У селі нараховувалося 138 хат.

Реформа 1861 р. майже нічого не змінила у становищі селян. У 70-х р. на заході села проклали залізницю Київ-Фастів, що значно змінила життя мешканців села. Частина чоловіків пішла працювати на залізницю у депо станції Боярка. Починає зростати кількість населення. За даними Київського статистичного комітету, 1900 р. у селі Глеваха було 495 селянських дворів з кількістю мешканців – 2345 чоловік. Великих куркулів у селі не було. Найбільше землі мав місцевий піп – 50 десятин, та родина Чубиків – 24 десятини. Ще 10 чоловік мали по 12 десятин. Інші володіли 4–6 десятинами орної землі кожен. Цього ледве вистачало, щоб утримувати родину і господарство. Багато мешканців Глевахи йшли працювати на підприємства Києва та на залізницю. Більшість населення була неписьменною, хоча у селі працювала початкова школа, де викладав всі предмети один учитель.

Революційні події 1905-1907 р. не оминули Глеваха. У селі 5 жовтня 1905 р. відбувся єврейський погром. Мешканці села, хоч і не брали особисто участь у ньому, але і не осуджували погромників, які прибули до села з Боярки. Політичними справами селяни цікавилися дуже мало. Хоча мешканець села Снігир Прокіп Федорович був обраний депутатом IV Державної Думи.

В 1914 р. почалася Перша Світова війна. Багато чоловіків забрали до армії і відправили на фронт. Чому йде війна, за що воюють, селяни не розуміли і бажали одного: щоб війна скоріше закінчилася. Зречення царя 1917 р. у селі зустріли по-різному: одні розгубились, інші раділи, що може швидше закінчиться війна. Однак війна не закінчилася. Мешканці села поверталися додому з фронту, але і тут спокою не було. Йшов процес становлення української державності. Під час I війни Радянської Росії проти Української Народної Республіки багато глеващан пішли до української армії, щоб захистити свою державу і придушити виступ більшовиків на заводі «Арсенал» у Києві. У той самий час мешканець села Кіндрат Романович стає більшовиком. Поступово село поділилося на два ворожих табори. Під час німецької окупації частина мешканців пішла до повстанських загонів, які потім стали на бік Директорії, що утворилась у Білій Церкві. Після встановлення влади Директорії багато чоловіків було мобілізовано до української петлюрівської армії, яка воювала проти Червоної армії. 16 лютого 1919 р. село було зайняте «червоними». Сільську раду очолив більшовик Гайдай Микита Феодосійович. Мешканці села, які були проти більшовиків, пішли до повстанських загонів Сіненка і Гайового.

У серпні 1919 р. село стало ореною двотижневих запеклих боїв між радянськими і українськими петлюрівськими військами. Українська армія перемогла і рушила на Київ, але місто зайняли денікінці, які невдовзі з'явилися і у Глеवासі, намагаючися відновити на селі імперські порядки. У грудні 1919 р. після розгрому денікінців до села знову прийшли «червоні» і запровадили продрозверстку: заборонили торгувати продовольством, що викликало незадоволення мешканців села. Частина селян знову подалася до повстанських загонів. У квітні 1920 р. до села вступили поляки, які невдовзі його залишили. А у червні повернулися радянські війська, тепер уже остаточно. У цей час життя населення Глевахи було дуже непростим. У навколишніх лісах діяло багато повстанських загонів, які виступали проти більшовиків. Гинуло багато людей. Це був заключний акорд радянсько-української війни.

2.6. Туристичний та рекреаційний потенціал території

Проектований НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» може виконувати відчутну роль в туристичній галузі регіону, культову, наукову та інші функції. Головною обставиною, що сприяє розвитку організованого туризму на даній території є незначне віддалення від Києва та інших обласних центрів, завдяки чому територію не захоплює хвиля відпочиваючих «одного дня», що виїждять на пікніки власним автотранспортом у великій масі. Разом з тим, територія проєктованого НПП активно використовується мисливцями, грибниками, рибалками та відпочиваючими, які на тривалий час виїждять на природу із наметами.

В межах проєктованого НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» можна вести рекреаційну діяльність різноманітного характеру:

- оздоровчу–проведення фізичних занять з тренувальним режимом (прогулянки, екскурсії, спортивні ігри, купання та ін.);
- спортивну – туризм, рибальство та інші види діяльності, для проведення яких є цінними малозмінені природні комплекси;
- пізнавальну.

Естетична привабливість території є сприятливою для відпочинку туристів та місцевих жителів. Задля кращого ознайомлення з територію національного парку слід облаштувати еко-стежками – спеціально обладнаними маршрутами, що прокладені в найбільш цікавих місцях зони регульованої рекреації. Кожна екологічна стежка зазвичай є обладнаною місцями для відпочинку, навісами від непогоди та інформаційними стендами, на яких розміщено інформацію про природу парку. Таким чином, окрім відпочинку можна буде краще ознайомитись з національним парком, дізнатись про нього та про види, що тут мешкають, багато цікавих фактів. Можливою буде організація загальноосвітніх екскурсій для школярів. Окрім еко-стежок тут можна облаштувати і оглядові майданчики.

Завдяки широким можливостям надання рекреаційних та інших послуг, НПП зможе стати самоокупним, що вже у найближчому майбутньому призведе до позитивних наслідків (у т.ч. стале функціонування адміністрації НПП сприятиме контролю за відвідуванням туристами та іншим населенням територій військового полігону). Так, серед послуг, які зможуть надаватись адміністрацією НПП виділимо найбільш очевидні:

- приймання студентських польових практик (в т.ч. поселення та обслуговування);
- надання в оренду човнів, рибальського приладдя, біноклів, велосипедів, навігаційних приладів;
- продаж путівників, карт, поліграфічної та сувенірної продукції;
- готельні послуги;
- проведення екскурсій (у т.ч. до військової частини).

За умови збалансованого зонування лісова частина проєктованого НПП також є цілком придатною для рекреаційного використання. В навколишніх селах збереглися народні промисли. Периферія парку має великий потенціал для розвитку зеленого сільського туризму.

Об'єкт знаходиться поза густонаселеними районами. Створення національного парку позитивно вплине на соціальний клімат в регіоні, призведе до інтенсифікації робочого потенціалу регіону.

2.7. Господарська діяльність та антропогенний вплив на територію проєктованого НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»

2.7.1. Забудова території

Територія Боярської ЛДС становить південну частину Київського Полісся, що практично повністю знаходиться у підпорядкуванні одного землекористувача. При цьому територія Боярської ЛДС часто відводиться під забудову. Відомі факти відчуження ділянок лісу під забудову (рис 2.4 – 2.7) з числа тих, що входили до складу земель ЛДС, як з погодженням ЛДС та НУБІП України, так і без таких погоджень. Виявити такі ділянки можна за допомогою Публічної кадастрової карти (<http://map.land.gov.ua/kadastrova-karta>).

Рис. 2.4 Ділянки, відведені під забудову за рахунок земель Боярської ЛДС біля с.Лісники.

Рис. 2.5. Ділянки, відведені під забудову за рахунок земель Боярської ЛДС біля с.Круглик.

Рис 2.6. Ділянки, відведені під забудову за рахунок земель Боярської ЛДС біля с.Іванковичі

Рис. 2.7 Ділянки, відведені під забудову за рахунок земель Боярської ЛДС біля с.Бобриця

2.7.2. Аналіз рубок у межах лісових масивів Боярської дослідної станції за даними супутникових знімків

Територія ЛДС надзвичайно активно використовується для рубок лісу, що не сумісно з задачами охорони ділянки Дніпровського екологічного коридору а також із фактичним призначенням земель для задач освіти (оскільки фактично, ЛДС є структурою НУБІП України).

Для дослідження динаміки рубок у межах лісових масивів території Боярської дослідної станції було виконано ретроспективний аналіз супутникових знімків Landsat 4, 5, 8. Програма Landsat – це найтриваліша місія дистанційного зондування Землі з космосу, що постачає мультиспектральні зображення земної поверхні з просторовим розрізненням від 15 метрів. З відкритого каталогу супутникових знімків Landsat (<http://earthexplorer.usgs.gov>) було завантажено 20 зображень за період з 1985 до 2015 рр., зроблені під час вегетаційного періоду (травень – вересень). На рис. 2.8 представлено територію дослідження. Загальна площа дослідженої території лісових масивів Боярської дослідної станції – 18 982,94 га.

Кольорові зображення, близькі до природних кольорів було сформовано шляхом комбінації спектральних каналів: інфрачервоний, ближній інфрачервоний і зелений. На зображеннях здорова рослинність відображається яскраво зеленим кольором, трав'яні угруповання – зеленим, відкритий ґрунт (вирубки) – яскраво рожевим кольором; коричневі та оранжеві тони характерні для розрідженої рослинності, сухостійна рослинність виглядає помаранчевою, вода – блакитною. Динаміка рубок у межах лісових масивів території Боярської дослідної станції протягом 1985 – 2015 рр. показана на рис. 2.9 – 2.12.

У результаті дешифрування супутникових зображень ділянки вирубок було векторизовано та обраховано їх площі по роках. На рис. 2.9 – 2.12 представлені фрагменти супутникових зображень за 1985, 1995, 2005 та 2015 роки, зокрема поблизу м. Боярка, с. Плесецьке, с. Бобринця, с. Жорнівка та с. Ясногородка.

Рис. 2.8 Територія дослідження лісових масивів Боярської дослідної станції

Рис. 2.9 Динаміка рубок лісових масивів навколо с. Плесецьке

Рис. 2.10. Динаміка рубок лісових масивів поблизу с. Жорнівка та с. Бобриня

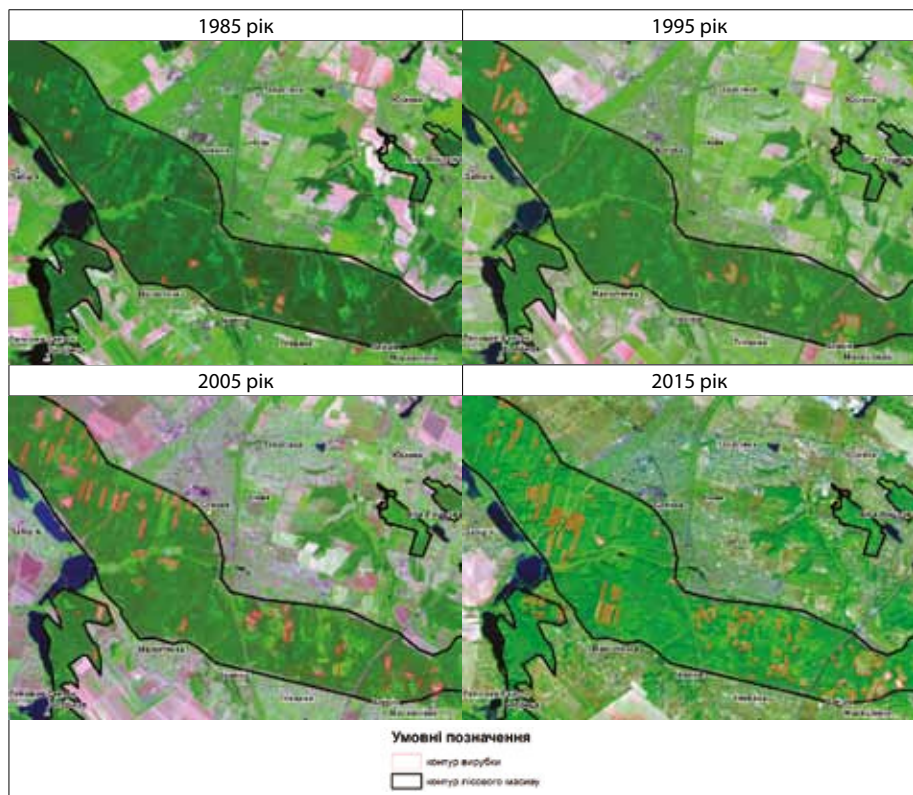

Рис. 2.11. Динаміка рубок лісових масивів поблизу м. Боярка

Рис. 2.12. Динаміка рубок лісових масивів поблизу с. Ясногородка

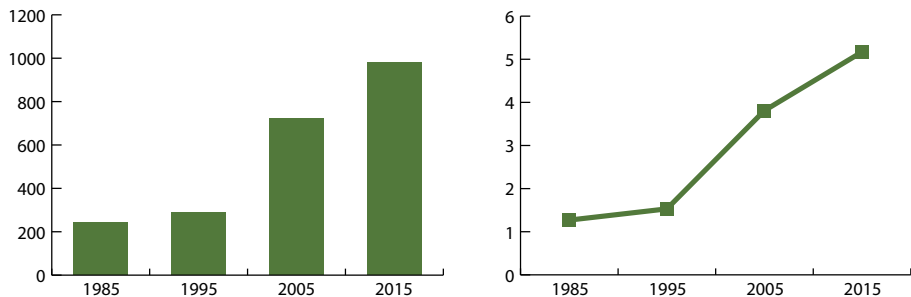

Рис. 2.13. Динаміка рубок у межах Боярської ЛДС за 1985–2015 роки
а) площа вирубок (га) **б) частка від загальної площі (%)**

Динаміки рубок у межах усієї території дослідження 1985-2015 рр. представлено на рис 2.13.

Загалом було виявлено різке збільшення площ вирубок, починаючи з 2000-х років, зокрема з 1-2 % від загальної площі лісових масивів до 5 %. Окрім того деякі окремі ділянки вирубок мають площу від 10 до 25 га, зокрема поблизу с. Ясногородка, с. Плесецьке та м. Боярка.

Отримані дані свідчать про те, що внаслідок такої антропогенної діяльності як забудова та рубка лісових масивів в межах Боярської лісодослідницької станції природні ділянки, що формують екомережу, місця існування рідкісних видів рослин та тварин, а також самі рідкісні види рослин та тварин знаходяться під загрозою знищення. Окрім цього, під загрозою знищення знаходиться рекреаційний комплекс. Відповідно, необхідно створити НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» для збереження цінної природної території в межах Боярської ЛДС.

2.8. Зонування проектового НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»

На території національних природних парків з урахуванням природоохоронної, оздоровчої, наукової, рекреаційної, історико-культурної та інших цінностей природних комплексів та об'єктів, їхніх особливостей встановлюється диференційований режим щодо їхньої охорони, відтворення та використання згідно з функціональним зонуванням: заповідна зона, зона регульованої рекреації, зона стаціонарної рекреації та господарська зона. Детальний опис та функції зон наведено в Роділі 1.2.

Відповідно до Положення «Про проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів», що затверджене Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 06.07.2005 № 245 (у редакції наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 21.08.2014 № 273), та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 липня 2005 р. за № 831/11111,²⁷ зонування національного природного парку розробляється в рамках Проекту організації території НПП, замовником якого має виступити адміністрація новоствореного НПП. До

²⁷ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0831-05>

моменту розробки проекту організації, використовується зонування, наявне в науковому обґрунтуванні.

Заповідна зона. Для виділення в межах НПП заповідної функціональної зони керувались такими принципами:

1. Заповідна зона пропонується в межах стиглих та пристигаючих лісів масиву проєктованого НПП.
2. З урахуванням відчутного впливу фактору непокою вздовж доріг загального користування, що перетинають масиви БЛДС, заповідна зона не наближається до них ближче ніж на 50 м.
3. До заповідної зони входять особливо цінні ділянки наявних та проєктованих об'єктів ПЗФ в межах майбутнього НПП «Приірпіння та Чернечий ліс».
4. До заповідної зони входять водотоки, що є природними екологічними коридорами та забезпечують сполучення природних ключових територій.

Зона регульованої рекреації. В межах ділянок зон регульованої рекреації дозволяється короткострокове перебування відвідувачів. До зони регульованої рекреації входять території, придатні для відпочинку і проведення екскурсій, облаштування екостежок, прогулянок на велосипедах тощо. До зони регульованої рекреації входять лісові масиви, де проводились рубки. Віднесення таких територій до складу зони регульованої рекреації дає можливість порушеним природним ділянкам відновитись.

Зона стаціонарної рекреації. Вся площа НПП має статус земель державного лісового фонду, відтак планувати об'єкти, розміщення яких несумісне з статусом земель (наприклад дачні та інші кооперативи, готелі та бази відпочинку, що потенційно могли би бути віднесеними до рекреаційних об'єктів) – неприпустимо. По цій причині, зона стаціонарної рекреації в межах земель БЛДС нами не пропонується.

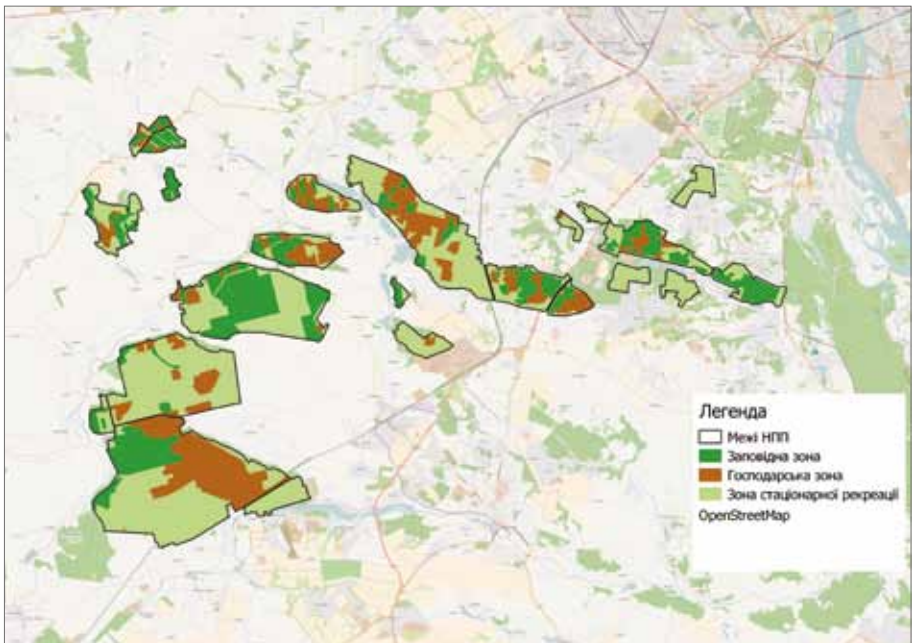

Рис. 2.14 Розташування функціональних зон проєктованого НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»

Господарська зона. На території проектового НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» доцільно організувати один або кілька біостаціонарів для студентів-біологів, на базі яких буде можливим проведення польових практик з ботаніки, зоології а можливо і географії, геології та інших наук. Для реалізації цієї ідеї, у складі господарської зони НПП (в межах садиби або на окремому майданчику) необхідно запроектувати розміщення навчальних приміщень, технічних будівель та приміщень для проживання студентів. Цей аспект є вкрай важливим у зв'язку із збільшенням у останні десятиліття кількості вищих навчальних закладів, більшість з яких не мають власних біостаціонарів. Створення умов для їх організації на Київщині стане вигідним і зручним кроком на зустріч фаховій біологічній освіті столичних університетів та дозволить суттєво доповнити бюджет адміністрації НПП.

Розташування функціональних зон в межах проектового НПП «Приірпіння» представлено на рис. 2.14.

2.9. Роль проектового НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» у національній екологічній мережі

Екомережа Лісостепу поєднує в собі всі природні складові ландшафтних комплексів, а також антропогенно трансформовані елементи, до життя в яких пристосувалися живі організми. Багатофакторний простір антропогенних впливів діє на ландшафтні комплекси через знищення місць існування та фрагментацію природного тла, зокрема, шляхом зведення споруд, електромереж, доріг, каналів, дамб, через осушення і розорювання земель, вирубання лісів, надмірний випас худоби, скидання побутових і промислових відходів, випалювання трави, рекреаційне навантаження.

Екомережа Лісостепу поєднує в собі суцільні та архіпелагоподібні території. Частково екомережа вже існує, – створена природою. Для трансформованих територій доцільно розробити заходи з ренатуралізації та надання їм природоохоронного статусу, розширити території існуючих об'єктів природно-заповідного фонду. Обов'язковим є дослідження поширення тварин і рослин на території Лісостепу з метою розроблення дієвих заходів їх охорони.

На території України, лишаються невеликі ділянки, де досі збереглись у природному вигляді рослинні угруповання і фауністичні комплекси. Проте таких територій наразі надзвичайно мало. Переважна більшість ландшафтів України є антропогенно зміненими.

Території на яких мешкають тварини і зростають рослини, занесені до Червоної книги України, згідно з чинним законодавством, повинні оголошуватись об'єктами природно-заповідного фонду і передаватись під охорону землекористувачам.

Проектований НПП є ключовим елементом екокоридорів національного значення – широтного Лісостепового (Слобожанського) та довготного Дніпровського, а також регіональної екомережі Київської області.

З усіх об'єктів Національної екомережі України, найбільш важливим на міжнародному рівні є Дніпровський екологічний коридор (ДЕК). Відповідно до чинного національного законодавства, цей коридор має статус елементу національного значення і є частиною Всеєвропейської екологічної мережі.

Безпосередньою частиною ДЕК є лісові масиви та заплавні землі орієнтовно в 10-кілометровій зоні вздовж берегів р.Дніпро. Коридор пронизує всю Україну з півночі на південь

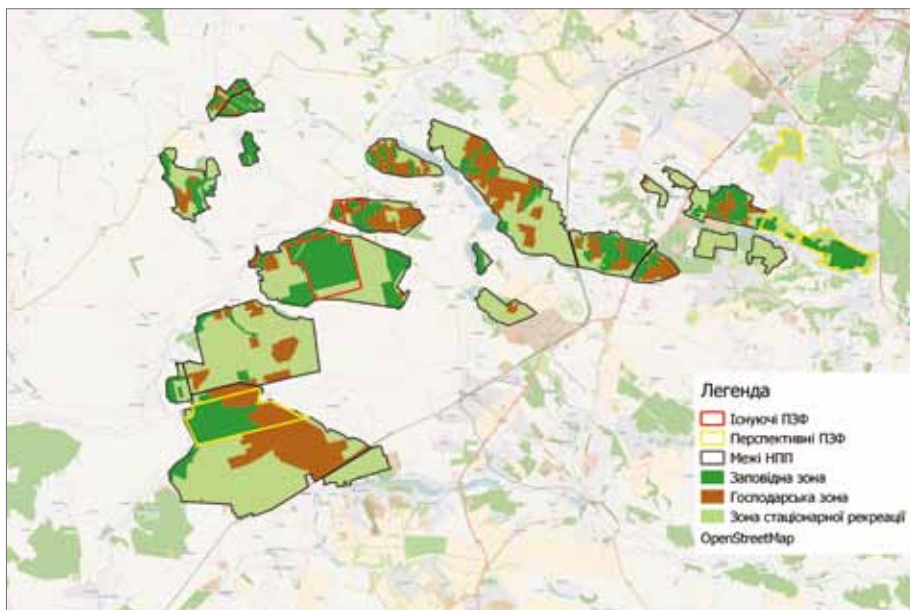

Рис. 2.15. Межі наявних та перспективних об'єктів ПЗФ, що формують екологічний коридор

Натомість на шляху ДЕК розташовується м. Київ, кварталами забудови якого практично перекривається сам екокоридор. Завдяки цьому, прилеглі до м. Києва лісові і заплавні масиви мають надзвичайну природну цінність, адже маси мігруючих тварин, зіштовхуючись з перешкоджаючим міграціям Києвом, зосереджуються на них. Види, для яких проблематичним стає подолання Києва, який майже на 40 км перекриває ДЕК, саме через ці території шукають обхідних шляхів. Таким чином, прилеглі до Києва природні масиви повинні отримувати охоронний статус, як особливо цінні елементи Дніпровського екологічного коридору.

Проектований НПП «Приріпіння та Чернечий ліс» фактично є екологічним коридором регіонального значення, по якому під час міграцій тварини пересуваються в обхід м. Києва. Головним таким шляхом є ліси, що пропонуються нами до заповідання. Висновки про це були отримані в ході досліджень Відділу моніторингу та охорони тваринного світу Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України. Додаткової актуальності цій ділянці лісу як екологічному коридору, надає р.Сіверка, що протікає вздовж нього, створюючи так звану «природну лінію», вздовж якої пересуваються тварини. На рис. 2.15 зображено межі наявних та перспективних об'єктів ПЗФ, включно з проектованим НПП «Приріпіння та Чернечий ліс».

Висновки

1. Наявне державне та міжнародне законодавство свідчить про необхідність розбудови мережі природно-заповідного фонду України.
2. В межах проектового НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» поширена велика кількість видів рослин та тварин, що мають регіональний, національний та міжнародний охоронний статус.
3. Територія проектового НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» має культурне, естетичне та рекреаційне значення.
4. Територія проектового НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» включно зі створеними та перспективними об'єктами природно-заповідно фонду утворює єкокоридор регіонального значення, по якому під час міграцій тварини пересуваються в обхід м. Києва. Головним таким шляхом є ліси, що пропонуються нами до заповідання.
5. За наявної форми користування описаної території, у підпорядкуванні Боярської ЛДС, відбувається інтенсивне антропогенне навантаження на цінні природні ділянки та, відповідно, знищення місць існування тварин внаслідок забудови та рубок лісових масивів.
6. Викладена інформація свідчить про необхідність надання описаній території природоохоронного статусу, а саме створення Національного природного парку «Приірпіння та Чернечий ліс». Створення НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» забезпечить збереження біорізноманіття території завдяки комплексній охороні місць існування тварин та рослин, функціонування одного з ядер Лісостепового екокоридору, охороні лісів та лісових ландшафтів, а також знизить тиск антропогенної діяльності на територію. Водночас НПП «Приірпіння та Чернечий ліс» буде виконувати рекреаційну, освітню та естетичну функції.

Додатки

Додаток 1: Лист №5/3-9/8813-16 від 20.09.2016 Міністерства екології та природних ресурсів України

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
(Мінприроди України)

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, Київ, 03035; тел.: (044) 206-31-00, (044) 206-31-64;
факс: (044) 206-31-07; E-mail: secretar@menvr.gov.ua; Коа ЄДРПОУ 37552996

№ _____
на № _____

**Київська обласна державна
адміністрація
Київська міська державна
адміністрація**

Копія: **Національний екологічний
центр України**

Про створення національного природного парку «Прирпіння та Чернечий ліс»

Міністерство екології та природних ресурсів розглянуло клопотання Національного екологічного центру України від 05.09.2016 № 125-1/9876-202 щодо створення національного природного парку «Прирпіння та Чернечий ліс» (далі – Парк), що розташований у межах Києво-Святошинського, Макарівського, Васильківського адміністративних районів, Боярської міської ради та Голосіївського району м. Києва, загальною площею 17932,4 га (додається), та повідомляє.

Мінприроди з метою забезпечення дотримання належного природоохоронного режиму і збереження та примноження існуючої флори та фауни схвалює клопотання про створення національного природного парку «Прирпіння та Чернечий ліс» та на виконання статті 52 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», статті 20⁴ Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та статті 21 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» просить Київську обласну державну адміністрацію та Київську міську державну адміністрацію погодити клопотання із користувачами земельних ділянок, запропонованих для заповідання.

З метою організації належної роботи щодо створення Парку просимо Київську обласну державну адміністрацію створити робочу групу за участі представників Київської міської державної адміністрації, Мінприроди, територіальних органів Держгеокадастру, землекористувачів, науковців, громадськості тощо, та інформувати Мінприроди про проведену роботу щоквартально.

Додаток: зазначене на 26 арк.

Заступник Міністра –
керівник відділу
№5/3-9/8813-16 від 20.09.2016

В.М. Вакараш
В.М. Вакараш

Додаток 2: Лист №5/1-9/708-17 від 01.02.2017
Міністерства екології та природних ресурсів України

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
(Мінприроди)

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035, тел. (044) 206-31-00, (044) 206-31-64;
факс (044) 206-31-07; E-mail: secretar@menr.gov.ua Код ЄДРПОУ 37552996

№ _____
на № _____

Ректору Національного
університету біоресурсів та
природокористування України
Ніколасенку С. М.

Про створення національного
природного парку «Приірпіння
та Чернечий ліс»

Шановний Станіславе Миколайовичу!

Міністерство екології та природних ресурсів листом від 20.09.2016 № 5/3-9/8813-16 схвалило клопотання Національного екологічного центру України від 05.09.2016 № 125-1/9876-202 щодо створення національного природного парку «Приірпіння та Чернечий ліс» (далі – Парк) на території лісових масивів Боярської лісодослідної станції (далі – Боярська ЛДС) Національного університету біоресурсів та природокористування загальною площею 17932,4 гектара. Підставою для цього стало місцезнаходження у межах території Боярської ЛДС рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин та те, що створення Парку забезпечить збереження біорізноманіття території звадяки комплексній охороні місць існування тварин та рослин, функціонування одного з ядер Лісостепового екокоридору і знизить тиск антропогенної діяльності на територію.

Флора лісових масивів Боярської ЛДС нараховує близько 600 видів судинних рослин, серед яких фракція аборигенної флори сягає близько 85%. Більше 60-70% території зайняті сосновими насадженнями, також на території поширені дубові, березові, вільхові, грабові, осикові та вербові ліси. Без сумніву, найбільш соціологічноцінними є соснові і дубові ліси, вік яких понад 100 років. Серед рідкісних і зникаючих видів рослин до Червоної книги України занесені 24 види, зокрема: *Diphasiastrum complanatum* (L.) Holub; *Lycopodium annotinum* L.; *Galanthus nivalis* L.; *Carex umbrosa* Host; *Lilium martagon* L., 3 види включено у додатки Бернської конвенції (*Botrychium multifidum* (S.G. Gmel.); *Pulsatilla patens* (L.) Mill; *Jurinea cyanoides* (L.) Tchb), 81 вид – в оновлений Європейський Червоний список (2011) під різними категоріями рідкісності. Крім того, тут поширені угруповання Зеленої книги України: формації глечиків жовтих (*Nupharea luteae*) та латаття білого (*Nymphaea alba*).

0020516

Мінприроди
№5/1-9/708-17 від 01.02.2017

Фауна цієї території нараховує близько 200 видів наземних хребетних. Із занесених до Червоної книги України тварин тут зустрічаються: махаон *Papilio machaon*; жук-олень *Lucanus cervus*; ксилокопа фіолетова *Xylocopa violacea*; мідянка звичайна *Coronella austriaca*; пілорлик малий *Aquila pomarina*; нетопир-карлик *Pipistrellus pygmaeus* та інші.

Останнім часом до Мінприроди та Київської обласної державної адміністрації неодноразово зверталися місцеві жителі щодо масових вирубок лісу у межах території Боярської ЛДС, в тому числі незаконних, розширення території навколишніх населених пунктів за рахунок земель Боярської ЛДС, її забудови.

При Київській облдержадміністрації створена робоча група, до складу якої увійшли представники Мінприроди, Київської обласної та Київської міської державних адміністрацій, Національного університету біоресурсів та природокористування, територіальних органів Держгеокадастру, громадськості та інші.

19 січня 2017 року відбулося засідання робочої групи щодо створення Парку, на якому було вирішено підтримати ідею створення лісового заказника місцевого значення «Ходосівський ліс» та продовжити роботу із створення Парку.

До Мінприроди надійшло обґрунтування НУБіП щодо недоцільності створення Парку на території державного лісового фонду ВП НУБіП України «Боярська лісова дослідна станція» (лист від 28.11.2016 № 3182), в якому зазначається, що її статус є значно вищим за статус національного природного парку, оскільки при веденні господарства враховуються максимальною мірою соціальні, екологічні, науково-дослідні та економічні напрями.

Разом з тим за наявної форми користування на території Боярської ЛДС спостерігаються інтенсивне антропогенне навантаження на цінні природні ділянки та знищення місць існування тварин внаслідок забудови та суцільних рубок.

Зважаючи на це, Мінприроди вбачає необхідним надання зазначеній території природоохоронного статусу, а саме створення національного природного парку «Прирпіння та Чернечий ліс».

Створення Парку забезпечить збереження біорізноманіття території завдяки комплексній охороні місць існування тварин та рослин, функціонування одного з ядер Лісостепового екокоридору, охороні лісів та лісових ландшафтів, а також знизить тиск антропогенної діяльності на територію. Водночас Парк буде виконувати рекреаційну, освітню та естетичну функції.

За умови збалансованого зонування лісова частина проектного Парку також є цілком придатною для рекреаційного використання. В навколишніх селах збереглися народні промисли. Периферія Парку має великий потенціал для розвитку зеленого сільського туризму. Об'єкт розташований поза густонаселеними районами. Створення Парку позитивно вплине на соціальний клімат у регіоні, приведе до інтенсифікації робочого потенціалу регіону.

Вважаємо, що саме створення Парку дозволить якнайкраще реалізувати крилатий вираз Максима Рильського, який виписано на веб-сторінці Боярської ЛДС: «Той, хто любить паростки кленові, Хто діброви молоді ростить, Сам достоїн людської любові, Бо живе й працює - для століть!». При цьому подальшу роботу Боярської ЛДС як навчального закладу можна буде продовжити на території Парку, аналогічно як це здійснюється у Канівському природному заповіднику, національних природних парках «Гомільшанські ліси», «Синевир» і Шацькому, природному заповіднику «Розточчя» та інших.

Мінприроди підтримує створення Парку у підпорядкуванні НУБіП і те, що експлуатаційні ліси можуть не включатись до складу Парку.

Боярська лісодослідна станція створена у 1925 році як навчальна, наукова та виробнича база зразково-показового ведення лісового господарства та підготовки висококваліфікованих спеціалістів для лісової галузі. Наразі згідно з інформацією на сайті НУБіП, ВП НУБіП України Боярська ЛДС здійснює свою наукову діяльність у рамках пріоритетного напрямку «Збереження навколишнього середовища (довкілля) та сталий розвиток» відповідно до ДНТП «Біоресурси: стале використання, збереження, збагачення» і Державної програми «Ліси України» на період 2002–2015 років і є сучасним комплексним державним підприємством, яке поряд з освітніми функціями успішно поєднує комплекс робіт із відтворення, охорони та захисту лісу з переробкою деревини.

Просимо доручити вченим-природоохоронцям НУБіП вивчити питання доцільності та можливості створення Парку, його меж, структури, завдань, тісно пов'язаних з навчальною та науковою діяльністю НУБіП, задоволенням рекреаційних потреб місцевих мешканців і відвідувачів.

Також вважаємо за доцільне організувати в НУБіП слухання або робочі наради з питання створення Парку за участю представників місцевих громад та громадських організацій.

З повагою

Міністр

Остап СЕМЕРАК

Департамент з питань заповідної справи
Іваненко Ігор Борисович
206-21-62
Парчук Григорій Васильович
206-21-92

*Додаток 3: Розпорядження № 209 від 21 квітня 2017 року
в. о. Голови Київської ОДА О. І. Савченко*

КИЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 21 квітня 2017 року № 209

м. Київ

**Про схвалення проекту регіональної програми розвитку
природно-заповідного фонду Київської області
«Київщина заповідна» на 2017-2020 роки**

Відповідно до Законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», Указів Президента України від 23 травня 2005 року № 838 «Про заходи подальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні», від 14 серпня 2009 року № 611 «Про додаткові заходи щодо розвитку заповідної справи в Україні», Державної стратегії регіонального розвитку України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385, Порядку розроблення, прийняття Київських обласних комплексних та цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання, затвердженого рішенням Київської обласної ради від 23 грудня 2016 року № 214-11-VII, Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року, затвердженої рішенням Київської обласної ради від 04 грудня 2014 року № 856-44-VI, розпорядження голови Київської обласної державної адміністрації від 06.04.2017 № 178 «Про ініціювання розробки проекту регіональної програми розвитку природно-заповідного фонду Київської області «Київщина заповідна» на 2017-2020 роки» та з метою збереження рідкісних та зникаючих видів флори і фауни:

1. Схвалити проект регіональної програми розвитку природно-заповідного фонду Київської області «Київщина заповідна» на 2017-2020 роки (далі – проект Програми), що додається.

2. Заступнику голови облдержадміністрації Міщенко О. В. забезпечити подання облдержадміністрацією проекту Програми на затвердження Київській обласній раді.

3. Після затвердження Київською обласною радою в установленому порядку Програми:

3.1. департаменту фінансів облдержадміністрації при внесенні змін до обласного бюджету на 2017 рік та наступні роки, за поданням головного розпорядника коштів, передбачати видатки на реалізацію Програми, виходячи з реальних можливостей бюджету та його пріоритетів;

3.2. департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації забезпечити безумовне виконання заходів Програми та інформувати про хід її виконання департамент економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації та Київську обласну раду щокварталу до 25 числа місяця, наступного за звітним періодом.

4. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на заступника голови облдержадміністрації Міщенко О. В.

**Виконуючий обов'язки
голови адміністрації**

(підпис) О. І. Савченко

СХВАЛЕНО

Регіональна програма розвитку природно-заповідного фонду Київської області «КИЇВЩИНА ЗАПОВІДНА» на 2017-2020 роки

(витримки)

1. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКОЇ СПРЯМОВАНА ПРОГРАМА

Регіональна програма розвитку природно-заповідного фонду Київської області «КИЇВЩИНА ЗАПОВІДНА» на 2017-2020 роки (далі – Програма) розроблена на підставі та з урахуванням вимог Законів України «Про екологічну мережу України»; «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про місцеве самоврядування»; Земельного, Лісового та Водного кодексів України, Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року (Розпорядження КМУ від 17 жовтня 2007 р. № 880-р) та Загальнодержавної цільової екологічної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року, затвердженої Законом України «Про затвердження Загальнодержавної цільової екологічної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року», Указів Президента України від 23 травня 2005 року №838/2005 «Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні» та від 14 серпня 2009 року №611/2009 «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні», Регіональної схеми екологічної мережі Київської області (рішення Київської обласної ради №849-43-VI від 07 жовтня 2014 року), а також Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 № 2818-VI, що передбачає розширення площі природно-заповідного фонду до 10 відсотків від загальної території країни у 2015 році, та до 15 відсотків – у 2020 році, а також Державної Стратегії регіонального розвитку України (Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року №385), що зазначає необхідність збільшення частки природно-заповідного фонду в Київській області з 4 % до 15 % у 2020 році.

Заповідна справа на території Київської області бере початок ще 1921 року, коли був створений перший в СРСР державний заповідник «Конча-Заспа» (нині – заказник «Острів Жуків» в межах м. Києва), оскільки область є найбільш доступною для роботи столичних наукових установ. Наприкінці 1920-х років статусу заповідного об'єкта місцевого значення на Київщині набув дендропарк «Олександрія», у післявоєнні роки – державний заповідник «Гористе», однак він був ліквідований у 1951 р., разом з іншими кількома заповідниками, через зміну державного курсу. Масштабне відновлення мережі природоохоронних територій області розпочалось лише після 1972 року.

На початок 2016 року загальна площа ПЗФ (природо-заповідного фонду) області становила 112,9 тис.га, з яких 51,1 тис.га – об'єкти ПЗФ у Зоні відчуження. Загальна площа Київської області складає 2 813,1 тис.га, таким чином площа діючих об'єктів ПЗФ на початок 2016 року складала 4% від площі Київської області. Протягом року було прийняте рішення про перетворення Зони відчуження при ЧАЕС (окрім смуги 10 км навколо ЧАЕС) на Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник площею 226,96 тис. га, куди увійшли землі Чорнобильського спеціального заказника (48,87 тис. га), Іллінського заказника (2 тис.га) та інших 10 об'єктів ПЗФ Зони відчуження (загальною площею 0,22 тис.га). Крім того у 2016 р. були створені Ландшафтні заказники «Зачарована Десна», «Болото Перевід» і «Оранський» площею 2, 0,7 і 0,1 тис.га. відповід-

но, а також ще 9 об'єктів ПЗФ загальною площею 0,042 тис.га. Таким чином територія об'єктів ПЗФ Київської області, після утворення цих об'єктів, склала 291,6 тис.га (10,4%), з яких 227 тис.га – Чорнобильський РЕБЗ (8,1%) і 64,6 тис.га – об'єкти ПЗФ поза Зоною відчуження (2,3% від площі Київської області), що свідчить про критично низький рівень ПЗФ за межами Іванківського і Поліського районів. У Білорусі, яка також зазнала радіаційного забруднення, на межі з Київщиною, ще у 1988 році утворений Поліський державний радіаційно-екологічний заповідник площею 261,6 тис.га, однак в білоруському законодавстві радіаційно-екологічний заповідник виділений, як окрема категорія земель і не обліковується разом з іншими природоохоронними територіями. Це пов'язано з тим, що ці території не є доступними для вільного відвідування туристами, науковцями та місцевим населенням, не можуть використовуватись в господарських цілях, тобто такі території не можуть повноцінно виконувати вимоги, передбачені для природно-заповідного фонду. В Україні відповідні норми ще не прийняті, проте, без сумнівів, становлення території Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника відбуватиметься як особливої території, що передбачає врахування його площі окремою статтею.

Найважливішими засадами формування мережі територій та об'єктів ПЗФ має бути принцип достатньої об'єктної та функціональної репрезентативності в розрізі основних виділів природничого районування регіону (області), як інтегральних критеріїв оцінки їх природоохоронної цінності. Тому мережа територій і об'єктів ПЗФ Київської області має оцінюватися як вцілому, так і за виключенням об'єктів, що потрапили у Зону відчуження ЧАЕС.

У цьому контексті репрезентативність – це інтегральна категорія, що відображає ступінь необхідності й достатності (характерності, типовості, повноти представленості, функціональної довершеності тощо) природоохоронної території для забезпечення збереження й відтворення об'єктів охорони (популяцій окремих видів флори й фауни, загальної видової різноманітності, структури рослинного покриву тощо). Таке розуміння категорії репрезентативності передбачає забезпечення природоохоронних режимів і способів керування територіями та об'єктами ПЗФ, спрямованих на реалізацію збалансованого функціонування елементів екосистеми, що необхідно для реалізації нормального існування й відтворення природних комплексів та їх компонентів.

Репрезентативність території чи об'єкта ПЗФ може бути визначена лише по відношенню до певного регіону, який становить певну природно-географічну цілісність. Для такої оцінки необхідно мати інформацію про стан біотичної (видової, популяційної, ценотичної тощо) та ландшафтної різноманітності не лише на територіях та об'єктах ПЗФ, але й у регіоні загалом. Тому, особливого значення набувають роботи щодо інвентаризації біотичної та ландшафтної репрезентативності на різних рівнях її прояву (видів, рослинних угруповань, біотопів тощо) із застосуванням сучасних картографічних методів і ІС-технологій.

Природно-заповідний фонд Київщини (за межами Зони відчуження) критично малий і вкрай незбалансований відносно розподілу територій, що охороняються за типами зональних біотопів, представлених в області.

Близько половини територій області знаходиться в межах Полісся, а друга половина – у Лісостеповій зоні, область розсічена вздовж потужною водною артерією – Дніпром, з двома великими водосховищами – Київським та Канівським, проте, незважаючи на значну частку нелісових територій області, переважна частина територій ПЗФ представлена лісами. Представленість степових біотопів в складі наявних територій ПЗФ за мала, з 207 об'єктів ПЗФ вони представлені лише у складі 20 об'єктів (у т.ч. 6 мають дуже

малу площу), з них 5 створені лише у 2010 році. Тож ландшафтний склад ПЗФ не репрезентує ані збереженість цих ландшафтів у складі природних зон та області в цілому, ані характерні для природної зони ландшафти, що є показником еkleктичності вибору земель для заповідання та відсутності генеральної стратегії розбудови ПЗФ.

Таким чином, найбільш репрезентативними об'єктами ПЗФ, розташованими у Київській області стануть запроєктовані у Програмі «Київщина заповідна» об'єкти загальнодержавного значення – Національні природні парки: «Дівички», «Приірпіння-Чернечий ліс», «Подесіння» та регіональний ландшафтний парк – «Надстугнянський».

(...)

4. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ (НАПРЯМІВ) І ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ

Головними напрямками реалізації завдань Програми є:

1. Створення і підтримання репрезентативної, функціонально цілісної та ефективно керованої системи територій та об'єктів ПЗФ в області з урахуванням потреб перспективної розбудови регіональної екомережі як складової національної екомережі та підготовки області до запровадження європейської системи природоохоронних територій NATURA 2000 та Смарагдової мережі.

2. Здійснення спеціальних природоохоронних заходів щодо збереження біотичного й ландшафтного різноманіття у межах територій та об'єктів ПЗФ. Обґрунтування наукових засад реалізації принципів пасивної та регульованої охорони біотичного й ландшафтного різноманіття.

3. Екологічно збалансований розвиток територій та об'єктів ПЗФ з урахуванням стратегічних завдань просторового планування розвитку окремих регіонів області.

4. Наукове забезпечення розвитку заповідної справи в області у відповідності до загальноєвропейських критеріїв і методів формування мереж природоохоронних територій.

5. Підвищення фахового рівня, кадрове забезпечення установ ПЗФ та інформування громадськості у сфері заповідної справи.

Реалізація конкретних завдань у межах цих стратегічних напрямів реалізації Програми передбачає втілення низки практичних завдань, що спрямовані на вирішення найважливіших проблем, що стримують подальший розвиток заповідної справи в області.

Це, зокрема:

1. Виявлення територій, перспективних для створення об'єктів ПЗФ різного рангу з метою забезпечення максимального рівня репрезентативності системи територій та об'єктів природно-заповідного фонду як у межах перспективних елементів регіональної екомережі (додаток 3).

2. Інвентаризація мікобіоти, флори, рослинності й фауни (їх видової різноманітності) області для подальшої оцінки об'єктної репрезентативності ПЗФ й обґрунтування вибору нових об'єктів.

3. Інвентаризація локалітетів і стану популяцій видів, що підлягають охороні на регіональному, національному й міжнародному рівнях за межами об'єктів природно-заповідного фонду з метою оцінки його функціональної репрезентативності.

4. Обґрунтування оптимальних режимів збереження біотичної репрезентативності на об'єктах природно-заповідного фонду області в умовах інтенсивного антропогенного впливу на екосистеми, в тому числі, розробка і впровадження програм щодо збереження популяцій тварин і рослин, що підлягають охороні.

5. Збільшення площі ПЗФ області до 15,7%. Виявлення та аналіз перспективних можливостей подальшого розвитку ПЗФ області без вилучення земель і за умови зміни напрямків господарювання у відповідності з принципами концепції сталого розвитку.

6. Забезпечення координації науково-дослідної, природоохоронної та просвітницько-дидактичної роботи на територіях і об'єктах природно-заповідного фонду області.

7. Визначення довгострокових завдань науково-організаційного, функціонально-господарського та соціально-економічного розвитку й діяльності територій та об'єктів ПЗФ області й визначення суб'єктів, відповідальних за забезпечення цього розвитку й діяльності.

8. Розробка й запровадження ефективної системи управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду з використанням досвіду інших країн.

Створення і підтримання репрезентативної та ефективно керованої системи територій та об'єктів ПЗФ

Програмою передбачено, що до 2020 року в основному буде створено комплексну, репрезентативну, функціонально цілісну, ефективно керовану систему територій та об'єктів ПЗФ області, яка забезпечить значне зниження темпів втрати біорізноманіття, стане елементом екологічно-збалансованого розвитку області й сформує достатню репрезентативну основу регіональної екомережі.

Передбачається, що система територій та об'єктів ПЗФ області буде поповнюватися лісовими, водно-болотними, лучними природоохоронними територіями тощо. З метою подальшого розвитку мережі ПЗФ та недопущення втрати цінних у природоохоронному й науковому відношенні природних територій будуть здійснюватися заходи щодо їх резервування для наступного заповідання. Загалом, очікується зростання площі ПЗФ області до 15,7 % від загальної площі території області.

(...)

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ, ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Виконання Програми дасть змогу створити оптимальну систему збереження ландшафтного та біорізноманіття в межах ПЗФ Київської області.

Виконання Програми забезпечить:

- збільшення площі природно-заповідного фонду області до 15,7 % від загальної площі території Київської області;
- збереження генофонду рослинного і тваринного світу;
- запобігання використанню територій та об'єктів ПЗФ не за їх цільовим призначенням;
- проведення необхідних прикладних наукових досліджень у сфері заповідної справи;
- стале природокористування в межах територій та об'єктів ПЗФ;
- поліпшення фінансового забезпечення розвитку заповідної справи;
- створення рекреаційної бази в установах ПЗФ, розвиток екотуризму з метою відпочинку та оздоровлення населення;
- підвищення екологічної поінформованості населення, залучення його широких верств до розв'язання екологічних проблем і процесу прийняття рішень;

Доцільно кожні п'ять років здійснювати узагальнення результатів виконання Програми, оцінку ходу її реалізації, коректування та детальне планування діяльності щодо реалізації Програми на наступні чотири роки.

(...)

Додаток 1
до Програми

Ресурсне забезпечення регіональної програми розвитку
природно-заповідного фонду Київської області
«КИЇВЩИНА ЗАПОВІДНА» на 2017-2020 роки

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання програми	I етап виконання програми					III етап (20__ – 20__ роки)	Всього витрат на виконання програми, тис. грн
	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	II етап (20__ – 20__ роки)		
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг ресурсів всього, в тому числі:	5060	5060	5060	5060	-	-	20 240
державний бюджет	-	-	-	-	-	-	-
обласний бюджет	5000	5000	5000	5000	-	-	20 000
районні, міські (міст обласного значення), об'єднаних територіальних громад бюджети	-	-	-	-	-	-	-
бюджети сіл, селищ, міст районного значення	-	-	-	-	-	-	-
кошти не бюджетних джерел	60	60	60	60	-	-	240

(...)

ПЕРЕЛІК
цінних природних територій та об'єктів,
перспективних для заповідання на території Київської області

№ п/п	Назва проєктованого об'єкта, категорія	Площа (га)	Місце знаходження заповідного об'єкта (адмін. межі сільських рад)	Стислий опис
Об'єкти загальнодержавного значення (+122,3* тис.га)				
1	Національний природний парк «Дівички»	38 000*	Бориспільський та Переяслав-Хмельницький р-ни	Комплекс піщаних арен, борової тераси та притерасних боліт лівого берега Дніпра а також острівний архіпелаг в акваторії Канівського водосховища
2	Національний природний парк «Припіння – Чернечий ліс»	17 932*	Києво-Святошинський, Васильківський, Макарівський райони	Обхідний шлях Дніпровського екологічного коридору навколо Києва, лісові масиви Боярської лісодослідної станції
3	Національний природний парк «Дніпровсько-Тетерівський»	30 402*	Вишгородський та Іванківський райони	Долина р. Тетерів в Київській області
4	Національний природний парк «Подесіння»	20 000*	Броварський та Вишгородський райони	Долина р. Десна в Київській області (в НПП також ввійде бл. 383 тис. га в Чернігівській обл.)

(...)

Додаток 4: Фото-ілюстрації проєктованого НПП «Приірпіння та Чернечий ліс»

Рис. 1. Заболочена ділянка в межах проєктованого НПП

Рис. 2. Загальний вид лісу

Рис. 3. Загальний вид лісу

Рис. 4. Рідкісні рослини проєктованого НПП: підсніжник білосніжний *Galantus nivalis* L.

Рис. 5. Рідкісні рослини проєктованого НПП: сон розкритий *Pulsatilla patens* (L.) Mill.

Рис. 6. рідкісні рослини проєктованого НПП: сон чорніючий *Pulsatilla pratensis* (L.) Mill.

Рис. 7. Ходосівський дуб

Рис. 8. Ліс взимку

Рис. 9. Вирубка дубових лісів, замість яких насаджуються сосна

Рис. 10. Ліси після рубок перетворюються на розорані плантації

